

Ionuț Caragea

Esențe lirice – vol. II

cronici literare 2011 - 2019

CARTE PREMIATĂ ÎN CADRUL PROIECTULUI
„FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE CREAȚIE LITERARĂ
„TITEL CONSTANTINESCU”, EDIȚIA A XIII-A, RÂMNICU
SĂRAT, PROIECT APARTINÂND ASOCIAȚIEI
„RENAȘTEREA RÂMNICEANĂ”, PREȘEDINTE
CONSTANTIN MARAFET.

Marele Premiu „TITEL CONSTANTINESCU”
al FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL
„TITEL CONSTANTINESCU”,
EDIȚIA A XIII-A, RÂMNICU SĂRAT, 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CARAGEA, IONUȚ

**Exepte lirice / Ionuț Caragea. - Râmnicu Sărat : Editura
Rafet, 2020**

ISBN 978-973-146-728-3

821.135.1

Ionuț Caragea

Esențe lirice – vol. II

cronici literare 2011-2019

Editura RAFET
2020

Tehnoredactor: Ionuț Caragea

Coperta: Vlad Turburea

© 2020, Ionuț Caragea

www.ionutcaragea.ro

E-mail: ionut.caragea@gmail.com

ISBN 978-973-146-728-3

Editor: Constantin Marafet

S.C. Editura RAFET S.R.L

Director editură: Constantin Marafet

Str. Gradiștea nr. 5, Rm. Sărat

Mobil : 0727311412

E-mail: editurarafet@gmail.com

De același autor:

Poezie:

- Delirium Tremens* – Ed. Stef, col. Stef Debut, Iași, 2006
- M-am născut pe Google* – Ed. Stef, col. Stef Universal, Iași, 2007
- Donator universal* – Ed. Stef, col. Stef Universal, Iași, 2007
- Omul din cutia neagră* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2007
- 33 bis* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2008
- Analfabetism literar* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2008
- Negru Sacerdot* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2008
- Absența a ceea ce suntem* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2009
- La suprême émotion* (franceză) – Ed. ASLRQ, Montréal, 2009
- Déconnecté* (franceză) – Ed. Elmis, Iași, 2009
- Guru amnezic* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2009
- Poezii de dragoste* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2010
- Suflet zilier* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2011
- Patria la care mă întorc* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2012
- Antologie de Poeme 2006-2012* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2013
- Cer fără scări. Ciel sans escalier* (română/franceză) – Ed. eLiteratura, București, 2014
- Festina lente* (română/spaniolă) – Ed. eLiteratura, București, 2014
- În așteptarea păsării* (poezie și aforisme 2006-2015) – Ed. eLiteratura, București, 2015
- Umbră lucidă* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2016
- Mesaj către ultimul om de pe Pământ* – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2017
- Eu la pătrat* (poeme în vers clasic și aforisme) – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2017

Mon amour abyssal (franceză) – Ed. Stellamaris, Brest, Franța, 2018
Cenușa din abis – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2018
Despletirea viselor (poeme și aforisme) – Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2018
Une étincelle dans le couloir des ombres (franceză) – Ed. Stellamaris, Brest, Franța, 2019
Iubirea mea abisală – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2019
Je suis né sur Google (franceză) – Ed. Stellamaris, Brest, Franța, 2019
J'habite la maison aux fenêtres fermées (franceză) – Ed. Stellamaris, Brest, Franța, 2019
Eu la pătrat (poeme în vers clasic, ediția a doua adăugită) – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2020
Locuiesc în casa cu ferestre închise – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2020

Aforisme:

Dicționarul suferinței – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2008
Dicționarul suferinței, vol. II – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2010
Întreita suferință – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2011
Delir cu tremurături de gânduri – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2013
În așteptarea păsării (poezie și aforisme 2006-2015) – Ed. eLiteratura, București, 2015
Eu la pătrat (poeme în vers clasic și aforisme) – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2017
Din spuma valurilor – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2017
Aphorismes jaillis de l'écume des flots (franceză) – Ed. Stellamaris, Brest, Franța, 2018
Roua infinitului – Ed. Digital Unicorn, Constanța, 2019

Flori din părul veșniciei – Ed. Fides, col. Eidos, Iași, 2019

Science-fiction:

Uezen și alte povestiri – Ed. Fides, col. Phantasia, Iași, 2010

Conștiința lui Uezen – Ed. Fides, col. Phantasia, Iași, 2010

Uezen. Echilibrul lumilor – Ed. Fides, col. Phantasia, Iași, 2011

Uezen (engleză) – Ed. Wildside Press, Rockville, U.S.A., 2012

Discipolii zeilor de altădată – Ed. eLiteratura, București, 2015

Eseuri:

Literatura virtuală și curentul Generației Google – Ed. Fides, col. Litteratus, Iași, 2009

Esențe lirice. Cronici literare 2007-2011 – Ed. Fides, col. Litteratus, Iași, 2011

Spiritualitate:

Gândul meu. Cum am devenit Poet – Ed. Fides, col. Spiritus, Iași, 2011

Ascultă-ți gândul și împlinește-și visele! – Ed. eLiteratura, București, 2016

Antologii:

Antologia ASLRQ 2009 – Ed. ASLRQ, Montréal, 2009

Antologia ASLRQ 2015 – Ed. ASLRQ, Montréal, 2015

Aphorismes roumains d'aujourd'hui (Ionuț Caragea - coordonator principal, Constantin Frosin - traducător) – Ed. Stellamaris, Brest, Franța, 2019

Scurtă prezentare a autorului

Ionuț Caragea s-a născut pe 12 aprilie 1975 la Constanța. Este poet, prozator, critic, editor, autor de aforisme și promotor cultural. Locuiește în Oradea, România. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, cofondator și vicepreședinte al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec, membru al Societății Poetilor Francezi, membru al Societății Poetilor și Artiștilor din Franța etc.

A debutat în anul 2006, la Editura Stef din Iași, cu volumul de versuri *Delirium Tremens*. Este publicat în limba italiană, împreună cu alți 19 autori, în *Antologia aforismului românesc contemporan* (Editura Genesi, Torino, 2013). În iunie 2012 câștigă Premiul de creativitate la Concursul Internațional *Naji Naaman* din Liban cu aforisme din volumul *Dicționarul suferinței* (Editura Fides, Iași, 2008), traduse în limba franceză de Prof. univ. dr. Constantin Frosin. Este publicat în *antologia premiilor literare Naji Naaman 2012* în trei limbi: română, franceză și arabă. Este inclus de Nicolae Mareș în *Cartea înțelepciunii universale. Maxime și cugetări din literatura universală* (Editura eLiteratura, București, 2014). Este publicat, împreună cu alți 19 autori, în *Antologia aforismului românesc contemporan* (Editura Digital Unicorn, Constanța, 2016), iar în 2017 este unul dintre cei 40 de autori incluși în a doua ediție a aceleiași antologii. Participă în 2017, la Tecuci, la *Festivalul Internațional al Aforismului pentru românii de pretutindeni*, câștigând premiul special „Mihai Pauliuc”. La al doilea festival, desfășurat tot la Tecuci în 2018 și închinat Centenarului Marii Uniri, câștigă marele

premiu și trofeul „Sapiens Piroboridava”. Este inclus în ambele antologii ale festivalului. Promovează aforismul românesc în Franța, fiind coordonator principal al antologiei *Aphorismes roumains d'aujourd'hui*, editura Stellamaris, 2019.

A mai fost printre câștigători la mai multe concursuri de poezie, critică literară și proză scurtă. Este tradus în șase limbi: engleză, franceză, spaniolă, italiană, arabă și albaneză. A fost numit *Poetul născut pe Google*, după numele volumului *M-am născut pe Google* (Editura Stef, Iași, 2007). În 2012 i-a fost publicată, sub pseudonimul Snowdon King, traducerea în limba engleză a romanului science-fiction *Uezen*, la editura americană Wildside Press. Între 20018-2019 publică la editura Stellamaris din Brest (Franța) patru volume de poeme (*Mon amour abyssal*, *Une étincelle dans le couloir des ombres*, *Je suis né sur Google*, *J'habite la maison aux fenêtres fermées*) și un volum de aforisme (*Aphorismes jaillis de l'écume des flots*). Primele patru cărți au fost traduse de diverși traducători, iar în ultima, *J'habite la maison aux fenêtres fermées*, Ionuț Caragea este autorul unic al poemelor traduse sau scrise direct în franceză. Două volume de poeme au fost premiate de Societatea Poetilor Francezi, cea mai veche și cea mai prestigioasă societate de poezie din Franța. *Mon amour abyssal* a fost distins cu premiul „François-Victor Hugo”, iar *J'habite la maison aux fenêtres fermées* a obținut premiul „Mompezat”.

În perioada 2003-2011 a trăit în Montréal, Canada, devenind cetățean canadian în anul 2008. A activat ca instructor sportiv și sportiv de performanță, continuându-și cariera de rugbist începută în România.

În același timp și-a descoperit vocația de scriitor și a fondat pe 16 iulie 2008, împreună cu poetul Adrian Erbiceanu, Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Québec și Editura ASLRQ. În calitate de editor și fondator al editurii ASLRQ a realizat în 2009, împreună cu Adrian Erbiceanu și Dumitru Scorțanu, prima antologie a scriitorilor români din provincia Québec, o lucrare de referință din literatura diasporei. A doua antologie a văzut lumina tiparului în 2015.

Se implică puternic în promovarea culturii românești în spațiul nord-american, fiind webmaster, webdesigner și promotor literar pe site-ul Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec (www.aslrq.ro), fondator al cenaclului literar internațional *Prietenii Poeziei* și redactor-șef al revistei *ASLRQ*.

În februarie 2012 se întoarce în România și se stabilește la Oradea. La Oradea deschide în 2018 o filială a cenaclului *Prietenii Poeziei*, manifestările literare ale cenaclului fiind intitulate „*Punți peste Crișuri*”.

A publicat peste 50 de cărți. Este considerat de critica literară unul dintre liderii generației poetice douămiiste, unii critici considerându-l chiar liderul de necontestat al acestei generații. Totodată, este apreciat ca unul dintre cei mai atipici și originali scriitori de care dispune în prezent România. Biografia detaliată:

www.ionutcaragea.ro

"Iulia Bostan – Când macii au înflorit"
(Revista Clipa, nr. 10, 2011)

Despre o carte poți scrie în nenumărate feluri. Dar când te afli într-un câmp de maci, ca o lacrimă într-o mare de iubire, nu poți scrie decât cu sufletul. Mai ales că volumul „Când macii au înflorit”, publicat în anul 2011 la Editura PIM din Iași, este dedicat unei ființe care s-a grăbit să ne părăsească în pragul vârstei de 20 de ani: Teodora Mareș din Piatra Neamț.

Cum se întâmplă frecvent, din motive știute doar de marele creator al universului, oamenii cei mai buni, cei mai puri, trebuie să sufere cel mai mult, ca și cum numai bunătatea și puritatea lor mai pot salva lumea de la distrugere. Un sacrificiu plătit, în modul cel mai tragic cu putință, cu prețul vieții.

Cine a fost Teodora Mareș? O tânără deosebit de talentată și înzestrată cu har, ale cărei picturi și vorbe pline de înțelepciune și iubire ne-au umplut ființa de bucurie și fascinație. Acum, privind în urmă trecerea acestui grăunte de lumină prin clepsidra obscură a timpului, ne întrebăm: s-a meritat, va înțelege cineva ceva?

Iulia Bostan încearcă să ne răspundă la aceste întrebări printr-un mănunchi de poezii în proză însângerate de cele 39 picturi ale regretatei sale nepoate, Teodora. Titlurile vorbesc de la sine: „Poem fără cuvinte”, „Mă cheamă Toda Maci-le”, „Rugăciune”, „Călător prin ploaie”, „Vis de fluture”, „S-a născut vara...”, „Reflecții pe margine de gând”.

Pentru o debutantă, aceste bijuterii sentimentale au și o frumoasă și valoroasă expresie artistică, de multe ori atenția fiindu-ne reținută de adevărate definiții cu valoare de aforism: „*pictura e o poartă de întoarcere în paradisul pe care doar cu ochii sufletului îl poți vedea*”; „*fiecare moment*

este o răscruce, trebuie să ai capacitatea să continui drumul, să nu renunți, să te reinventezi”; „fiecare dintre noi avem în calendarul amintirilor picături de ploaie”; „un fluture se așază pe umărul meu și parcă îmi zâmbește... știi atunci că nu sunt singură și că în fiecare zi ce ne-a mai rămas, un fluture născut din suflet va veghea asupra noastră”; „simfonia tăcerii: sunetul ploii pierdut în nopțe”; „cel mai greu verb de conjugat: a trăi”; „raiul e lumina de la periferia timpului nostru”; „timpul ne înapoiază ce am pierdut prin înțelepciune și amintiri” etc.

La final, mesajul Teodorei, desprins din catapeteasma luminii, vine să ne zidească pe retină următoarea pildă: *„Acum știi ce contează cel mai mult în viață și, rostul lucrurilor, nimic nu e o întâmplare... Mai devreme sau mai târziu trebuie să ni se întâmple ceva pentru a ne da seama cine suntem cu adevărat și ce dorim de la viață. Mai știu un lucru: Dumnezeu îi încearcă pe cei care sunt puternici și capabili să treacă prin așa ceva. Niciodată nu mă voi ruga la Dumnezeu să se întâmple precum voinței mele, pentru că tot cum trebuie să se întâmple, cum vrea Dumnezeu, e mai bine pentru mine, pentru toți... așa că de acum înainte mă voi ruga să se întâmple așa cum trebuie să se întâmple, pentru că va fi mai bine decât mă aștept eu... Știi cum trebuie să gândesc și cum trebuie să fiu de acum înainte în viață. La un moment dat m-am trezit și mi-am zis că trebuie să lucrez cu mine și să îmi zic în fiecare seară că sunt sănătoasă, crezând asta cu adevărat. Să nu fiu descurajată în nici o privință. Eu cred că dacă îți dorești ceva cu adevărat și ceri acea dorință de la Univers în fiecare zi, toate energiile pozitive îți vor îndeplini dorința atunci când te aștepți cel mai puțin. Și important e să crezi, să nu îți pierzi niciodată credința nici în Dumnezeu și nici în tine. În fiecare zi e ceva nou, cât de mărunț ar fi acel*

lucru... Și indiferent de probleme, mereu trebuie să zici că viața e frumoasă și satisfăcătoare. Totul e spre bine, așa simt. O să se rezolve și de data aceasta. Eu tot optimistă sunt și nu m-a deprimat situația. Mai ales când ai atâtea persoane lângă tine care îți vor binele...” (Teodora)

"Norocul ți-l faci cu mâna ta, poezia cu inima..."
(Revista Boema, nr. 12, 2011)"

În exil... mai toți emigranții aleargă după prosperitate și prea puțini se gândesc la viața artistică și spirituală. În America de Nord, de exemplu, capitalismul te obligă la transformări majore, sfârșind prin a te corupe. Sistemul social-economic te asimilează, iar dacă vrei să fii sau să rămâi poet, o specie rară pe acest continent (comparativ cu miile de creatori din România), de cele mai multe ori trebuie să evadezi din prezent și să călătorești departe, în lumea nostalgiilor, sau altundeva, într-o lume imaginară. Totuși, Lia Ruse, o autoare prea puțin cunoscută în diaspora canadiană, poate datorită discreției cu care abordează librăriile și publicul cititor, a găsit formula împăcării trecutului cu prezentul, printr-o poezie plină de candoare și optimism.

În anul 2011, autoarea desăvârșește „A treisprezecea carte”, un volum antologic, publicat la editura ARGES PRESS, care cuprinde aproape două sute de poezii. Prefața cărții este semnată de Mihai Golescu, postfețele de Adrian Erbiceanu și Ortansa Tudor, iar recenziile din interior (am fi preferat să fie inserate la sfârșitul cărții) aparțin profesorului Nicolae Spinei, criticului Sergiu I. Nicolaescu și, din nou, lui Adrian Erbiceanu și Ortansei Tudor. De altfel, esența acestui volum și personalitatea Liei Ruse sunt bine punctate de Mihai Golescu în prefață și pe coperta a patra, nelăsând loc niciunei confuzii: *„Mai relevant mi se pare că suava ființă feminină și-a extras seva lirică din pământul cultural al Argeșului, în special din spațiul spiritual de la Teiu, acolo unde s-a născut și Vladimir Streinu, sevă care a urcat prin tija timpului și a crinului poetic ca să alimenteze și să contureze pregnant o personalitate artistică, mai întâi aici, în România, apoi în*

Canada, unde a emigrat și unde a continuat să transfigureze și distileze trăiri, sentimente, atitudini, idei, regrete și entuziasme, nostalgii și recurențe, imagini și amintiri, toate topite în creuzetul unui joc secund numit artă poetică și concretizat în florilegii lirice.”

„A treisprezecea carte” cuprinde poezii din volumele „Freamăt de mai în colorit de toamnă” – Editura Basarab I, Curtea de Argeș, 1994, „Aerul din preajmă” – Editura EXAX, Pitești, 1995, „Picturi sonore” – Editura TIP – NASTE, Pitești, 1996, „Lumi străvezii” – Editura Zodia Fecioarei, Pitești, 2000, „Sculpturi în aripa timpului” – Editura Lilion Ruse, Montréal, 2001, „Lumini suave” – Editura Lilion Ruse, Montréal, 2005, „La poarta unui anotimp” – Editura Lilion Ruse, Montréal, 2006, „Desprinderi” – Editura Lilion Ruse, Montréal, 2007, „Clipe sprijinite-n gânduri” – Editura Lilion Ruse, Montréal, 2008, „Scânteieri în oglinzi” – Editura ASLRQ, Montréal, 2009, „Reflectări” – Editura ASLRQ, Montréal, 2010 și „Arcada timpului” – Editura ASLRQ, Montréal, 2011.

Lia Ruse este devotată în primul rând versului clasic, fiind pasionată de sonet sau rondel, dar are curajul să versifice și în stil liber, mizând pe muzicalitate interioară și rime la distanță, poeziile producând la citire adevărate reverberații. Efectele acustice și elementele simboliste din natură, mai ales când sunt evidențiate anotimpurile, se susțin reciproc, se îmbină armonios, dovedind măiestria autoarei de a prezenta un cadru fermecător și de a transmite un refren mângâiat pe corzile inimii.

Lirica feminină a Liei Ruse, fără incizii dureroase în umbrarele conștiinței, are acea menire de a ne prezenta lumea dintr-o perspectivă pe care mulți o ignoră, nemaifiind capabili să aprecieze frumosul și puritatea din jur. Tocmai de aceea

avem nevoie de astfel de autori care ne redeschid porțile percepției și ne îndeamnă la iubire nețărmurită. Dar să nu credem că lirismul Liei Ruse este numai roz-bombon. Uneori are un „Vuiet de singurătate”, (pag. 13) amintindu-ne că viața este ca un zbor neîntrerupt în clepsidra astrală (superbă metaforă): *„Zboruri ne-nterupte în clepsidra astrală... / Cu puf de sălcioară însăilat în vânt / Se scurge martie, în larmă ancestrală / În jocuri vegetale, iar picurând pământ... // Acum, când izbucnesc clipe-mperecheate / Când orbita zilei în sine dospește, / Eu mă opresc în vuiet de singurătate / Să lipesc trecutul, pe golul care crește!”*

Cu alte cuvinte, poezia Liei Ruse merită să fie citită și apreciată. Din păcate, soarta poezilor este una tristă, ei ajungând să-și distribuie singuri cărțile, chiar să le ofere pe nimic uneori, fără ca efortul lor să fie apreciat așa cum trebuie, măcar din respect, printr-o simplă lectură. Câte comori există prin biblioteci fără ca să știm de ele?

Se spune că norocul ți-l faci cu mâna ta. Poezia o faci însă cu inima, mâna fiind doar o prelungire a dragostei și a suferinței, iar ochii celorlalți o reîntoarcere la divinitate și originea cuvântului. Chiar dacă omenirea se duce de râpă, norocul nostru este... că mai există poezii!

"Ultima carte despre întuneric, întâia carte despre lumină?"

(Revista Nord literar, nr. 2, 2013)

Volumul "*Ultima carte despre întuneric*", publicat în 2012 de editura Ortoepia din Deva, este semnat de Bianca Dan, o autoare care folosește un ton dur, percutant. Ovidiu Vasilescu menționează în generoasa prefață că a citit această carte cu aceeași religiozitate cu care i-a citit pe Georg Trakl și Edgar Allan Poe.

Nota introductivă a autoarei o găsim, oarecum, nefolositoare ("*Și întunericul din noi visează*", pag. 11), un poet nefiind obligat să-și explice intențiile și nici să deconspire tainele creației sale. Poezia vorbește de la sine, nu este problema poetului cine reușește sau nu să înțeleagă mesajul liric.

Încă de la începutul volumului suntem martorii unui jurnal personal cu tristeți și angoase provocate de lipsa unui personaj despre care autoarea spune, fără a practica lamentația: „*aș bea otravă / doar să te văd că respiri*” (pag. 13). Ostentativ, folosind bisturiul talentului său („*poezia se simte ca lama unui bisturiu pe corzile vocale*”, pag. 59), aceasta taie cu poftă din carnea vie a întunericului și extrage otrava unor versuri care par, uneori, cinematografice. Un pic de horror, un pic de Frankenstein (pag. 24), un pic de răzbunare și sadism într-un univers poetic ca o „*orgie apocaliptică din care se vor naște tsunami*” (pag. 79). Autoarea spune clar: "*am vrut să scriu ceva hard / dar mi s-au aburit ochelarii /... / unica tortură pe care mi-o permit ești tu*" (pag. 26). O dedublare întunecată a personalității cu scopul de a tortura realitatea și, în același timp, de a suporta tortura realității, acceptând consecințele nefaste ale unor fapte

și alegeri care dor, dar care nu subjugă. Se transformă pur și simplu în artă.

Ce îi lipsește Biancăi Dan, dacă am vrea să ne inspirăm pozitiv din versurile sale? Poate explozia dragostei, acea trambulină de la întuneric la strălucire, de la agonie la extaz, de la *păcate originare* (pag. 78) la mântuire. În expozeul ei despre întuneric, autoarea pare a fi descumpănită de "*arta privitului în gol*" (pag. 34), unde "*iubirea e rezultatul incert al unei posibile ecuații*", nimic mai mult. Nu se întrevede speranța, până și îngerii, la care ar trebui să se roage, sunt doar "*cai de povară*" (pag. 35). Însă poezia, chiar și în acest stadiu pesimist, obsesiv, are rolul ei. Face din suferință și despărțire niște stări (concepte) mai tolerabile. „*Închipuie-ți o lume în care nu se scriu poezii*” (pag. 36), ne avertizează poeta care subzistă ca o „*cenușă în urna îmbrățișării*”, din pricina unui personaj pe care nu-l mai iubește (pag. 38), ea iubind doar „*psihoza care îmbracă diverse forme*” (pag. 41), „*asistând la funeraliile propriilor cuvinte*” (pag. 44).

Și ce mai rămâne dintr-o ființă răvășită de amintirea iubirii, după „*singurul deșert pe care-l traversează spre Mecca*”? (pag. 50). Doar o „*fată de paie*” (pag. 56), mama ei culegându-i „*toate frunzele din păr, tot ce-a rămas după furtună*”. Poeta se întoarce în inima mamei sale, „*ca-ntr-un lan de porumb din care au zburat toate păsările*”. Frumoasă și sensibilă întoarcerea la copilărie și valorile familiale, chiar dacă iubirea a lăsat un gol „*ca un ecou în groapa Marianelor*” (pag. 89) sau „*ca un sarcofag în care viețuiește noaptea*” (pag. 68), un sarcofag plin de „*unelte de scris*” (pag. 73).

Nici moartea nu lipsește din acest volum, îmbrăcând diferite nuanțe și personificări, definițiile despre ea având, deseori, valori aforistice. Este invitată la un „*blind-date*”,

fiind „*jumătatea mea*” (pag. 19). Este „*un interludiu universal / o pistă de unde ne luăm zborul / involuntar*” (pag. 37) sau „*o mixtură ieftină pe care o bei / atunci când vrei să te vindeci de dragoste*” (pag. 63). „*Are un limbaj bifurcat*” (pag. 81), devine „*o rutină*” (pag. 92) sau „*o incizie / făcută pe întuneric de un călugăr orb*” (pag. 42) și „*mă ajută să trec strada / într-un desen animat pentru oameni de paie*” (pag. 74). O moarte care, chiar dacă „*mă acuză de plagiat*” (pag. 75), „*o exersezi zi de zi*” (pag. 96) ca pe un „*fluviu risipit în albia trupului*” (pag. 103).

La sfârșitul volumului, autoarea grupează 15 poeme în proză despre întuneric, mai ample, mai meditative, amintindu-ne de pesimismul lui Cioran și Nietzsche sau de cugetările Anei Blandiana. „*Privesc*”, „*sunt*” și „*ești*” sunt epicentrele cutremurului sentimental din primele trei poeme, cutremur care o transformă pe poetă într-un profund filozof, fenomen rar întâlnit în lirica feminină contemporană, unde se mizează mai mult pe natură și eros. Chiar dacă femeia care iubește „*suferă de un deficit de atenție, care se manifestă atunci când plouă prea încet sau ori de câte ori vibrațiile tale ajung să-mi dărâme pereții,* ”, chiar dacă „*a îmbătrânit și dragostea, uitată în coșul cu rufe murdare*” (pag.109), poeta nu suferă de același trist tratament din partea celor care prețuiesc cu adevărat arta și valorile umane. Entuziasmul lui Ovidiu Vasilescu din prefață și îndemnul lui „*Ionuț Copil*” din postfață sunt pe deplin justificate: „*Scrie Bianca Dan, scrie, că scrii bine.*”

**"Dincolo de daruri sunt oameni care așteaptă să fie citiți"
(Revista Acolada, nr. 5, 2013)**

Pe unii scriitori onești, în ciuda faptului că nu au popularitate și nu sunt prezenți în librării, îi descoperim pe Internet sau în reviste din provincie și ne bucurăm de impactul pozitiv pe care cărțile lor îl au asupra sufletului nostru. Un exemplu ar putea fi și volumul bilingv de versuri „Dincolo de daruri” / „Beyond gifts”, semnat de Ileana-Lucia Floran și publicat la editura Emma 2012. Mai mult de atât, după cum precizează și Silviu Guga în prefața cărții, „Ileana-Lucia Floran și-a adus o contribuție esențială la renașterea culturală a Orăștiei, orașul Paliei, orașul unde a debutat Liviu Rebreanu și care a fost atât de îndrăgit de Dominic Stanca.” Ca o completare, reamintim cititorilor că autoarea se implică de câțiva ani în viața literară românească, fiind președinte al Asociației Culturale „Florema Design” și promotor cultural prin concursul de creație literară „Visul” și revista culturală „Visul”.

Titlul cărții nu este doar o invitație la sursa generozității poetice – sufletul – dar și un strigăt de ajutor, „un continuu S.O.S.” („Alfabet dificil”, pag. 68). Dincolo de daruri întâlnim dezamăgirea, rățacirea, pierderea și neputința de a reveni în trecut pentru a schimba macazul vieții. În locul omului plin de energie și sentimente împlinite descoperim omul absent, autoarea, „învinsă de obișnuință”, „rămâne pe veci în sclavie, baladin la curtea unui rege afon” („Abandonarea realului”, pag. 24). Simțim în poezie „teama care cuprinde, învăluie și seduce” („Punct de sprijin”, pag. 28), regretul pierderii persoanei iubite, regretul trecerii, astfel încât tristețea nu poate fi alungată, „este doar o repetiție generală”. („Repetiție”, pag. 40).

Poeta simte din când în când și nevoia răzvrătirii, mărturisind că nu vrea să mai fie „copacul fără frunze, care-și înalță crengile până când se descompun” („Copacul”, pag. 48), că mai are „tupeul să lupte, măcar s-ajungă în propriul său vis”, ea „trăind în visul altcuiva...” („Lucruri ciudate”, pag. 52). Paradoxal, tot ea spune că „am scuturat pomul cunoașterii / și stau, acum, deznădăjduită, / între fructele căzute / fără curajul de-a le culege. („Poate”, pag. 56). Cu alte cuvinte, prea multă „filozofie” în versuri, prea mult „poate” și prea puțină acțiune, determinare, indecizia autoarei influențând nota finală a cititorului.

Dar poeta nu ne minte, ea scrie exact ceea ce simte, trecând prin tot felul de contradicții sufletești, încercând să răspundă tuturor întrebărilor care-i trec prin minte, încercând să găsească o cale de ieșire din labirintul amintirilor, mergând pe firul ariadnic al unei povești de dragoste, „ca un simplu și veșnic călător / cu inima căzută în humă / și cu viața mereu trăită pe jumătate” („Fenomen în oglindă”, pag. 92).

**"Sorin Cerin, un scriitor agramat, produce pe bandă
rulantă cărți ridicole cu citate sataniste"
(Revista Acolada, nr. 5, 2013)**

În urmă cu trei ani îl descopeream pe Sorin Cerin, un scriitor care se remarcă atât prin numeroasele anacronisme și greșeli gramaticale care se regăseau în opera sa, cât și prin filozofia redundantă pe care o promova - coaxialismul. Citindu-i volumul „Culegere de înțelepciune” apărut în anul 2009 la editura Eminescu, spuneam că Sorin Cerin scrie tot ceea ce îi trece prin cap despre un anumit subiect sau o anumită temă majoră a vieții. Mii de propoziții ridicole, cu formulări copilărești sau expresii stângace, din care se desprind doar câteva citate care merită să fie publicate în ziarul școlii, în gazeta de liceu, și nu în ediții ample ale unor edituri private, unele dintre ele de mare notorietate. Sau poate că nu mai putem vorbi de notorietate în momentul în care criza economică forțează să se ajungă la unele compromisuri? Dar chiar așa, fără să se mai țină cont de absurditățile și greșelile din conținutul unui manuscris?

În lipsă de calitate, opera unui autor de aforisme nu poate fi salvată prin cantitate. Oricine poate scrie mii de citate absurde, la nimereală, sperând ca unul la o sută să fie cel norocos. Criticii, care au fost mult prea îngăduitori cu Sorin Cerin, i-au sugerat de atâtea ori să-și revizuiască opera. Autorul a înțeles altceva și, în goana sa după celebritate, a găsit o editură privată, cu nume mare, care să-i publice toate elucubrațiile și gafele gramaticale, fără o verificare de conținut...() Așadar, din volumul pus la dispoziție gratuit, în format electronic, pe siteul Înțelepciune.ro, am selectat următoarele (pag. 3): „*Ediție de referință. Toate operele de aforisme care au cunoscut și înainte lumina tiparului vor fi*

citare doar în actuala formulă îmbunătățită a ediției de referință.” Să ne convingem deci ce înseamnă o ediție de referință, judecând după spusele unei edituri importante din România: Cu toții suntem o urmă a strămoșilor noștrii pierdută în zăpada glacială a Timpului înghețat (citatul 281); Existența nu vrea nimic mai mult de la noi, decât iubire și se va îmbrăca imediat în ținuta sa de gală pentru ochii noștrii, fiind mai frumoasă ca niciodată (citatul 3349); Nu plânge frumoasă floare izvorâtă din haosul lacrimii Lui Dumnezeu. Într-o zi ochii noștrii se vor îmbrățișa (citatul 3756); Sinuciderea este unica șansă de ați regăsi amintirea eternității tale înainte de a te lăsa Iluzia Vieții să o faci (citatul 4541); Viața îți cere totul pentru ați da în schimb moartea (citatul 4716); Fără de izbăvirea morții viața și-ar îndeplini cu prisosință rolul, acela de ați ucide în totalitate libertatea propriului tău spirit (citatul 5269); Somnul vieții este un vis primit în dar de la Dumnezeu pentru ați arăta ce poate însemna umbra față de Lumea Luminii Eterne (citatul 5750); A fi alături de nemurire este echivalent cu ați înțelege propria ta moarte (citatul 6220); Ați aminti nemurirea este la fel ca și cum ai memora eternitatea ta de dincolo de naștere și de moarte, de dincolo de orice viață (citatul 6852); Când norii vor deveni mai grei decât pământul din noi dus o viață de către pașii Destinului fiecăruia, vom înțelege că nu ploaia clipelor din ei ne-au întunecat soarele vieții, ci lipsa de a fi noi înșine (citatul 57); Este răsăritul mai superior apusului doar pentru că îl precede cu o zi iar apusul precede răsăritul cu o noapte? Ar mai fi ziua fără noapte și răsăritul fără de apus, viața fără de moarte? (citatul 88); Ochii tăi vor fi mereu mult mai alături de suflet decât oricare parte a trupului exceptând inima (citatul 74); Ați găsi mântuirea de sine oriunde altundeva decât în tine este o mare

imposibilitate (citatul 255); Destinul este râul Adevărului Absolut care curge prin liniile propriilor noastre pălmi bătătorite de clipele deșertăciunii (citatul 339); Urma pașilor Destinului tău se vor pierde în ninsoarea clipelor acestui timp iluzoriu (citatul 352); Am să mă așez în brațele luminii ochilor tăi pentru ați putea contempla aștrii înfiniți din tine (citatul 513); Te simt alături de mine chiar și atunci când locuiești în florile de meri ai amintirii mele (citatul 614); A crede înseamnă înainte de toate ați aminti (citatul 960).

După ce am citit un sfert de carte detectând greșeli rușinoase și aberații de care ar râde și un preșcolar, mi-am zis că poate există o fărâmă de speranță, ținând cont de faptul că autorul vorbește așa frumos despre Dumnezeu și lumina eternă. Am așteptat o continuare pe această temă și am descoperit că Sorin Cerin a publicat o altă carte de aforisme purtând titlul „Iluminare”. O carte care a fost editată în mai 2011, cu ajutorul unei platforme independente de publicare (CreateSpace Independent Publishing Platform), care are ISBN și se vinde chiar pe gigantul Amazon. Nu știu cât a cheltuit autorul pentru a se publica singur cu ajutorul acestei platforme sau pentru a-și expune marfa pe Amazon și nici nu mă interesează. Fiecare își vinde cărțile cum poate. Eu am fost atras de titlul cărții, pentru că Iluminarea este un subiect înălțător, care face referire la acea stare de fericire și mulțumire a oamenilor. Când colo, ce am descoperit? Un curent modern, prin care autorul își exprimă admirația față de un Dumnezeu al luminii, dar acest Dumnezeu este însuși Satana! Iată câteva exemple: „Adevăratul Dumnezeu care este Lumina Divină este Satana! Cel mai mare deschizător de drumuri al omenirii, cel care scoate mereu binele în evidență.” (citatul 47, pag. 10); „Satana este marele bine al lumii fiindcă prin el toți cei care huzuresc prin binele

religios, pot fi oricând sortiți eșecului.” (citatul 48, pag. 11); „Religiile te obligă cu forța să le accepți binele, pe când Satana îți dă libertatea de a alege.” (citatul 49, pag. 11); „Satanism înseamnă libertatea individului fără a stânjeni și libertatea celorlalți indivizi cum face creștinismul iudaic sau alte religii.” (citatul 54, pag. 11); „A te ruga la Satana este adevărata virtute a omului înstrăinat de perversiunea religiilor.” (citatul 56, pag. 12).

Citind și această carte, am fost profund dezamăgit, dar mi-am zis că trebuie să mai existe speranță pentru autor. Am pus ochii pe o altă carte de-a lui, *Paradisul și Infernul*, publicată în 2011 pe aceeași platformă independentă de publicare din S.U.A., și am descoperit următoarele citate: „*Doar cel căzut din paradis poate să prețuiască infernul.*” (citatul 5, pag. 5); „*Nu există iubire care să existe în paradis.*” (citatul 9, pag. 5); „*Odată ajuns la porțile paradisului vei iubi infernul și astfel vei realiza că în paradis nu poți ajunge cu adevărat niciodată.*” (citatul 10, pag. 5); „*Pentru om adevăratul paradis este și va rămâne pentru vecie infernul din mijlocul paradisului Lui Dumnezeu.*” (citatul 184, pag. 30); „*Paradisul este lacrima desfrâului Lui Dumnezeu.*” (citatul 214, pag. 34); „*În paradis până și Diavolul este considerat un Dumnezeu.*” (citatul 270, pag. 42).

Care este concluzia după citirea acestor cărți? Concluzia este că Sorin Cerin este un scriitor agramat care produce cărți ridicole pe bandă rulantă. Se folosește de numele lui Dumnezeu, de lumină, de iubire pentru a-l slăvi pe Satana. O întreagă operă menită să dea dureri de cap și celui mai răbdător dintre cititori, o întreagă operă care poate induce în eroare oameni cu principii solide și credință în valorile creștine. Mă întreb, care este visul lui Sorin Cerin ca scriitor? Cum vrea să rămână în istoria literaturii române și a

poporului creștin român? Oare este conștient de ceea ce scrie sau are revelații ce provin de la Dumnezeuul său „desfrânat”? Oricum ar fi, întreaga operă ceriniană este o pierdere de timp. Iar aceasta nu poate fi salvată de câteva citate care, fiind extrase din mormanul de mizerie, pot avea o oarecare frumusețe... sub incidența întâmplării întâmplătoare...

**"O întâlnire fără argumente pentru citirea sufletului."
(Revista Acolada, nr. 9, 2013)**

În volumul "Întâlnire fără argumente" (Editura Fides, 2013), Carmen Doreal este înfrumusețată de dorul/rodul real al cuvintelor, după „O altfel de ninsoare“, în care „*altcineva locuiește/ pe dinăuntru/ ireversibil*“. Autoarea ne face părtașii jurnalului său liric: „*jurnalul meu de poetă/ mă risipește peste inima ta/ la limita serii/ mizînd pe o singură noapte*“. Cititorul se regăsește de cele mai multe ori în postura de iubit sau confident așezat „La masa tăcerii“, privind „*asfințitul... o rană/ din care/ o umbră a plecat*“. Poezia, în cazul de față, este o tandră resemnare, o acceptare a compromisului devenit creație artistică, pe fondul unei nevoi acute de identificare în timpul/spațiul prezent. Este, pe alocuri, un dulce catharsis, în care autoarea își declară credința trecută și redobîndită: „*cred în tine, poezie/ ești prietena mea cea mai bună/ în nopțile albe/ îmi ții empatică/ volubilă companie/ cred în tine poezie/ îmi dăruiești aripi complementare/ anticipînd fericirea în sine/ îmi demonstrezi că viața ar fi/ un șir de întîmplări/ declanșatoare*“ („Cred în tine poezie“).

Elementele prin care se recurge la analiza eu-lui cît și situarea/raportul în(tre) dimensiunile existențiale sînt reprezentate de două motive principale: imaginea în oglindă și dedublarea. La poluri opuse, oglinda poate însemna înfierare amoroasă – „*oglanda are două fețe/ îmi tatuează cuvîntul/ un înger/ o dată pentru tine însuși/ o dată pentru mine*“ („Oglinda are două fețe“) sau eliberare – „*oglanda decantărilor fine/ eliberează poeta din mine/ levitație cu inima la cer...*“ („Cred în tine poezie“). Dedublarea se realizează într-o *vînzătoare de iluzii – Siddhartha*, „*dedublata*

de un iubit secret/ îmi invadează sîngele/ cu telepatii halucinante/ o altă toamnă mă regăsește/ înveșmîntată/ în rochița de frunze/ colorată rebel/ de un pictor impresionist“ („Siddharta“). Chiar și „biciuită de umbre” între aceste transfigurații lirice, poeta „reinventează iubirea sub Poartă de sărut/ pe malul fluviului Saint-Laurent“ și trăiește „Transcendența“ – „divaghez în vers alb cu Pierre Morency“ – fără să uite numele lui Eminescu, Arghezi, Sorescu, Nichita Stănescu sau experiența din Paris, acolo unde „Dali, Elytis, Claude Debussy,/ agățau oglinzi suprarealiste înalte/ deasupra patului meu...“.

Trăind între prezent și trecut ca între două oglinzi în care (se) privește concomitent, Carmen Doreal nu este capabilă să facă o alegere și devine un continuu „*metamorf*”, poezia ei fiind o lungă călătorie, asemenea unui fluviu de sentimente. În această odisee interioară ca „*un cosmos fără limite*”, în acest „*zbor lăuntric cu drumuri înnoptate*”, poeta „*își dă inima înapoi cu o vară*”, „*sub involburata chemare... dincolo de rana asfințitului*”, și ne propune o întâlnire fără argumente, învațîndu-ne cum să-i citim sufletul.

**"Geo Galetaru – „Întâmplările simple”, editura
Eurostampa, 2014"
(Revista Acolada, nr. 10, 2014)**

Poet grațios, maestru al metaforelor subtile, Geo Galetaru nu-și trădează stilul care l-a consacrat, chiar dacă poezia multora a migrat recent spre alte tărâmuri ale comprehensibilității, din nevoia urgentă de-a rezona, cu orice preț, cu cititorii. Dar el nu este născut în zodia febrilei căutări de cuvinte potrivite, ci rămâne fidel „întâmplărilor simple” care îi marchează viața și îi sunt sursă de inspirație: „timpul și depărtarea, un țipăt peste mările din vis, un zbor înalt în inima celui care tace” (Timpul și depărtarea, pag. 7).

O altă sursă de inspirație a poetului cu suflet de copil este și visul, pentru că, după cum spune el, „în vis e totul” (pag. 11), „văile cu maci” și „cerul ca o cărare albastră (pag. 9). Dar niciun vis nu este posibil fără inima care aleargă, aleargă... până „inima mea să alerge nu mai știe”, rămânând „ca o valiză uitată-ntr-o gară pustie” (expresie care devine și titlul poemului de la pag. 110), „în care călătorii și-au lăsat cândva amintirile / ca pe niște saci goliți de răsuflarea iernii” (Întâmplările vieții, pag. 17).

Nietzsche spunea că viitorul aparține celor care au memoria lungă, iar Geo Galetaru nu pare a-l contrazice: „memoria este o sărbătoare a ființelor victorioase” (pag. 38). Însă „chipurile cu care am cucerit singurătatea” (pag. 15), ar sugera o îngenunchere „în țara hazardului, acolo unde se nasc elanuri contradictorii” (pag. 24), o tristețe edulcorată de „gloria celui ce știe să piardă” (pag. 57).

Mulți se întrebă ce este poezia. Ca și „Vecinul Emanuel” (pag.76), care este un „avocat” al cerului ce se desparte de pământ, confirmând versurile poetului din poemul „Cât timp”

(pag. 67): „vom avea de toate cartofi și semințe / dezastre și micile secunde ale nemuririi / cât timp cuvântul va sta între noi / ca o sabie de aur.” Cuvintele înseamnă, pe lângă timp, și distanțe („Distanțele se măsoară în cuvinte”), în momentul în care „fericirea are gust de întâmplare târzie / și am uitat deja cine vorbește, cine tace” (pag. 101). Ce este poezia, se pare că numai poetul știe, pentru că el simte cuvintele când vin în zori, „cuvinte care spun despre toamnă” (pag. 130), iar „pagina goală se umple de sânge (pag. 134).

Nu putem fi de acord cu pesimismul poetului care crede că „nu putem schimba nimic” (pag. 123), pentru că tot el ne mărturisește că „ai fi putut învinge conceptul unei depărtări fără vârstă / cu surâsul tău provizoriu” (pag. 144). Doar provizoriu? Ne-ar plăcea să vedem, în acest caz, un poet mai optimist, care percepe fericirea ca pe o perpetuare a zâmbetului. Tonul egal al poemelor lui Geo Galetaru și pesimismul lor nu reprezintă o rețetă a fericirii și ne lasă un gust amar. Omul a pierdut multe bătălii, a pierdut deja și războiul?, iar poetul seamănă cu muribundul de pe câmpul de luptă. Unde sunt întâmplările acelea simple care te fac încă să vibrezi, să exulți? Unde este iubirea, acea iubire ca un pod de flori între inimi? De ce această poezie, scrisă într-o manieră impecabilă de un poet atât de sensibil și cerebral, să fie doar „memoria unui fluture însângerat”? (pag. 158). Căci fluturele este simbolul sufletului, iar sufletul este izvorul de optimism și speranță al lumii. Ce s-a interpus între inimă și suflet?

"Cronică la romanul Fluturi - vol. I, de Irina Binder"
(Revista Discobolul, nr. din oct.-nov.-dec., 2014)

Cartea autobiografică scrisă de Irina Binder începe cu o autodescriere destul de reușită (pag. 5), menționându-se calități și defecte, chiar dacă repetiția expresiei „Sunt un om” trădează o anumită stângăcie artistică și o anumită admirație pentru propria persoană. Ar fi și câteva contradicții care evidențiază incapacitatea personajului principal de a comunica limpede cu ceilalți („sunt un om respins, neînțeles, judecat” etc., dar care „are nevoie de pace interioară, de echilibru”; două afirmații care se contrazic, întrucât un om care caută pacea interioară, echilibrul, nu ajunge în situația de a fi respins, neînțeles, el având o atitudine pasivă, detașată, pașnică, înțeleaptă). În linii generale, dincolo de contradicțiile specifice tinerilor neînțeleși de oamenii maturi, care se victimizează adesea din dorința de a atrage atenția asupra lor, introducerea pare plauzibilă pentru un jurnal adolescentin, mai puțin pentru un roman care se vrea a fi de calitate.

Însă, poezia „Eu” (pag. 7) este o catastrofă, nerespectând regulile versificației clasice (metrică, rimă), chiar dacă se vrea a fi o poezie în dulcele stil clasic. Autoarea încearcă rima încrucișată, dar dă în majoritatea cazurilor rateuri grave, iar rimele de la sfârșitul versurilor sunt forțate, scrise după ureche, demonstrând o lipsă crasă de cultură poetică. Nu este suficient să folosești ultima literă sau ultimele două litere dintr-un cuvânt pentru a crea o rimă onorabilă. În plus, folosirea aceluiași părți de propoziție la rime și excluderea rimelor combinate demonstrează lipsă de imaginație, lipsă de lectură și vocabular limitat (vocabularul limitat se vede și din conversațiile între personaje). Poezia pare scrisă cu sufletul, dar este o ofensă adusă poeziei adevărate.

La începutul propriu-zis al romanului, a cărui acțiune începe în preajma Crăciunului, sunt alte contradicții care demonstrează că personajul principal este foarte confuz în ceea ce privește sentimentul pur al iubirii. Irina e atrasă de fostul ei iubit, Robert, acesta fiind adoptat în copilărie de familia actualului ei iubit, Matei, în urma unui accident de mașină. Însă Irina și Matei erau într-o perioadă de pauză, în care trebuiau să-și reevalueze relația, iar îndreptarea atenției Irinei către Robert ne face să ne punem primele întrebări despre moralitatea acestei tinere femei. De altfel, Irina se vede că nu și-a însușit corect lecția pe care i-o oferise tatăl ei... sau poate că nu a luat-o în considerație atunci când acesta i-a spus să-și păstreze sufletul curat și să nu primească pe oricine înăuntru (pag. 15). Autoarea recunoaște că a primit în sufletul ei pe oricine, ba chiar că ceilalți au năvălit cu tot felul de minciuni și te iubesc-uri pline de ipocrizie, ceea ce denotă că ori nu știa să se protejeze, ori a vrut să profite la maxim de ieșirea în decorul dorințelor carnale. Culmea este că autoarea, care pare confuză în ceea ce privește iubirea și dorește să se ierte pentru greșelile din trecut, ne spune (la pag. 19) că încă de la 17 ani „eram o fată modestă, cu așteptări realiste” care „cântărea bine fiecare lucru făcut și fiecare decizie”. Aceste contradicții între paragrafe ne îngreunează din ce în ce mai mult lectura, personajul principal fiind un fel de „ruletă” care vorbește despre sine așa cum cade bila pe disc, având un caracter foarte schimbător. Cu alte cuvinte, haos. Un haos periculos pentru cititorii sensibili care caută răspunsuri despre viață în această carte. Dar tot Irina ne dezvăluie că Matei, atunci când l-a cunoscut, avea o afacere proprie care-i aducea venituri considerabile... Matei, în acest caz, pare numărul câștigător.

Acțiunea romanului, derulându-se înapoi în timp, continuă cu episodul de la o discotecă în care Irina se întâlnește cu Matei și Robert, în timp ce ea era însoțită de Simona, una dintre prietene. Dar Irina era cu gândul și la o persoană necunoscută care o suna în fiecare zi. Matei, care află și el numărul de telefon al Irinei, aruncând cu bancnote verzi în stânga și-n dreapta, o sună pe aceasta și, după mai multe conversații, ajung să se îndrăgească. Apoi, cu aerele unui tip stăpân pe situație, o invită într-un restaurant din Poiana Brașov, iar pe timpul discuției îi laudă tatăl pentru educația pe care i-o oferise. Dar răspunsul Irinei ne ia un pic prin surprindere: „tata și-a dedicat tot timpul și toată energia ca să mă educe. Îți dai seama că nu a reușit tot ce și-a propus.” (pag. 36). Irina acceptă cu lejeritate invitația în vila lui Matei, iar apoi în casa părinților lui Matei din Snagov. Nu știm dacă familia ei care trăia în Germania știa de aceste escapade și nici nu știm dacă era o fată întreținută. Știm doar că Irina a plecat la Snagov. Din dorința de a intra în dormitorul lui Matei, aceasta intră pe întuneric în dormitorul lui Robert, lăsându-se mângâiată și sărutată (incredibilă confuzie, să nu-ți recunoști ființa de care ești îndrăgostită; iar toată scena mă trimite mai degrabă cu gândul la traiul în promiscuitate). Secretul confuziei rămâne păstrat, iar peste puțin timp Irina ajunge să facă amor cu Matei. Dar Matei îi lasă un bilet în care o roagă să nu se îndrăgostească de el. Confuză și naivă, Irina se întoarce acasă, fiind condusă de Robert, care se comportă în această carte ca adjunctul lui Matei. După ce se despart, Irina intră în discuție cu prietenul ei necunoscut și îi povestește toate aventurile intime. Apoi Matei o caută din nou pe Irina, spunându-i să uite de acel biletel, și cei doi își continuă aventura pentru mai multe zile. Într-un final, Matei îi propune Irinei să se mute definitiv la Snagov. După ce se

acomodează cu viața de la Snagov, Irina intră de mai multe ori în discuție cu Robert, creându-se între ei o anumită chimie. La un moment dat, Irina dorește să se întoarcă pentru puțin timp la Brașov, iar Robert o însoțește. În acest timp ajunge să-i povestească despre fostul iubit, Rareș, care murise într-un accident, dar și despre un profesor apropiat sufletului ei, pe care ajung amândoi să-l întâlnească ceva mai târziu. Pe urmă se întorc la Snagov.

În ciuda faptului că Irina declară în repetate rânduri cât de mult îl iubește pe Matei, ea devine din ce în ce mai curioasă în ce-l privește pe Robert. Matei are de făcut o deplasare în interes de serviciu la ferma sa din nordul țării și le propune amândurora să plece într-o excursie pe durata absenței sale. În felul acesta, Irina și Robert ajung să doarmă în aceeași încăpere dintr-o pensiune, iar Irina declară că „simțeam o nevoie nebună de a mă apropia de el, de a-l atinge, o atracție fizică extrem de puternică” (pag. 89). Remarcăm atitudinea ciudată, cam lipsită de seriozitate, a unei tinere femei îndrăgostită până peste cap de fratele vitreg al lui Matei: „Îmi imaginam tot felul de scene în care eu și Robert ne apropiam și făceam dragoste”. Aceștia ajung să practice jocuri nupțiale, dar fără finalitate. A doua seară, Robert îi povestește Irinei despre o prietenă de-a sa, iar Irina adoarme cu gândul la Matei. În cele din urmă se întorc la Snagov.

Ca și când Matei nu mai făcea parte din peisajul iubirii, Irina își îndreaptă toată atenția asupra lui Robert, cu toate că trăiau cu toții în aceeași casă. Se îmbrățișează, își scriu bilețele și apelează fiecare la tot felul de flecușețe pentru a se băga în seamă. Deodată Irina confundă iubirea pură cu responsabilitatea, făcându-ne să ne îndoim încă o dată de valorile ei morale: „Aveam o mare responsabilitate de a ține la distanță un om care se îndrăgostise și de care mă

îndrăgostisem” (pag. 105). Responsabilitatea însă nu o oprește să se lase din nou mângâiată de Robert, iar după acest episod se îndepărtează de Matei, nemaidorind să facă amor cu el.

Într-una din zile, Irina află că Matei fusese la o petrecere, însoțit de o altă femeie. Se supără și dorește să se întoarcă la Brașov. Robert se oferă să o conducă cu mașina, așa cum o făcuse și în dățile precedente. Apoi Irina se hotărăște să plece la părinții ei din Germania, urmând să fie tatonată de la distanță de Matei și Robert. Până la urmă, Robert se decide și pleacă în Germania, pentru a o vedea pe Irina. Urmează alte confuzii în mintea și în inima Irinei, neștiind între cine să aleagă. Robert venise să o aducă înapoi la Snagov și până la urmă reușește să o convingă. Chiar dacă alege să se întoarcă, Irina continuă să fie confuză, starea fiind descrisă chiar de ea însăși: „Încercam să-mi dau seama de ce alesesem să mă întorc. Era, oare, pentru Matei? Sau Matei era doar un pretext, iar eu îmi doream să fiu aproape de Robert?” (pag. 138). Pe urmă, Irina începe să se simtă captivă în relația cu Matei, în timp ce Robert încerca să-i facă toate plăcerile. După perioada în care s-a simțit captivă, a urmat o altă perioadă în care Matei era mai mult plecat de acasă cu afacerile sale personale. Robert, care nu putea avea acces la prețiosul trup al Irinei, o aduce pe Luminița în casă, iar Irina începe să fie geloasă. Gelozia Irinei fu atenuată când Robert veni sub plapuma ei și dormiră împreună până în zorii zilei. Oricum, gelozia se dovedi a fi nejustificată, deoarece Luminița era bolnavă de cancer, iar Robert nu făcea decât să o susțină, aceasta fiind cea mai bună prietenă a lui. Imediat, în viața sentimentală a Irinei mai apare un personaj, Angel. Dar ea continuă să fie indecisă, nevoindu-l nici pe acesta. Pe urmă, în viața lui Robert apare Alexandra. În clipa în care

Irina îi surprinde pe Robert și Alexandra făcând dragoste, aceasta suferă și se apropie mai mult de Matei. Dar după o vreme urmează o nouă repriză de mângâieri și sărutări cu Robert, coroborată cu alte episoade de confuzie sentimentală. Spre finalul cărții încep certurile, Irina reproșându-i lui Matei că acea viață nu era cea pe care voia să o trăiască și așa mai departe. Dintr-o dată, ea spune că „am fost crescută cu valori, nu vreau să mă transform” (pag. 237). Cam târzie această constatare, ar spune unii. Apoi urmează disperarea lui Matei, care nu vrea să o piardă pe Irina și îi rupe pașaportul, buletinul și certificatul de naștere. Evident, urmează și consolarea tandră a lui Robert. La acțiunile lui Matei, răspunsul Irinei a fost următorul: „Eram atât de ofticată și de tensionată, încât nu-mi doream decât să mă răzbum, să-i terorizez și să le fac viața imposibilă. Și cum nu duceam lipsă de imaginație, ei aveau să înfrunte multe. Câteva zile i-am ținut numai la dispoziția mea, am făcut tot posibilul ca mesele să conțină doar mâncăruri care nu le plăceau, făceam gălăgie multă, dădeam muzica foarte tare, dis-de-dimineată, trezindu-i pe toți. Mă purtam ca o nebună într-un azil, iar ei suportau cu stoicism totul, spre mirarea și disperarea mea.” (pag. 245). Pentru ca, la final, întreaga trupă să se aventureze într-o călătorie spre Plaiul Foi, pentru binemeritata lor liniște, dar și pentru liniștea cititorilor obosiți de atâta lectură obositoare, enervantă și lipsită de substanță.

Am citit mii de cărți la viața mea, iar Fluturi Vol. I, de Irina Binder este una dintre cele mai slabe. O carte plină de dialoguri fără profunzime, în care confuziile personajului principal și contradicțiile dintre paragrafe umplu paginile fără rost. O carte din care nu ai ce învăța, o carte care nu face apel la conștiință și înaltele valori umane. Poate că singurul mod

în care atrage atenția este felul în care fluturele zboară din floare în floare, până când rămâne fără aripioare.

"Remus Foltoș și caruselul sentimentelor" **(Revista Mișcarea literară, nr. 2, 2016)**

33 bis, una dintre cărțile mele de poezie, ajungea în 2011, prin intermediul lui Ștefan-Doru Dăncuș, la scriitorul Remus Foltoș. Nu-l cunoșteam personal pe Remus Foltoș și nici nu știam ce scrie. Însă după ce am citit cronica domniei sale despre volumul amintit, prima mea impresie a fost că am de-a face cu un om care iubește dezinteresat poezia și își propune să descopere și la alți creatori „cum trebuie să fie poetul”. Am remarcat limbajul filozofic și profunzimea cu care analizează poezia, aducându-mi aminte de eseurile lui Cioran despre lirism. Din curiozitate, i-am căutat biografia. Am aflat că a absolvit Facultatea de Istorie și Filozofie, secția Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, cu o teză din Husserl (1998), având totodată și un master francez cu o teză din Husserl și Lévinas (2008). Mai mult de atât, în biografia dânsului erau menționate și câteva cărți de poezie și filozofie, majoritatea fiind publicate la editura Zestrea din Baia Mare. I-am transmis mulțumirile și felicitările mele, tot prin intermediul domnului Dăncuș, și cam atât a fost între noi.

După câțiva ani, mai exact la sfârșitul lui 2015, am primit un telefon de la Remus Foltoș, domnia sa anunțându-mă că scrie o carte despre poezia mea, aceasta fiind aproape de finalizare. Ba chiar mi-a citit și câteva fragmente. Am fost foarte emoționat. La 40 de ani să afli că cineva îți dedică o întreagă carte, este ceva care te ia pe nepregătite. Am decis să-i trimit și alte cărți de-ale mele, astfel încât să aibă suficient material de analizat. Din curiozitate, am încercat să aflu și mai multe lucruri despre el și am descoperit că în ultima vreme a mai publicat câteva cărți la editurile Eikon, Singur și Limes.

M-am liniștit imediat, fiind convins că poezia mea se află pe „mâini bune”. După câteva săptămâni, Remus Foltoș m-a anunțat că a terminat cartea. Spre surprinderea mea, mi-a citit și câteva poeme pe care mi le dedicase înainte de încheiere. Erau poeme cu care rezonam puternic, poeme care păreau a fi scrise chiar de mine însumi. Iar acest lucru m-a făcut și mai curios, făcându-mă să mă întreb ce fel de poezie a scris până atunci. Și ca un făcut, Remus Foltoș a decis să-mi trimită două cărți, exact înainte de sărbătorile de iarnă.

Prima carte se intitulează „Cele mai frumoase poezii sacre” și a apărut în 2013 la editura Singur. Conține 45 de poeme și are doar 28 de pagini. Poemele curg, între ele fiind un spațiu de numai două rânduri. Multe dintre aceste poezii „sacre” sunt ludice, fiind vorba de o joacă fără reguli și fără înregimentare tematică, cu toate că titlul anunța altceva. Însă două poezii, deloc ludice, mi-au atras în mod special atenția. Prima are nr. 8 și se aseamănă izbitor cu poeziile lui Vieru dedicate mamei. Iată câteva rânduri: „De n-ai fi fost tu, mamă / Să mă-ngrijești cu trudă / m-ar fi izbit în față / a vieții soartă crudă // de n-ai fi fost tu, mamă / eram demult pământ / nu-l mai știam pe este / l-aș fi uitat pe sunt...”

A doua are nr. 21 și este complet diferită ca stil. Poetul scrie liber, folosind uneori rima la distanță. Filozofează stănescian despre iubire, iar versurile despre mare, briza sărată și absență au ceva din nostalgia poeziilor marine ale lui Elytis: “mi-ar fi mai ușor dacă aș ști / că niciodată îl are pe al său cândva / că nu-ul are de rezervă un da / că viețile pot fi și perpetuate / că moartea nu înseamnă / atât de mult moarte / mi-ar fi mai ușor dacă aș ști / despre tine că rezști / că amintirea ta e încă vie / că ochii tăi nu sunt triști / că mă vezi din ungherul / memoriei mele / care e mult mai înghesuit / în opreliștea unei stele / e mult mai semnificativ / în ceea ce

privește evocarea / decât gustul amar al brizei / evocând marea / al brizei sărate ce se aseamănă unui cuvânt / ce n-a fost rostit, dar va fi în curând...”

Cea de-a doua carte se numește „*Trilogia scrisorilor pe care nu le-am trimis niciodată*” și a apărut în 2015 la editura Limes din Cluj-Napoca. Poeziile din carte sunt grupate în trei cicluri scrise în perioade diferite de timp: „Floarea singurătății” (2003), „Escalada sincerității” (2005) și „Scrisori din exil” (2007). Lirica poetului este marcată de tragicism, dar întâlnim aleatoriu și un ludic asemănător (din nou) cu cel stănescian. De fapt ludicul este un tragicism deghizat, un fel de haz de necaz poetic prin care se încearcă îmblânzirea durerilor, a absenței și a nepotrivirii cu lumea. Poetul caută „stropul de inspirație ca pe o iubită” („Căutând ce?”, pag. 11), o căutare „ca pe o intrare, ca pe o ieșire din visul lumii” („Efigie”, pag. 39). În jurul axului central al conștiinței sale se învâрте caruselul sentimentelor și stărilor prin care a trecut: „totul e un carusel al sentimentelor / care se agită și care într-o bună zi / mă vor trânti la pământ” („Declar”, pag. 95). Există multă singurătate, nostalgie, nefericire și înstrăinare în versurile poetului. Iar singura dragoste care contează pare a fi cea pură, de la cincisprezece ani, care de altfel i-a și marcat tinerețea („Mai ții tu minte”, pag. 46 și „Îmi depăn singurătatea”, pag. 99).

Iar prin acest carusel al sentimentelor, poetul caută mereu poezia, încercând să-i dea o definiție, un sens, o explicație plauzibilă. „Poezia justifică / tot ce-i mai tulburător în ființa omenească” („Poezia e de un singur fel”, pag. 51) sau „poezia vine ca ceva definitiv și irevocabil” („Cum vine poezia”, pag. 63). Poetul mărturisește că „tot ce poate fi mai rău / mi se poate întâmpla din cauza / viciului de a scrie poezie / de a vrea poezia / de a trăi cu poezia / de a nu renunța niciodată la

poezie” („Dacă cineva mi-ar cere”, pag. 71). Dar adevărata sa dorință reiese din versurile: „Poezie, tu, delir pasager / de ce nu vrei să fii tu o femeie frumoasă? / să te pot arunca în așternuturi albe / și să fumeg împreună cu tine / toată seninătatea de care dispun” („O femeie frumoasă”, pag. 101).

Poeziile lui Remus Foltoș sunt, de fapt, scrisori către iubiri pierdute, iubiri neîmplinite, scrisori către însăși poezia pe care o caută mereu și căreia încearcă să-i atribuie o calitate umană, pentru a o zidi, mai adânc, în sine. Mai mult de atât, poetul ne amintește nouă, tuturor, că poezia poate fi o traumă care lasă cicatrici pe sufletul clausturat de dorințe și lacrimi în fântâna singurătății sfâșietoare.

"Poemele poemului nescriS"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 5, 2016)

Citind poemele lui Ioan F. Pop din integrala poetică „*Poemele poemului nescriS*” (Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2013) – cu care, așa cum avertizează în preambulul cărții, își încheie aventura poematică –, pot afirma că autorul este un maestru incontestabil și inconfundabil al călătoriei „*prin labirintul cuvântului travestit în cuvânt*”. Poetul apelează la disimulări autoironice, torente imagistice, teribile jocuri ale îndoielii și neantizări învăluite de fumul uitării, pentru a provoca lectorul să-și sondeze adâncimile și limitele comprehensibilității. Cumva, el caută un corespondent metafizic, dar căutarea acestuia într-o lume superficială, dezinteresată de „*cogito ergo sum*”, îi amplifică deznădejdea, fiindu-i foarte greu să-și păstreze surâsul firesc. Demersul său pare a fi sortit dinainte eșecului, căci poetul „*începe partea păcătoasă de măr*”, iar cuvintele au tendința de a se transforma într-un rictus convulsiv. Mulți dintre poeții vremii, dar și o parte a cititorilor neantrenați, nu au capacitatea de a înlătura cataracta ochiului lăuntric, pentru a ajunge la esența esențelor. Doar câțiva chirurghi care operează în adânc, dincolo de carnea efemeră a cuvântului, au abilitatea de a face o operație estetică atât de complicată. Dintre aceștia, Al. Cistelecan consideră că „*Ioan F. Pop este un poet cu voluptatea clamării dezastrelor, un bacovian exaltat și bovaric*”, Gheorghe Grigurcu îl compară pe autor cu „*un învățăcel al lui Dali sau Max Ernst, care descinde nemijlocit în aventura obiectelor, în promiscuitatea relațiilor dintre regnuri, într-un freudism exclamativ*”, iar Mircea A. Diaconu merge chiar mai departe, afirmând că poetul „*coboară ca în transă într-un spațiu halucinant, ireal și*

dezordonat, pe care vrea să-l facă semnul unei crize ontologice, mărturia unei damnări”. Totuși, din cauza lipsei de receptivitate dincolo de laboratorul critic, Ioan F. Pop este un scriitor retras care trăiește drama însingurării, iar poeziile sale, „*simple încercări de a trece mai ușor peste malurile absenței*”, ajung să fie „*discursuri în pustiu*”, deranjate doar de „*tăcerile guralive*”. Aceste paradoxuri sisifice, în care „*vine fiecare cuvânt și spune: totul pornește de la mine și se întoarce victorios împotriva mea*”, transformă chiar și ochiul lăuntric al poetului într-o „*monedă aruncată în palma imaginației bolnave*”.

Ca și Emil Cioran, care a încercat prin deconstrucție să explice lirismul în diverse eseuri, devenind mai apoi un întemnițat în închisoarea propriilor obsesii și un profet al neantului, Ioan F. Pop îmbracă lirismul într-un imaginar devastator pe care încearcă să-l transfere unei „*seducătoare absențe*”. Poemele sale alcătuiesc un șir autodevorator de aprehendări ale ființei, îndreptându-se, ineluctabil, către dimensiunea poemului nescris. Poetul își spune zilnic „*rugăciunea descompunerii*”, presimțind că nimic nu se mai poate spune doar prin cuvinte. Gustul amar al inutilității este accentuat și de „*copilăria lăsată în brațele ierbii*”, de „*copilăria pe care tot o trimite la cerșit*”.

Chiar dacă poemele autorului mai încearcă uneori să zboare, ele eu „*aripi de ceară*” sau „*aripi subcutanate*”, care zac în amortițe și nu se mai deschid. Astfel, vibrațiile interioare, adică „*toate aceste acorduri, ...cresc pe dinăuntru, până se transformă în cascada altui pustiu*”, iar poetul cade pradă fatalității și „*lasă moartea să se gudure în propoziție*”. „*Învins în bătălii fără nici un strop de sânge*”, el simte cum „*putregaiul absențelor naște încă vedenii*”. Aceste vedenii,

transpuse în poeme abisale, ajung să fie, pentru cititorul potrivit, o provocare a sensibilității și a imaginarului.

Poetul orădean Ioan F. Pop scrie o poezie pe care puțini o pot pătrunde în toate articulațiile ei metafizice, în toate itinerariile ei simbolice. Iar dacă îi intuiesc sensurile, refuză să o descopere, să o asimileze, căci undeva, în străfundurile ființei, poate produce ravagii. E ca și cum l-ai citi pe Emil Cioran, devenit poet într-o altă viață sau într-o altă dimensiune a existenței, și te-ai lăsa din nou corupt și cotropit de obsesiile sale. Cu ultimele puteri, ai plânge, nerezistând tragismului atât de lucid și de convingător, pe care ai încercat să-l anihilezi cu cele mai optimiste argumente și trăiri.

Personal, mi-aș dori ca Ioan F. Pop să aibă revelația unei scânteii rupte din lumina izbăvitoare a poeticității, astfel încât surâsul poemelor sale să nu fie doar unul autoironic, aneantizator. Însă, orice s-ar întâmpla, poezia lui are formidabila calitate de a ne face să tolerăm mai ușor toate abisurile interioare despre care ne este atât de teamă să vorbim.

"Un subtil joc intertextual și palimpsestic" (Revista Actualitatea literară, nr. 5, 2016)

Nu știu cine este George Schinteie și de unde a apărut. Nici nu am stat să verific. Atâta știu, că în decembrie 2015 am primit două cărți de-ale domniei sale publicate la editura Artpress din Timișoara: „*Clepsidra de cuvinte*” (2013) și „66 – poeme dintr-un timp înrămat – (2015). După câteva zile i-am răspuns poetului prin e-mail, căci nu voiam să fiu ca aceia care trec pe lângă cărțile bune, fără să lase măcar un cuvânt de mulțumire: „*Am primit cărțile dv., vă mulțumesc foarte mult. Am citit deja câteva zeci de poeme, suficient pentru a constata că sunteți un poet care merită toată atenția. Câteodată mi-ați amintit de Morency, Elytis sau Stănescu. Este clar că ați citit multă poezie și aveți anumite preferințe. În orice caz, și dv. scrieți o poezie de calitate, aveți un cult al rafinementului. Postfața domnului Rachieru am găsit-o un pic reținută, dar poate că este mai bine așa, lăsând loc și altor opinii.*” (7 decembrie 2015)

După aceea, au trecut câteva luni până să revin asupra cărților lui George Schinteie. Și m-am oprit asupra primului volum, pe care îl găseam mai aproape de stările prin care treceam în acel moment. Nu am insistat la început poate și din cauza faptului că Adrian-Dinu Rachieru părea a fi spus cam tot ce trebuia spus în postfață: „*poezia înseamnă, prin împlânzirea inimii, o regăsire de sine*”; „*volumul poartă vârstele anotimpurilor uitate*”; „*poetul ar vrea să evadeze din amintire*”; „*poetul în discuție conservă un ecou stănescian, în sens adorativ, nu imitativ*”; „*străin de infatuările rizibile ale unor confrați de condei, departe de jocurile de legitimare (locală) ori de încropitele clasamente de cafenea (întreținând fluctuantă bursă a elogiilor), George Schinteie merită un loc*

vizibil la masa poezilor". N-am înțeles de ce postfața a fost tradusă în engleză și franceză, atâta timp cât poemele sunt scrise doar în limba română, dar acest lucru nu afectează părerea mea despre calitatea poeziei lui George Schinteie, părere care rezonază pe multe planuri cu cea a lui Adrian-Dinu Rachieru.

La o recitare mai atentă, mi-am permis să vin și eu cu câteva considerente în plus, deoarece am simțit că poetul conservă și alte ecouri, nu doar pe cel stănescian sau păunescian („*Joc fără reguli*”: „*Eu sunt A tu ești B / începusem un joc fără reguli / Mă miram A te întrebai B*”), practicând un subtil joc intertextual și palimpsestic cu rădăcini în marea poezie a lumii, așa cum au mai practicat unii optzeciști (*Levantul* lui Cărtărescu, *Manualul bunului singuratic* al lui Corbu, *Cartea poemelor mele nescrise* a lui Vosganian etc.). Astfel, am regăsit elemente din simbolistica lui Trakl în poemul „*Pentru un acord perfect*”: „*o mierlă bea dimineața din ochii mei / întremându-se pentru anotimpul / în care eternitatea / îmi va dărui stele roșii*.” Ba chiar am plutit pe aripi de dor în ținuturile lui Ungaretti, admirând „*Răsărit de Soare la mare singur*” și constatând că „*nimic nu se poate compara / cu trăirea încercată în crăpatul zorilor / la Marea Mediterană Egee / Sarmatică sau oricare alta / de unul dintre îndrăgostiți / când iubita lui rămâne / cu umbra lui pe un alt continent // încât singura șansă de supraviețuire / rămâne ipostaza soldatului / neputincios în fața inamicului...*”. Apoi m-am întors la soresciana contabilitate în poemul „*Cu virgulă în anonim*”, constatând că „*vine un timp în care facem socoteli / adunăm înmulțim împărțim și scădem / vrem neapărat un rezultat pozitiv / în măsura în care asta înseamnă / o stare de bine...*”.

Concluzia, după citirea volumului „*Clepsidra de cuvinte*”, este că George Schinteie este un autor foarte inteligent și dibace în procesul deconstrucției și reconstrucției poetice, folosind la reconstrucție, pe lângă propriul izvor al inspirației, jocul intertextual și palimpsestul. Jacques Deridda spunea că „*e preferabil să luăm termenul deconstrucție nu în sensul de a distruge ceva, de a desface, de a nimici, ci în acela de a analiza structurile sedimentate, care formează elementul discursiv al propriei noastre gândiri.*” Poezia lui George Schinteie este „*o interogare asupra a tot ceea ce e mai mult decât o interogare, dincolo de orice interogare.*” Iar această caracteristică îi conferă atemporalitate, fiindcă interogarea a existat și va exista veșnic pe buzele tuturor. Poetul își caută o însușire, o identitate, dar este prizonier într-o clepsidră de cuvinte. Prin creația sa încearcă să rupă acest blestem, dar nu face decât să învârtă clepsidra, aducându-ne aminte că „*toate-s vechi și nouă toate*”.

"Revitalizarea interesului pentru aforismul românesc" (Revista Luceafărul de dimineață, nr. 7, 2016)

„Asociația Culturală Citatepedia” din Constanța a debutat pe piața românească de carte în iulie 2016, prin intermediul editurii proprii „Digital Unicorn”, cu o lucrare intitulată *Antologia aforismului românesc contemporan*. Titlul ne poate induce oarecum în eroare, deoarece în 2012 fusese tipărită la editura Genesi din Torino o altă antologie cu același nume, numai că aforismele autorilor români fuseseră publicate direct în limba italiană. Traducătorul acestor aforisme era Alina Breje, iar prefața și îngrijirea ediției îi aparțineau lui Fabrizio Caramagna, specialist al aforismului european. În această lucrare apărută sub patronajul cultural al Academiei Române din Roma și al Asociației Italiene pentru aforism figurau 20 de autori români contemporani: Grigore Vieru, Valeriu Butulescu, Vasile Ghica, Victor Martin, Marcel Mureșanu, Nicolae Petrescu-Redi, Tudor Vasiliu, Theodor Codreanu, Mihai Iosif Pauliuc, Iosif. M. Cristian, Mircea Oprea, Constantin Stoica, Ionuț Caragea, Goran Mrakić, Corneliu Vadim Tudor, Sorin Cerin, Gheorghe Gricurcu, Elis Rapeanu, Efim Tarlapan, Vasile Ponea.

În ciuda acestei realizări importante pentru literatura și cultura noastră, ecurile în presă au fost aproape inexistente. Evenimentul a fost menționat doar în câteva reviste din diaspora și câteva portaluri, agenții de carte și ziare mai puțin cunoscute din România, cu toate că antologia ne reprezentase țara la Salonul Internațional de Carte de la Torino (2013). Nici alte antologii importante care au apărut mai târziu nu au atras atenția revistelor mari și a criticilor. Vom aminti „Cartea Înțelepciunii Universale” (Editura: eLiteratura, București, 2014), un dicționar de 620 de pagini care cuprinde 13500 de

maxime și aforisme adunate cu hărnicie și pricepere de Nicolae Mareș timp de aproape 50 de ani. Sau mai recent, în 2015, „O antologie cronologică a aforismului românesc” (editura Prut Internațional), realizată de Efim Tarlapan din Republica Moldova, un autor apreciat de aforisme și antologator al acestui gen, care mai realizase o astfel de lucrare și în 2005 (editura Dacia).

De ce critica literară a devenit insensibilă în fața genului aforistic, este greu de știut. Poate că sunt prea puține cărți de aforisme apărute după revoluție pe piața românească de carte, în comparație cu numeroasele titluri care apăreau, de exemplu, pe timpul comunismului, în colecția Cogito a editurii Albatros? Să fie și tirajele mici de vină? Și proasta promovare? Probabil că acestea sunt câteva dintre cauze. Totuși, editurile ar trebui să acorde mai multă atenție acestui gen literar. Avem nevoie în continuare de cugetările lui Nicolae Iorga, George Călinescu, Lucian Blaga, Mihai Codreanu, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Constantin Brâncuși etc., cât și de cugetările noilor generații de după revoluție. Vechile cugetări nu s-au perimat deloc, o dovadă în acest sens fiind și faptul că editura Humanitas a publicat în 2008 aforismele lui Blaga. Noile cugetări au și ele dreptul să iasă la suprafața mocirlei existențiale în care ne-am afundat pe zi ce trece. Mai avem resurse pentru a stoarce ultimele picături de înțelepciune din noi? Mai avem demnitate? Mai avem cuvinte potrivite în vocabular? Mai suntem capabili să esențializăm?

Iată o grămadă de întrebări pe care mi le-am pus și eu, de multe ori, analizând fenomenul aforismului românesc. De când cu apariția Internetului, locul multor cărți a fost luat de tot felul de portaluri și site-uri care ne reamintesc că am fost și suntem încă un popor care nu fuge de înțelepciune. Acum

mai bine de un deceniu exista un site mic cu câteva pagini cu citate, numit Citatepedia. A fost lansat pe 19 iulie 2005. În timp s-au alăturat mii de participanți care au pus voluntar umărul la un proiect care a căpătat dimensiuni impresionante. În acest moment, Citatepedia însumează 570.000 de citate în 41 de limbi. Citatepedia.ro include, aproape de la început, și aforisme. Este cea mai mare colecție de aforistică în limba română: peste 26.000 de aforisme scrise de 400 de aforiști din toată lumea. Sunt cifre impresionante cu care Lucian Velea, directorul „Asociației Culturale Citatepedia”, are toate motivele să se mândrească. Dar ce se întâmplă dacă pică Internetul în întreaga lume? Sau ce se întâmplă dacă vor „crăpa” toate serverele în urma infectării cu un virus nimicitor? Reflectând la aceste întrebări apocaliptico-internautice, mi-am zis să întind o mână de ajutor, cu scopul realizării unei cărți de hârtie care să cuprindă cei mai reprezentativi autori contemporani de aforisme de pe Citatepedia.

Deși lui Lucian Velea ideea i s-a părut atractivă, a avut și ceva rețineri. Mai ales din cauza faptului că, de obicei, o antologie este alcătuită de un antologator sau de o comisie, iar domnia sa nu agreează astfel de abordări. Fiind un om care iubește democrația activă, s-a gândit dacă nu cumva s-ar putea altfel. Așa a apărut ideea ca *Antologia aforismului românesc contemporan* să fie realizată chiar și numai de aforiști.

Pentru că trebuia început de undeva, Lucian Velea l-a invitat pe Dan Costinaș – unul dintre colaboratorii săi cei mai serioși – să propună 10 aforisme scrise de 10 aforiști români contemporani diferiți. Apoi, nominalizații au fost invitați să repete procesul, fără ca aceștia să poată propune înapoi aforismele celor care i-au propus. După 5 runde, s-au

localizat 99 de aforiști români contemporani, răspândiți în diferite țări, pe care colegii i-au considerat demni de a fi incluși în antologie. Din păcate, din cauza dificultăților de comunicare sau a unor alte obstacole, a fost obținut acordul scris din partea a numai 27 de aforiști.

Toate aceste informații le furnizează Lucian Velea în cuvântul înainte al cărții, intitulat „Istoria unei antologii inedite”. Această antologie și toate celelalte lucrări prezentate mai sus au, după părerea mea, forța de a revitaliza interesul pentru aforismul românesc. Trebuie doar să le citim, chiar și pe sărite. Astfel vom descoperi unele aforisme care ne pot schimba viețile în bine prin puterea lor de convingere. Legăturile spirituale dintre oameni pot fi restabilite prin intermediul a numai câteva cuvinte:

Valeriu Butulescu – Nu va zbura mai repede ca vântul cel dus de vânt.

Vasile Ghica – Muzica poate să facă dintr-un suflet răvășit o Catedrală.

Victor Martin – Cu toții trăim din scris; cum ne e scris, așa trăim.

Teodor Dume – Cel ce ocolește suferința moare încet pentru că nimeni și nimic nu poate înlocui atingerea.

Teodor Burnar – Știi ce spune un fluture îndrăgostit? "Parcă am oameni în stomac".

George Geafir – Genialitatea duce la progres, înțelepciunea, la salvare.

Boris Marian Mehr – Visătorii sunt singurii învingători adevărați.

Nicolae Petrescu-Redi – Epitaful lui John F. Kennedy: "Eu v-am scăpat de rachetele sovietice, voi nu m-ați salvat nici de gloanțele americane".

George Budoï – Dragostea mută munții din loc, dar se-mpiedică adesea de mușuroaie!...

Dan Surducun – Înțelepciunea nu stă în numărul mare de cuvinte, ci în adevărul lor.

Costel Zăgan – Cărțile sunt jucăriile mele preferate: citind redevin copil.

Lucian Velea – Sunt plecat să bat câmpii. Revin imediat.

Viorel Vintilă – Viața nu-i ca matematica. Degeaba tot aduni, la sfârșit îți va da tot cu minus.

Ionuț Caragea – Timpului nu-i tremură niciodată mâinile. Își plimbă încet bisturiul pe fețele noastre ca un criminal în serie îndrăgostit de arta sa.

Iosif M. Cristian – A nu-ți urma visul, înseamnă a-ți trăda destinul.

Gabriel Petru Băețan – La polul opus al succesului nu se află eșecul, ci lipsa de ambiție.

Paula Adriana Cozian – Într-un suflet de cremene trebuie să fi ars cândva, din rădăcini, o pădure.

Gheorghe Gurău – Fericirea, fiind de genul feminin, e frumoasă, e capricioasă, dar și greu de întreținut!

I.m. Popa – Atunci când toată lumea are dreptate, adevărul are de suferit.

Constantin Enescu – Oglinda reflectă frumusețea chipului, dar nu și urâtenia sufletului.

Dan Costinaș – Trăim în propriul interior, dar murim în propriul exterior.

Gheorghe Mihail – Nu suntem întru totul egali, între aceste inegalități demonstrabile.

Silvia Velea – Cred că îl atingem și ne lăsăm în fiecare clipă atinși de Dumnezeu, însă noi simțim asta doar atunci când suntem fericiți.

Any Drăgoianu – Să te descopăr om mi-a fost cel mai greu, eu te știam numai suflet.

Dumitru Matei – Mincinosul vine cu răspunsul învățat de acasă.

Gheorghe A. Stroia – Am primit Darul de a fi Oameni, pentru a deveni îngeri, ori de câte ori dorim, fără să ne doboare povara aripilor lor.

Mihai Enachi – Într-o societate coruptă, "binele" pe care îl faci unui om, poate fi răul pe care îl faci altuia.

"Manualul bunului singuratic și Evanghelia după Corbu" (Revista ASLRQ, nr. 7, 2016)

Daniel Corbu apare în volumul „*Manualul bunului singuratic*” în ipostaza unui condamnat la poezie pe viață, în spațiul dintre patru pereți, locul claustrării ființei și al sufletului. Parcurgând opera autorului, care folosește „*aceleași metode clasice de sinucidere*” cu ajutorul condeiului stilizator, cititorul ia parte la „*apocalipsa fiecărei zile*”, într-o odisee interioară, lucidă, în care imaginația se împletește cu realitatea crudă în care se găsește omul-poet. Să fie viața numai o poveste la sfârșitul căreia rămâne doar întrebarea: „*de ce moarte, de ce?*” Să fie lumea plină de „*zei tocmiți cu ora / pentru umiliința noastră?*”

Poetul este în același timp clarvăzător și sceptic, aparent deabusolat de marea lucrare a lui Dumnezeu și de inevitabila întâlnire cu bătrâna doamnă, moartea. Pentru el „*gândul este uneori o mașină de proliferare a fricii: în fața morții suntem singuri ca un pumn / de omăt.*”

Totul începe atunci când nu mai e nimic de zis, când dragostea se estompează odată cu „*sărutul lamelor subțiri*”, degenerând într-o liniște claustrofobă. Poetul pare „*să fi murit în mai multe trupuri deodată, cuvintele trec obosite ca spălătoresele seara / îngerii dorm / prietenii îmbătrânesc în fotografii.*” Poetul își conștientizează neputința în fața timpului, în fața morții, chemându-și fratele Abel, „*de care nu-l leagă decât un cântec de moarte.*” Singurul zeu palpabil este cel care „*cade obosit în fiecare seară pe pagini.*”

Fiecare om își află destinul acolo unde pașii deznădejdiei îl poartă. Autorul „*pleacă să cucerească lumea cu un braț de metafore*”, chiar dacă „*poezia e haosul condamnat la visare*”,

chiar dacă „pe câmpul de luptă doar moartea cucerește stindarde.”

„Fiecare oglindă este o ușă închisă”, revelație plină de tragism a închiderii în sine. Purgatoriul poetului este mental, alături de discipolii suferinței, cei care i-au marcat definitiv existența și cu ajutorul cărora încearcă să-și găsească propria identitate. Nici muzele sale nu scapă de implacabilul destin: „trec femeile ca niște râuri spre moarte.”

Poetul este neîncăpător în propria sa viață, gândurile sale lovesc ziduri după ziduri, ca într-un joc de domino. El se revoltă „privind în ochii divinei absențe: nu sunt pregătit pentru atâta moarte.”

Evocarea părintească face trimitere tot la trista fericire a poetului, lumea cărților sale: „Fericirea ta de om singur, rătăcind printre biblioteci / mă sperie, spune mama sa. Sau vocea tatei: Fiule / într-o lume fără aripi / trebuie să dai din mâini / și din picioare.”

Poetul conștientizează că viața este o bătălie pierdută și singura sa consolare este că în drum spre eternitate „rămâne întotdeauna o clipă pe care-o cutreierăm singuri.”

Manualul bunului singuratic este o biblie a suferinței. Autorul este prizonierul propriilor sentimente, el „zace în inima sa ca într-o închisoare de flori.” Dumnezeu este doar o fotografie. „Singurii zei sunt îngropați în spatele casei sale.” Omul-poet „se naște zilnic de la stânga la dreapta, aranjând documentele haosului.” Cine știe, „poate chiar în sângele său vor construi labirintul.” Constată că nici „nu ne trebuie atât pământ ca să fim fericiți.” Și se pierde în nimicnicie, „vorbele sale trecând ca spuma mării prin gura înecatului.”

Ar mai fi multe de zis pe marginea volumului „Manualul bunului singuratic”, apărut la editura Princeps Edit în anul

2005. Vă rămâne dumneavoastră să descoperiți autorul și opera (lumea) sa fascinantă.

Catalogat de unii optzecist, de alții postmodern, Daniel Corbu trece cu nonșalanță peste (și prin) valurile curentelor literare, aidoma unui Caron al poeziei. Nu, nu! Nu este nici elaborat și nici „învățător”, în ciuda „*Manualului bunului singuratic*” sau a volumului „*Evanghelia după Corbu și alte poeme*”, pe care l-a declarat drept bun comun la Editura Princeps Edit în anul 2006. Este oracular, dar stenic prin greutatea/gravitatea cuvântului, uneori radiografiază societatea, expunându-i scheletul hidos la lumina revelației poetice, alteori cuvintele sale ascuțite fac incizii adânci, prin umbrarele conștiinței și ale spiritului. Să-i spunem poetul justițiar cu „corbul” pe umăr, „corbul” fiind spiritul liber și imaginația.

„*Oprit la jumătatea drumului precum mâna lui Avraam la uciderea fiului*”, poetul așteaptă în zadar „*vești noi de la pasărea oarbă Dalí*”. Unde este gloria, unde sunt amintirile, unde este „*sufletul aruncat în trup ca regele într-un umbros sarcofag*”? Relevante versuri ale decepției. Ce mare nedreptate să fii sacerdotul propriului cult!

Care sunt satisfacțiile? Poetul mărturisește că „*va aștepta metafora să-i intre ca târfele în așternuturi...*” Ce suntem noi, care este destinul nostru și care este istoria prin care ne perindăm? Poetul mărturisește din nou: „*All Right*”, „*istoria poate sta și-n cap și din buzunare îi curg toate mărunțișurile*”.

Același motiv al sacrificiului prin cuvânt se regăsește și la Daniel Corbu, „*el urcă mereu o Golgotă plină de cruci și foi de papirus*”. De ce? Pentru ca ceilalți să vadă „*hârșitul tancurilor și al programelor Microsoft*”, „*pentru ca ceilalți*

să vadă liniștiți hemovitul popoarelor”, „războiul rece sau cald dintre zornăitul tălpilor goale”.

Moartea este o temă majoră invocată în foarte multe poeme. Moartea este „*singura instituție care mai impune respect*”, cu toate că „*moartea de care-mi vorbești greșește mereu*”. În ciuda acestor greșeli, autorul ne îndeamnă la aducere-aminte, „*să nu-l uităm niciodată pe cel care își are mormântul în mare*”.

Toată această pledoarie despre moarte se face din perspectiva omului singur. Dar, spune poetul într-o bijuterie aforistică (și parcă vrând a-l contrazice pe Nietzsche): „*...alteori singurătatea are mireasma unui Dumnezeu fericit*”. Da, spune el, un Dumnezeu fericit, dar care (evocând fatalitatea), „*nu poate corecta șpalțurile greșitei tale vieți*” și „*stă singur ca o ușă săpată în ziduri*”. Iar dragostea, atât de frumos dedicată nemuritoarei Lenor, este „*o bocceluță de șoapte*”.

Crezul este esențial. În discursul său cu domnul Kafka, cu aceeași măiestrie aforistică, întâlnită uneori și în filosofia blagiană, autorul declară: „*lucrul în care nimeni nu crede se-nfometează în sine*”.

Poezia lui Daniel Corbu este aceea a marilor valori. Ea așteaptă să fie descoperită de cei care încă n-au orbit din pricina luminii reflectoarelor contemporane, de cei care speră, „*ca în coliba lor să coboare, din când în când, zei*”. Și, după cum ne sugerează autorul, să credem că „*speranța-i în spiritul spiritului*”.

"Șamanul timpului"
(Revista Pro Saeculum, nr. 7-8, 2016)

Adrian Erbiceanu s-a născut la 6 ianuarie 1941 în București. Orfan de tată, de la o vârstă foarte fragedă, își petrece prima parte a copilăriei la bunicii din partea mamei, în localitatea Roman, iar la vârsta de 6 ani se întoarce în capitala țării. Din motive financiare, mama sa este nevoită să-l interneze într-un cămin de copii dotat cu o bibliotecă impresionantă ca mărime. Acolo ajunge să iubească cititul cărților și devine bibliotecarul căminului. Din motive ce țin mai mult de necesitate (după cum declară Adrian Erbiceanu într-un interviu recent publicat în vol. „Convorbiri cu personalități românești din Montréal” - Ed. ASLRQ, 2016), urmează cariera militară, devenind în 1962 absolvent al Școlii Militare de Ofițeri. Totuși, dragostea pentru literatură îl determină să urmeze cursurile Facultății de Filologie din București, obținând diploma de licență în 1970. Pe timpul facultății (1969) debutează în reviste militare cu poezii și reportaje. După facultate își continuă cariera militară, fiind comandant de subunități de tancuri, iar în 1979 este nevoit să părăsească România și emigrează în Canada (Montréal).

Orfelinatul, cariera militară, dragostea pentru literatură și emigrarea și-au pus puternic amprenta asupra caracterului său, transformându-l într-un adevărat soldat pe câmpul de luptă al vieții și al cuvintelor. În Canada se dedică meseriei de agent imobiliar, o meserie solicitantă și stresantă care i-a blocat actul creator pentru multă vreme. Adrian Erbiceanu a așteptat până la 63 de ani pentru a debuta editorial cu volumul de poeme „Confesiuni pentru două generații” (Ed. Tribuna, 2003), urmat de „Divina Tragedie” (Ed. Tipotrib, 2004) și „De la Anna la Caiafa” (Ed. Ardealul, 2007). În iulie 2008

înființează Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Québec, ocupându-se, în calitate de președinte, de destinul acestei asociații. Devine, totodată, director al editurii ASLRQ, contribuind prin antologiile ASLRQ (edițiile din 2009 și 2015) și prin celelalte apariții editoriale la promovarea literaturii române în provincia Québec. Cele mai recente dintre volumele sale de poeme sunt „La fontaine de ce siècle”, Ed. ASLRQ, 2009; Printre silabe, Ed. Singur, 2011; Tinerete fără bătrânețe, Ed. Anamarol, 2013; Însemnele nopții, Ed. Anamarol, 2016.

În toate cărțile pe care le-a scris, Adrian Erbiceanu a rămas fidel versificației clasice, cu rimă și ritm, așa cum le șade bine unor poeți aflați la vârsta sedimentării ideatice și a investigației dincolo de banalitatea pe care o oferă palpabilul. Depărtarea de țară și vorbirea curentă a unei limbi străine (engleza) l-au izolat în sanctuarul poetic, dar nu l-au făcut să renunțe la ce este mai frumos și mai prețios din panoplia cuvintelor care i-au împodobit cămărilor inimii. Poezia sa este ca un costum milităresc la patru ace, pe care l-a ținut zeci de ani la naftalina cuvintelor bacoviene, minulesciene, coșbuciene sau eminesciene, așteptând pentru a fi purtat pe drumurile marilor taine și în luptele inegale cu timpul.

O luptă inegală cu timpul este și volumul „*Tinerete fără bătrânețe*” (Ed. Anamarol, 2013), o povestire în versuri după celebrul basm de Petre Ispirescu, „*Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*”. Acest volum nu este numai o transpunere impecabilă în versuri clasice a cunoscutului basm ispirescian, ci și o adaptare a basmului la dramele și întâmplările care au marcat viața lui Adrian Erbiceanu. Despre rescriere, ca formă de intertextualitate, nu voi intra în detaliu, deoarece Ion Roșioru, autorul prefeței, face o excelentă analiză a acestui procedeu literar și dă și câteva

exemple de opere literare în care a mai fost folosit (Țiganiada lui Ion Budai Deleanu; transpunerea Odiseei, din versuri în proză, de către Eugen Lovinescu, și a Divinei Comedii de către Alexandru Marcu). Voi vorbi în special despre tragismul acestui basm în versuri, despre revolta omului împotriva destinului implacabil și căutarea paradisului pierdut.

Cu versurile sale melodioase (ce amintesc de Eminescu) și cu minunatele cuvinte arhaice bine intarsiate în registrul liric, Adrian Erbiceanu reconstruiește paradisul basmului ispirescian fără *happy end*, dorind ca temelia acestui paradis să reziste în continuare. La limita dintre deznădejde și disperare, dintre strigăt și scâncet, autorul, precum un șaman al timpului, își face culcuș în pântecul clepsidrei, privind cum nisipul înalță piramida ineluctabilului: „Și au prins a curge anii / Ca nisipul printre dește... / Numai că, sub zodii stranii, / Omul soarta-și împlinește!”. Timpul îl privește cu ochi de piatră pe feciorul de împărat (dar și pe autor), cerându-i dobândă pentru fiecare moment de admirație a frumuseții din tărâmul dorului și al tinereții fără bătrânețe: „*Totuși, cum în basm se-ntâmplă, / Un unchiaș bătrân cât Veacul, / Bătând toaca vremii-n tâmplă, / Izvodește Zodiacul: / Vămuind căi neștiute / Timpu-i hărăzit să fie / Pentru unii – cinci minute, / Pentru alții – veșnicie!*” Interesant este și faptul că prin meditația asupra timpului și a depărtării, Adrian Erbiceanu „cosmografiază” nu numai universul ispirescian, ci și pe cel eminescian („La steaua”), ceea ce demonstrează capacitatea poetului de a folosi metoda intertextualității cu sublimă eleganță, fără a se abate de la ideea de bază a basmului: „*Punând capăt la poveste / Gândul, fremătând, ne duce / Spre îndepărtări celeste, / Unde altă stea străluce...*” De altfel, și teoria facerii universului din Scrisoarea I de

Eminescu (*Pe când totul era lipsă de viață și voință, / Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns... / Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns. / Fu prăpastie? genune? Fu noian întins de apă? / N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă...*) o găsim și în versurile lui Adrian Erbiceanu sub o altă formă, adaptată basmului ispirescian: „*Nici n-au pus bine piciorul, / Când... un gol... ca de genune / Le deschise viitorul / Spre-o nouă dimensiune: / Cer, cu fulgere-n risipă, / Despletea lumini de astre... / Ora se trăgea din clipă; / Clipa cumpănea dezastre.*”

Iată, deci, un poet care nu doar translează un tip de discurs într-altul, ci și folosește fondul tragic al existenței sale și intertextualitatea pentru a ne face martorii periplului său lirico-transcendental. Basmul lui Petre Ispirescu a fost o sursă bogată de inspirație pentru autor, un fel de obsesie la care acesta s-a întors pentru a-și recalibra armele cuvintelor, singurele cu care poate lupta împotriva uitării și trecerii timpului.

"Exercițiul de sinceritate"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 8, 2016)

De fiecare dată când citesc un volum de poezii autentice și pline de prospețime, îmi reafirm opinia și crezul că Dumnezeu reinventează lumea prin poet. Cu toate că poeții sunt păsări oarbe cu ciocul încovoiat spre propria inimă, tot ei reprezintă acea voce impetuoasă capabilă să schimbe iubiri și destine. Mulți oameni știu să vorbească frumos, dar niciunul nu dă frumusețe vorbei așa cum o face un poet. Iar dacă este și sincer, poetul devine un cuceritor de inimi și suflete.

Un adevărat exercițiu de sinceritate este și volumul lui Varujan Vosgianian intitulat **Cartea poemelor mele nescrise** (Editura Cartea Românească, 2015). Este un volum în care fiecare poezie poate fi comparată cu un templu în care poetul se roagă „*să nu ne ferim de iertarea care ucide rănila noastre... să nu ne vindecăm fără să știm de ce rana se-nchide*”, dar se roagă și „*pentru un colț de hârtie, pus la Zidul Plângerii, în firidă*”, astfel încât „*tot ce ating să se prefacă în tot ce ating, ca să scap de iluzii*”. Evident, în aceste poeme care îndeamnă la redempțiune și la cunoașterea cea mai profundă a rolului suferinței în lume, ne putem ruga și noi, cititorii, pentru a scăpa de iluziile noastre. Totodată, putem cere mai mult și de la noi înșine. Poetul nu cere pentru el decât un mic spațiu în care să se răstignească singur, pe crucea propriului gând.

În alte versuri, poetul ne arată că este asemenea tuturor, având momente de rătăcire și deznădejde, când i se pare că nimeni și nimic nu îl mai poate salva de blând-ucigătoarea plictiseală: „*O, Doamne, nici măcar tu nu mă poți ajuta, când sunt pe cale să mă plictisesc de moarte*”. Dar tocmai această deznădejde, prin efectul ei indirect de psihologie inversă, îi

poate ambiționa pe mulți să nu renunțe la căutarea divinității în „*labirintul prin care rătăcesc*” sau în arhivele sufletului.

Nu ai ce să-i reproșezi acestui poet care afirmă că „*poezia se scrie la persoana I*”, fiind „*o artă a sincerității, o continuă mărturisire, o spovedanie fără cuminecătură*”. Este un poet tragic precum spune Marian Drăghici pe coperta a patra a volumului, deoarece în mărturisirea sa cu parfum de evlavie face referire la pierderea valorilor umane, la „*entuziasmul cu care ne pierdem speranța*” într-o lume tehnologizată peste măsură, în care nu ne mai rămâne decât să murim. Poetului îi este „*milă de cărțile pe care nu le mai citește nimeni, de cuvintele pe care computerul le șterge pe veci, de trupul care, bucată cu bucată, se tot depărtează*”. Cu toate acestea, într-un „*Autodenunț*” în care se detașează de orice nevoie de compătimire, el ne spune că „*nu trebuie să vă fie milă de mine / la urma urmei, nu m-a obligat nimeni / am făcut totul după capul meu / am fost pastorul turmei zeilor mei.*”

De remarcat este și faptul că poetul recurge la versuri care aparțin generației „*Google*” pentru amplificarea acestei dezumanizări. În poemul „*Bătrânul computer*”, curentul „*Cyber-poetry*” (genul de poezie care folosește termeni tehnologici și concepte, în special referitoare la computere, limbaje de programare și sisteme de operare), își face simțită prezența prin termenii „*shut down*”, „*copy-paste*”, „*biți*”, „*pixeli*” etc. Referitor la ideea conținutului, se întâmplă același fenomen pe care îl analizăm în 2009 în volumul „*Literatura virtuală și curentul generației Google*”: „*Primul lucru pe care omul l-a făcut a fost să învețe să comunice cu PC-ul (și toate componentele sale), să-i dea un nume, pentru ca mai apoi să-l ajute să evolueze software și hardware. Ca un fel de analogie metaforică: trup și spirit. Pe măsură ce timpul trecea, omul dorea să-i confere PC-ului o*

caracteristică pe cât mai asemănătoare și utilă, să-i fie satisfăcute nevoile și necesitățile, să-i fie prieten etc. Rămâne de văzut până unde se poate împinge această limită a dezumanizării în detrimentul virtualizării...” Răspunsul, în aceeași manieră „Cyber-poetry”, ni-l oferă și Varujan Vosganian în poemul anterior amintit: „*Computerul mă privește cu îngăduința celui care nu sângerează, pe mine, omul, o descoperire relativ recentă.*”

Pe lângă faptul că Varujan Vosganian se plimbă îngândurat pe falezele erodate sau mai puțin erodate ale postmodernismului, privind răsăritul noilor curente literare care îi înlăcrimează ochii, vom evidenția și calitatea sa de excelent povestitor, mai ales când vine vorba de membrii familiei sale sau de călătoriile din tinerețe. Se vede cu ușurință că poetul a călătorit mult și a citit la fel de mult. Lectura, în special a cărților religioase, l-a ajutat să practice cu rafinament tehnica palimpsestului (poemele „*Ecleziastul*”, „*Vinerea Mare*”, „*Scara lui Iacob*” etc.), lăsând spațiu de manevră și pentru alte considerații și abordări filozofice. Poetul nu este ca mulți alții care cred orbește în Dumnezeu și resping orice cale de cercetare și aflare a adevărului propriu. Prin poezia sa, el este adeptul respectuos al liberului arbitru, cerând cu speranța că i se va da, căutând cu speranța că va afla, bătând cu speranța că i se va deschide, exact ca în cuvintele Noului Testament.

După o lectură care m-a îmbogățit spiritual, trebuie să precizez că sunt și câteva aspecte care trebuiau analizate cu mai mare atenție de echipa editorială, mai ales că vorbim de oameni cu experiență. De exemplu, titlul volumului este unul neinspirat, dat fiind faptul că un alt poet publicase cu câțiva ani în urmă o carte care avea un titlu foarte asemănător (Ioan F. Pop - Poemele poemului nescris). Nici coperta ce

incorporează mult uzitata frescă a lui Michelangelo (Crearea lui Adam), nu prea are legătură cu ceea ce ne oferă Varujan Vosganian într-o carte care reprezintă, mai degrabă, un portret al poetului aflat la vârsta marilor întrebări. În ciuda acestor mici neajunsuri, **Cartea poemelor mele nescrise** este un exercițiu de sinceritate care merită toată atenția noastră.

"În drum spre Omul Nou"
(Revista Luceafărul de seară, nr. 8, 2016)

Cartea lui Florin Meșca (Marea Visăreală, editura Pim, 2015) nu este numai un dialog al autorului cu propria sa conștiință, cu scopul de a clarifica niște probleme ale trecutului rămase la stadiul de întrebări, ci și o împăcare cu sinele în urma unui proces dur. Genul acesta de scriere autobiografică l-am mai întâlnit la Neale Donald Walsch, cu diferența că Florin Meșca insistă mai mult asupra narațiunii, încercând să-și explice/justifice propriile fapte în funcție de contextul în care au avut loc, iar conștiința este un judecător care se limitează doar la câteva întrebări și concluzii scurte, deseori persiflatoare, în încheieri de capitole care se numesc „marile săli ale conștiinței”. Sondarea interiorității pare sinceră și lasă să se întrevadă un suflet bun care încearcă să acorde circumstanțe atenuante tuturor acelor care par a fi greșit. Totuși, renunțările la vis reprezintă o lecție pe care autorul și-o asumă cu regret, dar și cu o oarecare doză de nonșalanță, făcându-ne să ne întrebăm dacă nu cumva toate alegerile pe care le facem în viață au fost hotărâte dinainte. Oricum, de cele mai multe ori, ținta spre care ne îndreptăm subtil o viață întreagă o conștientizăm numai după ce parcurgem un drum sinuos, presărat de obstacole. Puțini sunt aceia care sunt dotați cu clarviziune și pot merge cu încredere pe harta viselor cele mai frumoase.

Scrișul este cursiv, experiențele trecutului sunt vii și bine detaliate, iar umorul, deloc forțat, întregeste o atmosferă din care nu vrei să evadezi ca cititor. Există și înfiorări romantice, care te fac să retrăiești dragostea tinereții, dar există și tragedii care te fac să regreti dispariția unor personaje de care te atașezi foarte ușor. Autoironia autorului de 60 de ani, cu

părul albit prea devreme, dă mai multă culoare narațiunii, iar considerentele pe seama relațiilor dintre femei și bărbați te fac să te întrebi în ce fel de lume nebună trăiești. Poeziile intercalate în conținut sunt bine scrise și pun în valoare un suflet de poet care trăiește drama neîmplinirii în dragoste. Ele sunt folosite ca repere, dar și ca intensificări ale discursului afectiv. Versurile clasice, cu arome bacoviene sau minulesciene, ne arată un om care acordă poeziei un rol important în evoluția sa spirituală.

Întrebarea cheie care declanșează procesul conștiinței este: „Ce ai realizat în viața aceasta, ce ai lăsat în urmă?” Iar lecțiile de viață și visele neîmplinite încep să se succedă. Prima lecție de viață menționată în carte apare când o superbă domnișoară, colegă de la o altă facultate gălățeană, îl părăsește pe Flory (Florin Meșca) pentru un actor de la Teatrul Muzical. Dând și mai mult timpul înapoi, până în perioada liceului, autorul povestește despre perioada în care el și cei mai buni prieteni ai săi (Mario, Duduș și Nacu) dezvoltau o mare pasiune pentru muzică. Într-o vacanță în care Flory merge în vizită la rudele lui Mario din Fetești, o cunoaște de Mara, verișoara prietenului său. Flory se îndrăgostește de Mara la prima vedere, dar distanța Galați-Fetești le înfrânează relația, în ciuda faptului că cei doi își scriau scrisori de dragoste, iar Flory îi dedicase Marei un volum întreg de poezii. Colac peste pupăză, Mara îi mărturisește lui Flory, în momentul în care ea vine în Galați cu ocazia unei petreceri, că s-a îndrăgostit de Nacu, cu toate că Nacu avea deja o prietenă. În urma acestei mărturisiri se produce ruptura, iar Flory își alină suferința practicând handbalul la echipa Școlii Sportive din Galați. Apoi ajunge să aibă o relație de prietenie cu Any, o fată de care Nae și Zanzi, părinții lui Flory, erau tare mândri. Timpul trece, trec și

relațiile adolescente, iar în perioada studenției, când Flory era într-o relație serioasă cu Doina, se întâmplă inevitabilul. Flory și Mara se reîntâlnesc, ea își cere iertare, el o iartă și se îndrăgostesc din nou. Flory e conștient că o trădează pe Doina, dar dragostea cea mai veche nutrea să fie consumată... Cu toate acestea, cei doi îndrăgostiți nu ajung să se bucure prea mult de relația lor, deoarece Mara alege să urmeze cursurile Școlii Tehnice Sanitare din Constanța. Urmează iar comunicarea prin scrisori și poezii de dragoste, până când Flory decide să viziteze orașul de pe malul mării, pentru a fi cu iubita sa măcar câteva zile. Întâmplarea nefericită face ca cei doi să nu se poată iubi în camera de hotel pe care Flory o închiriază, din cauza unei recepționere care, pe un ton foarte dur, îi interzice Marei accesul în cameră. Mara se simte umilită, pleacă fugind și se produce ruptura definitivă. Concluzia autorului, în urma procesului pe care și-l intentează singur prin intermediul conștiinței, este că singurul rol al Marei a fost acela de Muză, nicidecum de iubită, iar ea și-a jucat cartea atribuită din înălțimi. O zână care l-a inspirat și i-a dăruit poezia vieții, după cum mărturisește autorul. Așa se sfârșește visul mării iubiri a lui Flory pentru Mara.

Al doilea vis care intră în colimatorul conștiinței este cel al devenirii unui sportiv de mare performanță. Flory își dorește să ajungă sus, sus de tot, chiar campion mondial la handbal, dar este conștient că nimic nu se poate face fără muncă titanică și sacrificii enorme. În ciuda unui fizic nu foarte puternic, Flory se ambiționează să surmonteze lipsurile prin multă dăruire și tenacitate. Dar concurența sportivă și frământările sale psihice și sufletești îl determină să facă pasul înapoi și renunță și la împlinirea acestui vis. Conștiința îi reproșează lui Flory că ar fi trebuit să-și depășească timiditatea, să se debaraseze de ea, iar pentru a scăpa de

vinovăția eșecurilor trebuia să-și înfrunte cu curaj și obiectivitate propria istorie. Autorul conchide că a permis negativităților să-l înfrângă... și că a fost laș. Nu știu câtă lume ar fi capabilă să-și asume această lașitate, în condițiile în care foarte multe persoane își falsifică trecutul, încercând să pară mai bune decât au fost și punând greșelile pe seama altora.

Al treilea vis la care autorul a renunțat a fost acela de a deveni aviator. Această pasiune o moștenise din familie, de la tatăl său care îi povestea despre tehnicile de pilotaj ale avioanelor rusești din timpul celui de-al doilea război mondial. De fiecare dată când Flory era întrebat de profesoara de la școala primară ce vrea să se facă atunci când va fi mare, Flory răspundea că voia să se facă aviator, la fel ca tatăl său. Cu toate că ajunge să facă toate demersurile pentru a intra la Școala de Ofițeri de Aviație din Craiova, se „fauștează” singur, prin completarea intenționat greșită a testului psihologic, în urma unui alt proces de conștiință. Autorul spune că era tentat să zboare, să sfideze înălțimile, dar nu credea că tatăl său ar fi vrut ca și fiul lui să trăiască la fel de periculos. Zborul nu trebuia să compenseze ratarea admiterii la facultate, iar Flory îi spune conștiinței, la finalul acestui capitol, că liniștea părinților devenise mai importantă pentru el decât împlinirea visului de a zbura.

În ordinea viselor pe care autorul a reușit să și le împlinească de-a lungul vieții, primul vis împlinit a fost cel al devenirii ca inginer. Influența pentru înscrierea la Facultatea de Construcții de Nave vine tot din partea tatălui său care spunea că această facultate e nobilă, unică și doar la Galați o găsești. Odată cu absolvirea examenului de diplomă, Flory era în culmea fericirii, fiind mândru de realizarea sa, mai ales pentru că nu trișase niciodată și reușise această performanță

prin munca sa, prin propriile eforturi. Totuși, la terminarea capitolului, conștiința îi reproșează că a fost un student de pluton și că l-a mulțumit mediocritatea. Conștiința îl determină pe Flory să mărturisească faptul că nu fusese făcut pentru inginerie, că nu îi plăceau fiarele, uleiurile, rugina, mirosul combustibililor etc. Totuși conștiința îi spune că judecata era prea aspră, deoarece existaseră și momente frumoase atunci când lucrase în serviciul Proiectări, alături de Nea Lae, mecanicul șef de la care ar fi putut învăța mai multe, chestionându-l despre acea meserie, în loc să cadă amândoi în lăncezeală, în mocirla în care Nea Lae se complăcea de multă vreme. Totuși, alibiul lui Flory în fața conștiinței a fost faptul că o boală necruțătoare a pus capăt viselor sale de devenire profesională. Astfel apar întrebările: „De ce eu, Doamne?!”, „Ce program ai cu mine?”.

Urmează căsătoria, soția, copilul. Flory se îndrăgostește de Marinela, în urma unei alte trădări care o nefericește pe Vanda. Marinela este eroina din viața lui Flory, eroina care îl îngrijește, îl iubește și îi dăruiește un copil minunat, pe Mihaela Mădălina. Totuși, conștiința îi amintește că venirea pe lume a copilului i-a ajutat pe părinți să capete mai ușor un apartament în Brăila, orașul în care Flory se transferase cu munca. Totodată conștiința îi amintește de relațiile extraconjugale, cu toate că Flory se apără spunând că și-a iubit și respectat soția. Până la urmă cedează și recunoaște toate greșelile, dar invocă, în apărarea sa, tinerețea, entuziasmul juvenil, spiritul de aventură și prostia. După care, surprinzător, declară că a încetat de multă vreme să se mai simtă vinovat!? Menționează că greșelile sunt ale trecutului, ale omului, iar trecutul e mort, nu mai există. Că dintr-odată crede în spirit! Că a experimentat ca om și s-a descoperit ca spirit! Concluzia sa este că spiritul este pur și nu greșește

niciodată. Ne mai mărturisește că a divorțat de soția sa, iar atracția lor s-a metamorfozat într-o iubire sublimă, spirituală.

Desigur, un om normal care va citi această cronică sau cartea autorului va fi tentat să judece comportamentul lui Flory. Oamenii ar putea spune că, pentru a deveni o persoană de înaltă spiritualitate, nu este suficient să-ți recunoști propriile greșeli și să (te) ierți, apoi să iubești din nou, ca și când trecutul nu mai există. Asta deoarece trecutul va fi mereu o parte din noi, nu-l putem șterge cu buretele, căci dacă l-am șterge, nu am mai exista ca oameni. Să ne gândim la ce au simțit Doina, Vanda sau Marinela în momentul în care au fost trădate. Cum le ajută pe ele faptul că Flory le-a rănit și a iubit pe altcineva? Trebuiau ele să sufere în acest mod pentru a evolua? Este o posibilitate, nu avem de unde ști. Sau poate că ele ar fi meritat mai mult din partea lui Flory și ar fi putut evolua mai ușor. Este și asta o posibilitate.

Flory ne vorbește la sfârșitul cărții despre energia Kundalini, despre Sahaja Yoga și despre cum a devenit propriul său maestru spiritual. El spune că toate atitudinile noastre, fie că suntem procurori, judecători sau avocați, fac parte dintr-un joc comandat de Sus, comandat chiar de Judecătorul Suprem. Cu unicul scop de a ne descoperi ca spirite... Poate că mulți oameni se vor simți revoltați. Cum de i-a permis Dumnezeu lui Flory să devină propriul său maestru spiritual și să vorbească cu atâta lejeritate despre iertare și iubire, atâta timp cât trecutul său nu este tocmai corect din punct de vedere moral? Dar cine este perfect din punct de vedere moral, încât Dumnezeu să-i ofere exclusivitate?

Prin cartea sa autobiografică, Florin Meșca ne amintește, în primul rând, că facem cu toții greșeli ca oameni, din diverse cauze pe care uneori le cunoaștem foarte bine și vrem să le uităm cât mai repede, iar alteori nu le înțelegem deloc și

se vor întoarce asupra noastră pentru a ne deschide ochii. Tot el ne arată că vine un moment în viața noastră când putem trage o linie și să devenim mai buni, mai spirituali. Să nu persistăm până la capăt în aceleași și aceleași greșeli. Niciodată nu este prea târziu pentru a ne schimba. Calea pe care o alegem fiecare în parte poate fi diferită. Pentru unii este credința într-o divinitate și respectarea unor principii, pentru alții este Yoga, pentru alții e literatura. Important este să mergi pe o cale, să fii dedicat până la capăt și să fii mai bun decât ai fost. Unii oamenii vor continua să judece vechile greșeli, dar cei care vor reuși să treacă de bariera prejudecăților și vor descoperi Omul Nou, vor descoperi că există și pentru ei semne și șanse de a deveni spirite superioare. Din acest punct de vedere, cartea lui Florin Meșca merită toate aprecierile noastre.

"Azil într-o cicatrice"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 9, 2016)

Orădeanul Teodor Dume, născut în zodia berbecului (4 aprilie, satul Luncasprie, jud. Bihor), a așteptat până la 60 de ani pentru a bate cu încredere la porțile lumii literare. Totuși, existența poetului în lumea cuvintelor fusese deja confirmată de Gheorghe Grigurcu, prietenul și îndrumătorul său literar care i-a prefăcut volumele „Adevărul din cuvinte” (Ed. Litera, 1985) și „Strigăt în copilărie” (Ed. Dinastic, 1994). Din păcate, Teodor Dume nu prea a colaborat în tinerețe cu revistele importante din țară, activitatea sa literară desfășurându-se preponderent în spațiul bihorean. A înființat cenaclul „Ecou”, cluburile „Înfrățirea” și „Teo”, a fost membru fondator al revistei de cultură „Țara Crișurilor” etc.

După apariția Internetului preferă să-și posteze creațiile pe numeroase site-uri și ateliere de creație literară (Poezie.ro, Rețeaua literară, Confluente lirice, Citatopedia), iar restul colaborărilor se rezumă la prezențe rare în câteva reviste (Oglinda literară, Poezia, Algoritm literar, 13 Plus, Familia). Această „timiditate” literară nu l-a ajutat să aibă vizibilitate pe plan național, cu toate că poezia sa mustea de emoție și merita să fie cunoscută.

Într-o cronică despre volumul „Moartea ca un fluture alb” (ed. PIM, 2015), spuneam că mă identific, mai ales, cu tragismul poemelor sale, un tragism asemănător ca intensitate cu acela al poetului Geo Galetaru. Acum pot adăuga că tragismul său este întâlnit într-o poetizare mai orfică și la un alt poet născut în zodia berbecului (Daniel Corbu), ba chiar că împrumută și câteva dintre caracteristicile „Deprimismului”, un curent literar, desprins din zona „Noului Val”, al cărui inițiator este Gelu Vlașin. Acesta din urmă afirma că „fără

suferință artistică poezia nu există, fără trăire un poem nu poate respira.”

Remarcam, totodată, modalitatea directă a poetului de a-și expune trăirile în versuri, fără să recurgă la obscuritate, încifrare, analogism sau prețiozități inutile. Esențializarea poetică fără închiderea ermetică a sensurilor, dar și „*capacitatea asociativă și simplitatea de un straniu rafinament*” (cf. spuselor lui Gheorghe Grigurcu) l-au ajutat să-și formeze un stil propriu și să treacă cu ușurință la genul aforistic. Astfel ajunge să publice în 2016 volumul de aforisme „*Vitralii pe un interior scorojit*” (ed. PIM), în a cărui prefață spuneam următoarele: „*Cunoscut mai ales pentru frumusețea sfâșietoare a poemelor sale autobiografice și profund spirituale, Teodor Dume, aflat la etapa sedimentării ideatice și filozofice, încearcă și reușește cu minuțiozitate să persifleze vaguitatea și să-și cristalizeze gândurile (...) Nimic riscant, nimic superfluu; evoluția scrierii sale este firească și pune în valoare înțelepciunea maturității creatoare. De altfel, Teodor Dume este unul dintre cei mai apreciați scriitori de aforisme ai momentului, o dovadă în acest sens fiind includerea sa în Antologia aforismului românesc contemporan, o lucrare de referință realizată de Asociația Culturală Citatepedia. Pot afirma că, împodobindu-mi casa sufletului cu bijuteriile sale lirice, nu am aflat toate răspunsurile la întrebările cele mai complexe ale vieții, dar am fost provocat să caut mai departe drumul care duce către fericire, adevăr și absolut.”*

După trecerea scurtă prin biografia autorului și introducerea în universul tragic al lirismului său, mă voi opri asupra volumului „Azil într-o cicatrice” (ed. PIM, 2015). Acesta începe cu o prefață generoasă și consistentă a scriitoarei Angela Nache-Mamier, care compară moartea din

versuri cu o rană deschisă pe care poetul este gata să o accepte, dat fiind faptul că „nici chiar moartea nu doare / mai tare decât dorința / de a iubi sau / a fi iubit...”

Volumul continuă cu alte câteva aprecieri critice (care și-ar fi găsit un loc mult mai bun la sfârșitul cărții), ieșind în evidență faptul că scriitoarea Cristina Ștefan îl elogiază pe Teodor Dume ca fiind „poetul singurătății” (cred că fiecare poet este singur în felul său, mai ales atunci când lumânarea îi rămâne cel mai fidel dintre cititori). Aprecierile se încheie cu o analiză literară de 5 pagini a poemului „umbre și lacrimi”, realizată de scriitoarea Veronica Pavel Lerner.

La pagina 22 apare primul poem, fiind cel care dă și titlul cărții. Azil într-o cicatrice înseamnă „*aceleași semne aceleași distanțe / între sufletele noastre e noapte / multă noapte / cineva scrijeleşte o lacrimă...*”. Poetul luptă împotriva timpului static și a întunericului (simbol al singurătății și al depărtării), încercând să-și decodeze durerea cu ajutorul unui pix, cu scopul de a finaliza „*câteva rânduri neterminate*”. Această introspecție este des întâlnită în poeziile lui Teodor Dume, fiind piatra de temelie a lirismului său care pune accent pe căutare continuă, chiar dacă „*dincolo de înțelegere / există cuvântul / și totuși / nu reușesc să mă strecur în / labirintul întrebărilor despre / ceea ce am fost și ceea ce sunt*”. Poetul încearcă să analizeze durerea din spatele cărnii, trecând, cuvânt cu cuvânt, vers cu vers, de barierele preconcepțiilor și ale materiei, pentru a ajunge acolo unde sufletul devine azilul singurătății. Chiar și neputința poetului de a vedea dincolo de posibilitățile sale se transformă într-o cicatrice. Cicatricea poate fi și o rană vindecată la exterior, dar care, de cele mai multe ori, nu se vindecă complet pe dinăuntru, tocmai din pricina faptului că „*între două liniști respiră o amintire / orice poveste începe cu / a fost odată...*”.

A te împăca cu sinele înseamnă uneori a te lepăda de amintiri, iar poetul nu își permite așa ceva, deoarece suferința și amintirile sunt un *modus vivendi* atât de necesar pentru a căuta mai departe și a obține răspunsurile poate mai importante decât scurta sa viață. Durerea, așa cum spune poetul într-un superb poem apoftegmatic, „*este singura parte a vieții / care te învață cum / să-ți învingi moartea // și dacă există cineva care / să-ți acopere umbra / e doar / singurătatea..., // ca o molie.*” Dar durerea nu înseamnă doar lecții despre cunoaștere, ci și lecții despre răbdare și așteptare, fiindcă în unele cazuri „*pulsează ca un fluture rătăcit*”.

Pentru Teodor Dume, „*viața este ca un strop de cerneală*” (în fond, stropul de cerneală este tot „*o pată de sânge care vorbește*” – Nichita), iar „*moartea este o poartă închisă*”. Imposibilitatea de a privi dincolo de această existență limitativă îl determină pe poet să privească lumea „*prin tăișul unei lacrimi*” evadate din inima sa. Chiar dacă singurătatea continuă să-l devoreze, nu îi este teamă deoarece „*câteodată și Dumnezeu rămâne singur*”. Important este faptul că Dumnezeu nu e amnezic și acceptă iubirea ca jertfă.

Poezia lui Teodor Dume este o invitație la căutare, cunoaștere și eliberare de temeri. În momentul în care poetul va reuși să-și învingă „timiditatea” și va colabora mai intens cu publicațiile literare importante, sunt sigur că va avea numeroase satisfacții pe măsura caracterului și talentului de care dă dovadă.

"Nuanțele imperfecte ale perfecțiunii" (Revista Familia, nr. 10, 2016)

Am citit poemele lui Kocsis Francisko din volumul "Teste de identitate" (editura Ardealul, 2015), fără să-l cunosc pe autor și fără să știu ce a scris până acum. Însă, încă de la primul poem al volumului, mi-am dat seama că am de-a face cu un poet matur, experimentat, capabil să-și ordoneze (dar și să-și esențializeze, atunci când consideră că este necesar) gândurile cele mai complexe sub forma unor versuri cu tonalitate gravă, profunzime ideatică și bogăție imagistică, în ciuda faptului că „nicidecum nu-i ușor să gândești simplu, / știu asta și spun asta când tendința de a complica lucrurile / sună ca o trâmbiță în minte, în inimă, în viscere / gata să împiedice și cel mai mic gest de simplitate...”

Mărturisirea de mai sus, redusă la doar câteva cuvinte, se apropie de celebra expresie a lui Leonardo Da Vinci: „simplitatea reprezintă cea mai mare sofisticare” (sau „sofisticarea extremă”, după altă traducere). Așadar, să fii simplu, dar să spui tot ce trebuie spus, fără să te lamentezi și să aluneci în derizoriu, ar trebui să reprezinte calea cea mai directă și mai eficientă către sufletul oamenilor sensibili. Pentru a obține simplitatea, „această condiție principală a frumuseții morale” (Tolstoi), poeții nu au nevoie de nu știu ce formulă magică, ci de „marile experiențe ale vieții” (Jiddu Khrishnamurti).

Mergând pe urmele naturaliștilor și ale simboलिștiilor, primul test de identitate al lui Kocsis Francisko începe cu debarasarea de povara complexului, în cadrul unui proces de conștiință la care este invitat să asiste publicul cititor. Autorul caută calea cea mai simplă și mai firească de a se exprima, indiferent de „colosala diferență de limbă”, „așa cum îi

reușește unui copil / să se așeze pe pământ cu gestul cel mai firesc / și să vorbească cu găzele și cu firele de iarbă / simplu de parcă ar sta de vorbă cu copiii de-o seamă...”

Limba poeziei, în fond, este aceeași pentru „cinci oameni de limbi diferite”, care „au același Dumnezeu și aceeași sorginte ancestrală”. Chiar dacă „fiecare dintre ei va scrie un poem în limba / în care își trăiește identitatea”, contează emoția pe care poezia o produce cititorului. Acest lucru depinde, evident, de măiestria cu care poetul își alege, conștient sau mai puțin conștient (în funcție de puterea inspirației sau de autocenzură), cuvintele cele mai potrivite pentru a transmite anumite stări și sentimente care îl fac să iasă din matca propriei închideri în sine, devenind expansibil la nivel transcendențial.

Mi-ar fi plăcut ca acest poet să fie mai atent la modul în care își alcătuieste volumul (mă refer în special la tematica generală și la tipurile de poezie), astfel încât corpusul să fie mult mai omogen. De exemplu, ar fi putut să scrie un volum compus numai din terține și poezii foarte scurte, iar altul să conțină numai poezii ample, în vers alb, precum majoritatea din cartea de față. Terținele, în cazul lui Kocsis Francisko, se apropie de esența și înțelepciunea cogitațiunilor valoroase, depersonalizând, totuși, un volum care pune accent pe „teste de identitate” și „amintiri din alt trecut”, atunci „când trebuia să mă-ntorc / în orașul în care m-am născut...”, acolo unde „un bărbat stă pe lavița verde din cerdacul / unei case vechi...”

Ne întrebăm dacă autorul a implementat terținele și celelalte texte scurte ca pe niște pauze de respiro, în care să recapitulăm, concluziv, fiecare test de identitate. Sau dacă a inserat poeziile în ordinea cronologică a scrierii lor, mizând mai mult pe spontaneitate și naturalețe. Un răspuns poate veni

din versurile în care poetul ne demonstrează că nu este adeptul perfecțiunii și nici sclavul în „tărâmul acesta guvernat de geometrii ideale”. Pentru el „perfecțiunea e insuportabilă în orice fel și în sine / în orice materie, sistem, gândire ori utopie”. Chiar și opera perfectă a lui Dumnezeu este „ceva ce el însuși n-ar putea egala a doua oară”.

Indiferent de aceste considerații estetice, cert este că, îmbinând amintirile vieții rustice cu cele despre iubita cu care ar fi vrut „un zbor cu dirijabilul”, până „în epoca hippy”, când „nimeni nu se lua după zodiac / ori profeții urbane”, și „trăia cum îl tăia capul”, Kocsis Francisko ne face martorii unei tristeți nedisimulate. Nostalgia vremurilor trecute, din care nu lipsesc trimiterile la adresa divinității („Doamne, nu fi supărat pe sentimentele mele / și să nu faci din asta o problemă de viață și moarte”), este direct proporțională cu gravitatea tenebroasă cu care poetul își creionează tablourile lirice: „o seară cumplit de grea, turbure, măloasă, rea, / cu sufletul transformat în câini turbați.” Simbolistica alternează inspirat sau se îmbină armonios cu explorarea trecutului și a interiorității, rezultând poezii pline de substanță filozofică și spirituală.

Dat fiind faptul că volumul "Teste de identitate" nu prezintă prefață, postfață și nici măcar o scurtă biografie a autorului, am fost plăcut surprins să descopăr un poet de înaltă clasă, chiar dacă standardele sale de calitate nu țin de perfecțiunea formei, ci de frumusețea simplității. Chiar și așa, analizate atent, poemele sale au nuanțele imperfecte ale perfecțiunii.

"Emoția poemelor îndoliate" **(Revista Familia, nr. 10, 2016)**

Mă bucură faptul că fostul fracturist Dumitru Crudu a devenit un poet veritabil despre care se vorbește în termeni elogioși în lumea literară românească. De altfel, din rândul poezilor fracturiști, puțini sunt aceia spre care se mai îndreaptă ochiul admirativ al criticii literare. Mulți au trecut în anonim sau au rămas prizonierii nostalgici ai propriei răbufniri pe diverse site-uri de creație literară, nereușind să se reinventeze. Chiar și Marius Ianuș, inițiatorul fracturismului, a ajuns la un moment dat să își renege poemele, optând mai apoi pentru un alt gen de evoluție spirituală.

Talentul lui Dumitru Crudu este acela că a reușit să provoace emoție cititorilor, un exemplu fiind și volumele de poezie „Falsul Dimitrie” (Editura Cartier, Chișinău, 2014) și „La revedere, tată” (Editura Tracus Arte, 2015). Referindu-mă la cel mai recent dintre acestea, pot spune că jelania celor 25 de poeme îndoliate din cuprins ți se transmite prin toți receptorii și te face să oftezi adânc. Dacă Grigore Vieru a scris atât de multe poeme frumoase dedicate mamei, iată că și basarabeanul Dumitru Crudu, călcându-i pe urme marelui poet, face un recurs la amintirile îndurerate despre propriul tată, pentru a-și deschide inima și sufletul.

Este dificil să încerci o analiză literară a unei cărți atât de personale care spune tot ce trebuie spus (și nespus) și te lasă la prima lectură fără cuvinte. Identificându-te afectiv cu autorul cărții, mai ales dacă ai trecut prin experiențe asemănătoare, îți vine mai degrabă să fugi departe. Poate că și fuga este sănătoasă pentru câteva minute, dar apoi trebuie să te aduni și să revii asupra poemelor, căci aceasta este viața și, vrând-nevrând, suntem nevoiți să înfruntăm orice ne poate

dărâma cetatea sufletului. De cele mai multe ori, lupta împotriva celor mai mari temeri și tragedii ne face mai puternici.

Începutul cărții este un drum care pornește spre tatăl aflat în suferință: „cu zece ouă crude m-am pornit / spre tine. // pe o ploaie rece și săcâitoare / am coborât / la tine. // am deschis ușa / și ochii ni s-au / întâlmit. // m-am apropiat de tine / și tu te-ai chircit / sub plapumă. // nu ți-am adus nimic altceva decât // zece ouă crude.” Se remarcă versurile scurte și limbajul concentrat la care apelează poetul pentru a transmite stări de suferință intensă. Se simte resemnarea, se simte deznădejdea, se simte regretul.

De la agonie până la sfârșitul părintelui nu este decât o distanță de câteva pagini în care ai impresia că poți simți aieva picăturile reci ale unei ploii săcâitoare și suflul unui vânt năprasnic. Vremea bacoviană din satul Flutura (locul de baștină al poetului) și suferința celui care își vede părintele neputincios te fac să tremuri și să te chircești de durere între paginile cărții. Foarte puțini au curajul să vorbească în detaliu despre aceste întâmplări tragice. Te întrebi, de altfel, de ce a vrut poetul să spună cititorilor toate aceste lucruri? Iar răspunsul îmi vine spontan în minte: odată cu moartea părinților, cititorii devin pentru poet a doua sa familie. Chiar dacă „pe tatăl meu nu o să-l poată înlocui nimeni. / niciodată.”

Vine un moment în viața noastră, a tuturor, când am vrea să știm „unde se duce tatăl meu? // unde merge să doarmă peste / noapte / și oare ce mănâncă seara?” Aceste întrebări ne macină mintea și sufletul, fiindcă nimeni nu ne poate da cu certitudine un răspuns. Tot ce putem face este să ne imaginăm un loc frumos unde acesta va ajunge, iar după ce va pleca... datoria noastră este să-i cinstim numele, amintindu-ne cu drag

de toate lucrurile extraordinare pe care le-a înfăptuit, așa cum și autorul își amintește că „tatăl meu era singurul om din mahala care putea să curețe fântâni”. Sau că „cei care l-au cunoscut pe tatăl meu / au cunoscut un om puternic și / curajos. //...azi l-am văzut pe cel care / venise acasă să mă bată / și tata ieșise în locul meu la poartă / și-i arse o palmă / și de atunci nu l-am văzut vreo două decenii, / dar azi l-am văzut din nou. // l-am văzut la cimitir lângă / mormântul tatălui său / nu a îndrăznit să se apropie / pentru că în spatele meu era mormântul / tatălui meu.”

Se vede și se simte că poemele autorului sunt rupte din viață, impresionând prin faptul că, oricât de simple ar părea, sunt încărcate de o afectivitate care te dezarmează. Impresionant este și poemul care încheie volumul, amintindu-ne cât de relativ este timpul și cât de repede trece viața, lăsându-ne fără persoanele dragi: „altădată deschideam ochii / și-l vedeam pe tatăl meu / înaintea mea / închideam ochii și nu-l mai vedeam / acum închid ochii și-l văd / îi deschid și nu / mai e”.

Prin acest volum al inimii sale îndoliate de pierderea tatălui său, Dumitru Crudu pune o cărămidă la temelia paradisului în care ajung oamenii pe care i-am iubit și i-am pierdut definitiv. Prin faptele noastre, prin amintiri și prin poezie (ca și în cazul autorului), ei vor trăi veșnic. Înveșnicirea unui părinte prin poezie, chiar în momentul cel mai dureros al despărțirii, ne arată un poet care și-a depășit limitele umane și experimentează puteri nebănuite.

"Efortul sisific al unui iubitor de literatură"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 11, 2016)

Pe 22 octombrie 2014, Alex Ștefănescu își lansa la Oradea cartea „*Mesaj către tineri: Redescoperiți literatura!*”, apărută în același an la ed. Curtea Veche. Cartea reprezenta, după spusele autorului, ultima sa încercare de a trezi interesul tinerilor pentru literatură. Sunt unul dintre cei care au participat cu interes la acel eveniment desfășurat în Sala Mare a Primăriei.

Ca de obicei, Alex Ștefănescu a avut un discurs perfect, îmbinând ludicul cu profesionalismul de care dă dovadă. Din păcate, am observat că elevii prezenți în sală erau mult mai preocupați de telefoanele inteligente pe care le foloseau fără încetare, decât de mesajul pe care criticul literar încerca să-l transmită. Mi-am dat seama, imediat, că efortul lui Alex Ștefănescu era sisific și aproape sortit eșecului. Totuși, și în literatură, „speranța moare ultima”.

Prima oară când am citit cartea, mi-am amintit de vremea când abia apăruse Internetul și scriam pe diverse ateliere literare. Atunci nu existau multe cărți, precum aceasta, pentru a fi ghidat corect pe drumul sinuos al cuvintelor. Însuși Alex Ștefănescu, în aceeași perioadă, era foarte exigent cu cei care încercau să se descopere prin scris, insistând asupra greșelilor și punctelor slabe dintr-o carte sau dintr-un grupaj de poezii. Poate că mulți nu înțelegeau rolul constructiv al unei cronici negative și ar fi vrut ca reputatul critic să insiste și asupra lucrurilor pozitive (chiar dacă acestea ar fi fost foarte puține). Dar, acela era și încă mai este stilul lui Alex Ștefănescu, domnia sa nefiind neapărat un critic de întâmpinare, ci un critic căruia pare să-i placă să dea verdicte cu repeziciune și să pună, deseori, sare și piper pe rana orgoliului,

condimentând critica sa cu referiri sarcastice la persoana din spatele poetului.

Totuși, anii au trecut și peste tânărul Alex Ștefănescu, făcându-l să îngroape vechile conflicte cu unii scriitori, ba mai mult de atât, având „curajul” și verticalitatea să recunoască atunci când un scriitor evoluează. Acum domnia sa scrie cronici pozitive chiar și despre creațiile autorilor care i-au contestat cartea care l-a adus în centrul atenției lumii literare: *„Istoria literaturii române contemporane (1941-2000)”*. (Chiar și Alex Ștefănescu spune în vol. *„Mesaj către tineri: Redescoperiți literatura!”* că „în loc să se angajeze în dispute sterile, scriitorii ar trebui să înceapă o campanie de recucerire a publicului.”)

Poate că încercările vieții l-au îmbunătățit și l-au apropiat mai mult pe exigentul critic literar de sufletul scriitorilor, chiar și de cel al scriitorilor mai puțin talentați, iar această „transformare” se observă atât în cronicile recente în care analizează cu migală și aceeași neobosită pasiune reprezentanții „Noului Val”, cât și în cartea de față, un fel de mărturie personală prin care tinerii sunt îndemnați să descopere literatura și s-o iubească precum o iubește și domnia sa.

Sunt trei mari direcții (capitole) spre care ne îndreaptă atenția Alex Ștefănescu: *„Ce nu scrie în manualele școlare”*, *„Câte ceva despre literatura română”* și *„Cum trăiește un om care trăiește pentru literatură (confesiuni)”*. Din punctul meu de vedere, subcapitolele din carte prezintă uneori doar partea cea mai frumoasă și mai optimistă a literaturii. Atunci când spui că *„oamenii au inventat literatura ca să-și ofere o plăcere, nu ca să se chinuiască studiind-o”*, trebuie să iei în calcul și faptul că literatura înseamnă și „catharsis”, un proces de purificare a spiritului prin scris, o descărcare a unei trăiri

refulate. Adolescenții de exemplu, atunci când scriu, practică la nivel inconștient acest catharsis. Nu degeaba psihologii le recomandă tinerilor să scrie un jurnal, pentru a se descărca de trăirile refulate, pentru a scăpa de inhibiții și unele complexe. Ori, în acest caz, la acest nivel, literatura nu este tocmai o plăcere, ci o terapie. Iar acest lucru contrazice, oarecum, ceea ce spune Alex Ștefănescu: „*În literatură nu are importanță despre ce scrii. Important este cum scrii.*” Evident, criticul are dreptate dacă face referire la „marea literatură”, dar nu poți descuraja pe cineva să scrie, chiar dacă se află la început de drum și nu este foarte talentat, tocmai pentru că scrisul, indiferent de gradul lui de rudimentaritate, are efecte benefice asupra psihicului uman. Nici criticului literar și nici nouă nu trebuie să ne fie frică de faptul că „*asistăm, de mai multă vreme, la o revărsare de literatură fără valoare în spațiul public, comparabilă cu o maree neagră.*” Se vor găsi întotdeauna (sau vor apărea de la sine) metodele de cernere a valorilor, iar peste tot și toate, timpul implacabil își va spune cuvântul.

Alex Ștefănescu mai afirmă și că „*Literatura nu spune numai ceea ce spune*”. Dar nici nu este numai ceea ce se spune că este, pot completa eu, din punctul de vedere al poetului, al creatorului, și mai puțin al celui care analizează literatura cu instrumentele sale critice și, evident, cu propriul subiectivism. Mai mult de atât, poate că „a citi” oferă mai multă plăcere decât „a scrie”, dar și în această situație se poate vorbi de nenumărate procese care afectează psihicul uman și mă refer, în special, la detașarea de problemele existențiale sau la identificarea cu personajele unei cărți care trec prin diverse situații asemănătoare cu cele din viața reală. Desigur, nu te poți abate mereu de la problemele vieții prin

citit, iar în această situație, orice bun îndrumător literar poate spune că și cititul, în exces, poate dăuna.

Mai este o frază care îmi da mult de gândit: „*În literatură nu există un „dincolo de aparențe. Literatura este exact ceea ce pare.*” Nu mi-ar plăcea niciodată ca verbul „pare” să ajungă să excludă definitiv realitatea concretă a verbului „este”. Altfel spus, literatura este ceea ce este, ceea ce pare că este și ceea ce încă nu știm că este, deoarece se reinventează mereu. Literatura cuprinde atâtea cărți memorialistice care reprezintă întocmai realitatea concretă a celor care le-au scris. Dar tot în literatură se poate vorbi și de activitatea spontană a imaginației și exploatarea zonelor iraționalului (întâlnite în suprarealism). Așadar, s-ar putea demonstra că există și un „*dincolo de aparențe*” și un „*ceea ce nu știm că este*” (Darie Novăceanu vorbea în acest sens despre „nedumerirea cercetării critice” în cazul poeziei lui Octavio Paz, o „*poezie capabilă de orice noutate*”). Curentele trec, evident, dar întotdeauna nedumerirea rămâne.

Pot spune că afirmația lui Alex Ștefănescu mă provoacă să aflu răspunsurile de unul singur, să văd unde are criticul dreptate și unde s-ar putea înșela. Iar această căutare a propriilor mele răspunsuri ar putea fi marele câștig după lectura cărții de față. Nu vorbesc despre un mesaj subliminal, implementat „*dincolo de aparențe*”, ci de calitatea cărții de a provoca cititorii să-și folosească propriul discernământ.

"Arhitectura unei mari iubiri"
(Revista Feed Back, nr. 11-12, 2016)

Încă de la primele versuri ale volumului „*Arhitectura poemului*” (ed. Ethnologica, Baia Mare, 2015), îți poți da seama că Ioan Romeo Roșianu este un poet aparte. Farmecul lui provine din îmbinarea armonioasă a tonului declarativ (păunescian pe alocuri, în special în poemele adresate iubitei sau în cele în care descrie trăsăturile morale ale lumii înconjurătoare) cu sensibilitatea romanticului și imaginația de o bogăție perplexantă. Iar mrejele torentelor sale imagistice sunt împletite din firul subțire și rezistent al unei vieți dedicate cu noblețe cuvântului și oamenilor „*care nu întotdeauna știu ce sunt și de ce sunt.*”

Dintr-o lume supusă repetitivului, dintr-o lume a fricii și a nesiguranței, poetul încearcă să evadeze cu ajutorul unui „*poem pentru mai târziu*”, sperând că „*măine se va naște un nou vânt, un nou eu.*”, chiar dacă „*eu nu voi mai fi să aplaud nimicul!*” Confesiunea adresată iubitei prin intermediul poeziei („*da, azi m-am trezit iubit / și nimănui nu i-am cerut voie!*”) pare a fi pentru el singura modalitate de a-și păstra identitatea în viața aflată la limita vieții, în spațiul acela de la liziera viselor, unde se îngemănează cuvintele nenăscute cu amintirile muribunde, unde „*sufletul e la plimbare cu gândul*”. Cu toate acestea, fatalitatea îl va urmări pe călătorul transcendental pretutindeni, chiar și prin vămile dimensiunilor relative: „*nimeni nu mai poate întoarce secundarele / fără să rănească Timpul / fie și numai în ultimul ceasornic avut.*”

Însingurarea în spațiul intim cel mai aproape de absolut este un fenomen specific „*geniului pustiu*”. Vina este și a oamenilor care sunt incapabili să înțeleagă motivația

intrinsecă a poetului, dar și a lui Dumnezeu care „*nu dă năvală / printre cei ce se cred dumnezei!*”. Tocmai de aceea, „*poemul acesta / se va prelinge pe trupurile noastre îmbrățișate / ca o lacrimă*”, evocând tristețea celui care vrea să-i iubească pe toți, dar nu are în proximitate decât o singură ființă, iar uneori pe nimeni, fiind astfel inspirat să scrie „*poemul absenței tale*”.

Întoarcerea în trecut („*poemul privirilor întoarse-n trecut*”), chiar dacă va coincide cu întoarcerea la marea singurătate, are, totuși, farmecul nostalgic al unor clipe de pomină, de pe vremea când „*umbra dimineții nu se zărea încă / fumam chiștocul clipei și-al zilei / nimeni nu supraveghea timpul trecut / înspre-o lume mai bună / noi râdeam spuneam bancuri cu Bulă și gabori / era la modă râsul strident pe atunci / se purtau blugii murdari și părul pe piept / se trăia și murea pentr-o votcă în plus / la marginea mahalalei înflorea visul...*” Sunt excelente aceste versuri ale fericirii de altădată, o fericire pe care poetul a pierdut-o fără să vrea, devenind astfel o scânteie între două umbre: umbra celui ce este și umbra celui care-a fost cândva. În ciuda acestei pierderi, a rămas cu poezia și cu „*o poveste cu închinare*”, în care „*moartea parodiază veșnicia*.” Și fiindcă timpul nu-i decât un angajat al nimicniciei care ridică resturile de pe strada speranțelor deșarte și le depozitează în spațiul insalubru al morții, a rămas cu un „*poem despre o viață care se scurge(a) repede*.” Astfel, vine o vreme când „*vântul străin năpădește tăcerea*” și tot ce mai poate face este să se roage la „*icoana din suflet*” sau „*lângă umărul tău, Doamne*”, unde „*ne-am nins nefericirile*”.

Pe parcursul evoluției sale spirituale, poetul a încercat să caute „*îngerul copilăriei*”, dar nu a reușit decât să fie „*martor la moartea lumii din jur*”. Apoi a trebuit să treacă testul unei

iubiri care i-a pus pecetea pe suflet: „*aș fi putut să te urăsc după multa iubire durută*”. Conștient de răul pe care l-ar fi putut face, poetul a găsit resursele de a se ridica deasupra propriei suferințe, renunțând la dulcea răzbunare: „*n-am făcut nimic din toate acestea și nici n-am să cresc în mine stări care te-ar putea răni*”. Știa oricum că „*ziua de mâine îți va aduce prin poștă durerea / trupul tău pe nimeni nu va mai tenta*”. Și mai știe, totodată, că vina a fost și-a lui, căci „*dacă n-ai fi fost tu ar fi fost altcineva în viața mea / și altcineva m-ar fi învățat ce este iertarea*.” Putem deduce, astfel, că lecția iubirii a fost de durată și plină de tâlc, iar ființele din jur au fost trepte către desăvârșire.

A mai trecut o vreme în care poetul și-a făcut inventarul sentimentelor, într-o „*viață la temperaturi scăzute*”, stând „*de vorbă cu vântul la cina de taină*” și scriind „*poeme despre ultima umbră*”, dar, până la urmă, „*poezia cu aromă de vis neîmplinit*”, l-a ajutat să răspundă la întrebarea: „*unde erai?*” Acest lucru demonstrează că niciodată nu e prea târziu să pleci „*în căutarea îngerului pierdut*”, chiar dacă, mai demult, de atâtea ori, „*aș fi putut să văd în tine un înger / flămând de sfințenie*”.

„*Pe cearceaful Poetului*” pe care „*o virgină la suflet și-a lăsat / o amprentă de sânge și lacrimi*”, versul este fie „*un descântec de tristețe*”, fie o „*declarație de dragoste*”. Muza s-a născut „*pentru că trebuia să fie / cineva demn de iubit și mireasă*”. Pentru poet, dar și pentru noi toți, iubirea și numai iubirea e capabilă să ne salveze sufletele însingurate și triste.

„*Arhitectura poemului*” nu este doar un volum superb de versuri, ci și arhitectura unei mari iubiri.

"Îngemănarea dragostei cu suferința"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 12, 2016)

Oare cine nu-l cunoaște pe Traian Ștef, unul dintre reprezentanții fostei grupări echinoxiste și actualul redactor-șef al revistei de cultură Familia? Aparițiile sale constante în Familia (care a împlinit anul trecut 150 de ani de la înființare) i-au asigurat o mai bună vizibilitate în țară, iar creațiile sale literare s-au bucurat de o analiză mai atentă din partea cititorilor și colaboratorilor fideli ai revistei (și nu numai din partea lor).

Cu 7-8 ani în urmă, Traian Ștef se remarcă prin eseurile sale, fiind considerat „*un moralist de tip clasic, adică de tip francez*” (conform spuselor lui Al. Cistelean). Gheorghe Grigurcu a făcut referire și la acel „*condei lucid și integru, din rândul celor ce ne propun să ne asumăm sarcina unei istorii ce-și asumă, la rândul său, sarcina culturii, pentru a ne readuce la condiția normalității.*” Alți critici au vorbit mai târziu și despre tradiționalismul din poezia lui Traian Ștef, despre simplitatea, naturalitatea sau uniformitatea tonului său confesiv. Dar abordările sale tematice și stilistice nu s-au oprit aici, acest poet sărguincios prezentându-se în volumul „*Poemul de dragoste*” (Ed. Școala Ardeleană”, 2016) în ipostaza făuritorului de versuri care evocă iubirea.

Balzac afirma că „*Iubirea e poezia simțurilor. Ori e sublimă, ori nu există. Dar când există, e pentru vecie și crește mereu în intensitate.*” Este și iubirea lui Traian Ștef din amintitul volum o poezie a simțurilor? Sau este poetul nostru un Icar cu aripi de cuvinte, care încearcă să evadeze din labirintul gândurilor suferinde, pentru a se hrăni singur cu dragoste prin gura cuvintelor sale? Pentru a răspunde la aceste întrebări, va trebui să analizăm cu atenție fiecare poem

și să vedem dacă putem rezona cu stările și trăirile afective ale poetului.

În prima parte a volumului, poemele lui Traian Ștef sunt cuminți și liniștitoare, părând a fi desprinse dintr-o altă dimensiune onirică a realității, tocmai datorită faptului că „*mi se pare cunoscut decorul*”. Poetul are impresia că deține supremația/controlul asupra timpului și a sortii („*uneori mi se pare că / timpul poate fi dat / înapoi / celuilalt / că nu ar trebui să las sfârșitul lumii / să se apropie*”), ceea ce îi permite să caute „*femeia din vis*”, adică „*femeia fără vârstă*”, care „*are o picătură sângerie pe buze*”. De fapt, el face un recurs la memoria unei iubiri („*a fost odată o fată / poate ești chiar tu*”) prin care încearcă înveșnicirea clipelor irepetabile trăite în doi, „*pentru o / supremă plăcere a sărbătoririi / corpului tău*”. Și știe, totodată, că această încercare poate fi sortită eșecului, deoarece „*viața noastră / s-a lungit prea mult / prin aceste stații unde / lumea așteaptă / fără chip / reîncarnarea iluziei*”. Dar chiar și așa, în ciuda suferinței și a însingurării pe care le generează eșecul, poetul devine un „*hoț de cuvinte printre marii îndrăgostiți*” și își invocă iubita preschimbată în „*daimon mântuitor*”.

După această invocare, urmează un periplu erotic demn de toată lauda în care poetul, îndrăgostit de cuvânt, femeie și cântec, o compară pe iubita sa cu Euridice. Poeziile sunt frumoase, tonul poetic este egal, de o intensitate medie, iar atmosfera te îndeamnă la dulce reverie. Este atâta liniște și pace în aceste poezii încât nici nu dorești să revii prea curând în lumea reală și zbuciumată a timpului prezent. Iar poetul nu renunță niciodată la transparența personalității sale, fiind ca o carte deschisă pentru sufletele curioase: „*eu nu pot aștepta până voi fi primul / până sentimentele mele vor ajunge / la fel*”

de transparente / până umorile mele vor fi ca apele limpezi / până fanteziile mele / se vor scutura de toate dorințele”.

Ce-i drept, în unele locuri se simte o anumită preocupare pentru echilibrul stilistic (mă refer în special la versurile scurte, cu subtile irizări nerudiene) și o doză de autocontrol (o oarecare comoditate din care nimic nu-l mai poate scoate pe poet), ceea ce s-ar putea să nu fie pe gustul celor care preferă în poeziile de dragoste o atitudine extatică, o sublimare plină de revărsări lirice. Dar chiar și pentru acești pasionați de înflăcărare și stil luxuriant, soluția ar fi să ia aminte la îndemnul lui Al. Cistelecan de pe ultima copertă a cărții: *"poemele lui Traian Ștef se degustă, nu se citește"*.

Sfârșitul volumului, care este reprezentat de *„Poemul de familie”* (un grupaj alcătuit din unsprezece părți), ne trimite într-o altă dimensiune, de data aceasta plină de amintiri îndoliate (am mai întâlnit acest gen de poezie în volumul *„La revedere, tată”*, de Dumitru Crudu). Poetul își amintește de maica sa bună pe care o chema *„să-i umble puțin prin inimă”* după ce aceasta zdrobea cartofii fierți în coajă. Își mai amintește și de crucea de marmură de la căpătâiul tatălui său, dar și de soarta tragică a fratelui Andrei, pe care doctorul nu l-a mai putut salva.

Dacă n-ar fi existat acest final dureros, cartea ar fi putut fi folosită ca un manual al îndrăgostitului de cursă lungă, fiindu-le de real ajutor timizilor care uită, uneori, cuvintele potrivite pentru a deschide porțile unei noi iubiri. Dar, prin prezența acestei părți îndoliate, poetul ne arată și că viața vine cu bune și rele, iar omul nu își poate împărți inima în două, cu o jumătate să plângă, iar cu cealaltă să iubească fără rezerve și fără regrete, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic rău.

Putem trage astfel concluzia că volumul „Poemul de dragoste” al poetului Traian Ștef s-a născut din îngemănarea dragostei pentru femeia din vis cu suferința cauzată de pierderea celor dragi, așa cum cerul tuturor rugăciunilor și speranțelor se îngemănează la orizont cu pământul morții și al renașterii. Tocmai din aceste considerente, cred că trebuie să degustăm doar poemele de dragoste ale poetului, iar pentru poemele îndoliate din ultima parte a cărții să păstrăm admirabilul și cuvenitul respect.

"Un drum ascendent" **(Revista eCreator, decembrie, 2016)**

Pe Teodor Dume îl cunosc de pe vremea când activam ca poet pe site-ul de literatură online „*Agonia.ro*” (sau *Poezie.ro*). Se întâmpla prin 2009, iar el era unul dintre poeții pe care îi citeam cu mare plăcere, identificându-mă, mai ales, cu tragismul poeziei sale. Remarcam și modalitatea cât mai directă de a-și expune trăirile în versuri, fără să recurgă la obscuritate, încifrare, analogism sau prețiozități inutile. Nu era la fel de orfic precum unii reprezentanți de seamă ai optzecismului, dar parcă împrumuta ceva din atitudinea lor lirică când făcea trecerea de la versul alb la versul clasic, o dovadă în acest sens fiind și poeziile din volumul „*Strigăt din copilărie*” (1994). Uneori se rezuma doar la esențe, având o scriere aproape aforistică, asemănându-se din acest punct de vedere cu Mahmoud Djamal, un alt poet care s-a afirmat pe *Agonia* și despre care am scris o cronică în volumul meu „*Esențe lirice*”. De altfel, trecerea la aforism s-a produs în 2016, odată cu volumul „*Vitralii pe un interior scorojit*” în a cărui prefață spuneam că „*Teodor Dume, aflat la etapa sedimentării ideatice și filozofice, încearcă și reușește cu minuțiozitate să persifleze vaguitatea și să-și cristalizeze gândurile... (...) Nimic riscant, nimic superfluu; evoluția scrierii sale este firească și pune în valoare înțelepciunea maturității creatoare.*”

Primele contacte virtuale cu Teodor Dume au avut loc în subsolul unor poeme pe care le apreciam pozitiv, dar în care simțeam că se mai pot face câteva mici ajustări înainte de a deveni „publicabile”. Încercam să vin cu o opinie constructivă, iar Teodor Dume era de fiecare dată receptiv și respectuos, nefiind deranjat de intervențiile mele. În februarie

2016 am avut norocul să-l întâlnesc pe autor în carne și oase, iar el mi-a oferit ultimele sale două volume de versuri publicate în 2015 la editura Pim din Iași: „Azil într-o cicatrice” și „moartea, un fluture alb”. M-am oprit asupra celei de-a doua cărți și am redescoperit versurile poemului „Un fel de remiză”, cu subtitlul „scrisoare neterminată” (pag. 103): *știi că nu ne-am văzut de mult / nu mai contează oricum / între mine și tine / nu-i decât un punct / în care se adăpostesc / pentru o vreme / umbrele și mirosul greu de igrasie / care mă împiedică să te văd / nu e nici ură nici / încăpățânare / ci doar un zid umed și înalt / cu ferestre false care nu mă lasă / să privesc într-acolo... // încerc să mă târăsc prin / smoala din zid / și mi-e greu / presimt ceva rău / neputința se-ncolățește pe mine / și îmi taie răsuflarea dar / mă gândesc că de fapt / toate sfârșiturile sunt părți / care egalează distanța dintre noi // aici în lumea mea / cu o singură moarte / e ca un fel de joc cu remiză... / *** / nu nu-mi doresc nimic mai mult / decât să stau în fața oglinzii / și să privesc depărtările”.*

În comentariul din subsolul acestui poem publicat inițial pe Agonia, am opinat că se pot face două intervenții pe text: eliminarea propoziției “care nu mă lasă să privesc într-acolo” (o explicație inutilă) și eliminarea unui adverb de lângă verbul „târăsc”, adverb care ducea la o construcție pleonastică. Mulțumindu-mi pentru sugestiile, Teodor Dumea a operat o singură modificare, ceea ce demonstrează că autorul, pe lângă receptivitatea de care dă dovadă, are și o personalitate puternică, specifică zodiei berbecului, nerenunțând cu una cu două la cuvintele sale, chiar dacă, în opinia mea, ferestrele false sugerau deja imposibilitatea de a privi dincolo.

Un alt poem care a fost publicat pe Agonia și se regăsește în volumul „moartea, un fluture alb” este cel intitulat „ca o corabie în derivă” (pag. 109): „În inima aceasta n-a mai locuit nimeni / de ceva vreme / miroase cumplit a mucegai / din toamnă până-n primăvară / aerul închis decojește pereții / cu un fel de revoltă // (nu nu poți trăi într-o lume în care / îți imaginezi moartea ca / pe o îmbrățișare frățească / știind că totul se termină / cu o simplă zugrăveală...) // probabil plouă afară doar / o liniște tuciuire / crește până la ștreaișină / totul se termină se termină și / dimineața ancorată în mine / din care respir / tăcere multă tăcere / se împrăstie peste tot / orele se scurg // alunec alunec mă scufund / simt nevoia să strig... / coridoarele inimii se întunecă / încerc să mă ascund în spatele / jaluzelelor trase / dar nu pot / cineva mușcă din mine // încă exist / (nici nu-mi pot imagina lumea / fără toate lucrurile acestea mici) // ca un sacrificiu voi locui / în inima aceasta și / nu voi pleca niciunde / până când voi găsi pe cineva / să mă înlocuiască // o fi prea târziu // nu știu...”

De data aceasta nu am putut decât să apreciez poemul în întregime, fără să cred c-ar mai fi necesară vreo intervenție pe text. Aș fi vrut doar o schimbare de tematică, deoarece nu mă împăcam cu gândul că acea corabie nu găsește un liman, un cap al buneii speranțe unde să-și ancoreze visele. Ba chiar am și precizat că această corabie nu este deloc în derivă, deoarece poetul citește, se inspiră și este creativ, aflându-se în plin proces al catharsisului. Suferința lui nu este limitativă, ci este un modus vivendi. Dincolo de pesimismul cuvintelor sale, am apreciat „dimineața ancorată în mine”, deoarece această reușită expresie lasă loc și speranței. Nu toate zilele sunt întunecate și ploioase, nu toate zilele sunt pline de tăcere, trebuie să crezi că soarele va răsări și pe strada ta, trebuie să crezi că cineva îți va întinde o mână și-ți va vorbi. Iar când se

va întâmpla acest lucru, poți descoperi o nouă dimensiune a iubirii.

Astfel s-a întâmplat cândva și în cazul lui Teodor Dume, întrucât „*a iubi înseamnă a trăi înăuntrul celuilalt*”, după cum spunea tot el într-un alt poem publicat pe Agonia. Chiar și „*în golul dintre respirații*” (pag. 64) acel intrus care uneori îi ciugulește din palmă poetului, iar apoi îl privește tăcut, se poate transforma în persoană iubită. Mai exact, să te iubești pe tine însuși, altfel nu vei fi capabil să îi iubești pe ceilalți. Am spus într-un comentariu că poetul apelează la ironia soresciană, având la bază o suferință reală, trăită cu toți porii. Și precum Sorescu, marele poet care își construia singur o scară la cer cu ajutorul păianjenului, așa și Teodor Dume își construiește metafora fluturului alb, un fluture care „*mănâncă lumina din lampă până adormi*” (pag. 13). Dar acest fluture nu este moartea în sine, fiindcă fluturele este simbolul sufletului și simbolul transformării personale. „*Undeva în copilul din mine zbură un fluture alb*”, spune autorul în poemul ce dă titlul cărții. Zbură „*lăsând o dâră, un fel de drum*” (pag. 14). Această metaforă semnifică ruperea de mult iubitul părinte care pleacă dincolo, căci de fiecare dată când ne părăsesc oamenii dragi, se rupe o parte din noi, o parte din sufletul nostru.

Fără îndoială, Teodor Dume este un poet autentic și ambițios, poezia sa nefiind cu nimic mai prejos decât aceea a poeților pe care critica literară i-a evidențiat în ultima vreme. Scrie o poezie autobiografică, încărcată de suferință și pesimism, asemănătoare cu poezia colegului său de generație, Geo Galetaru (a se citi cronică subsemnatului despre Geo Galetaru pentru comparații și similitudini). Poezia lui Teodor Dume este apreciată și de Gheorghe Grigurcu în cuvântul

înainte al cărții, ceea ce este un semn clar că autorul a urmat un drum ascendent și merită toată atenția noastră.

**"Drumul către nemurire - cronică despre volumul
„Durerea din spatele cărnii”,
editura PIM, Iași, 2017”
(Poezie.ro, ianuarie, 2017)**

Durerea este o temă frecvent întâlnită în opera poetică și aforistică a scriitorului Teodor Dume. Dar această durere nu înrobește, ci este „o durere din care se va naște o altă viață”, „o durere care te învață cum să învingi moartea”. Cu alte cuvinte, durerea devine o treaptă către eul transcendental, nemuritor. Poetul tratează poezia cu respect și responsabilitate, aceasta fiind pentru el o adevărată cale spirituală. Chiar dacă inițierea nu a fost deloc ușoară și încercările vieții l-au aruncat, uneori, în abisuri incognoscibile, el a ales să meargă până la capăt. Durerea a fost marele său maestru, frăgezindu-i inima și sufletul, iar dragostea l-a salvat de la aneantizare și i-a transformat viața într-un miracol. Poetul ne mărturisește în acest sens că „durerea înfiptă între coaste / îmi grăbește răspunsul / pregătit sub limbă”, nefiind sigur „câtă tristețe poate fi / în firea lucrurilor”. Și totuși este conștient că are „nevoie de liniște / puțină durere / maturitate / și crez”.

Să analizăm, după mărturisirea de mai sus, care au fost pașii pe această cale spirituală și artistică. Prima oară, poetul a căutat „Adevărul din cuvinte” (editura Litera, 1985), dar pentru o căutare atât de profundă avea nevoie de un „Strigăt din copilărie” (editura Dinastic, 1994). „Moartea, un fluture alb” (editura PIM, 2015), i-a dat ocol de atâtea ori, fascinându-l cu frumusețea ei metamorfică, dar poetul, încă trăitor pe această lume, dator iubirii eterne, dar și amintirilor care zidesc uneori iluzii pe retina ochiului lăuntric, a cerut „Azil într-o cicatrice” (editura PIM, 2015). De aici, privind

lumea prin „Vitrării pe un interior scorjit” (editura PIM, 2016), a continuat să scrijească hârtia analizând „Durerea din splatele cărnii” (editura PIM, 2017).

Totodată, trebuie spus că poetul a avut și o călăuzire umană pe drumul cuvintelor, Gheorghe Grigurcu fiind cel care a semnat prefețele primelor sale două volume, iar la un volum apare cu un fragment. Girul marelui critic nu l-a împiedicat să rămână o fire modestă și să se dedice cu pasiune și devotament scrisului. Poate doar răbdarea i-a dat unele bătaii de cap, deoarece el nu este genul de poet care să aștepte răspunsuri, mai ales atunci când „liniștea sufocă privirile” sau când îl frământă gândul senectuții. Tocmai de aceea, s-a comportat uneori ca un copil care „agită cerul și plânge”, singura diferență dintre copil și adult fiind „doar o tăcere”.

Necunoașterea marilor adevăruri l-a făcut să se simtă părăsit de divinitate și să se refugieze „printre resturi, singurul loc de care moartea nu știe”, adică în locul în care a locuit cândva o femeie. Și totuși, din inima poetului a izvorât neîncetat fluviul iubirii, dar și el a fost habitatul unui pește Piranha. Acest pește nu a îndeplinit dorințe, precum peștișorul de aur, dar prin mușcăturile lui mici și devoratoare, a spus cuceritor: „învață din tristeți iubește absent / șterge cu șervețelul orice urmă de atingere / și calcă pe durere ca moartea pe lut”. Superbe aceste povețe care ne îndeamnă să mergem mai departe, indiferent de suferința prin care trecem.

Poetul devine „colecționarul de răni”, presupunând că „nu toți oamenii locuiesc în Dumnezeu”, dar tot el simte cum „ceva se mișcă în ritmul unor bătaii de inimă”. Poezia sa, în ciuda durerilor, absențelor și părerilor de rău, e plină de vivacitate și are o muzicalitate aparte. Într-un punct ce pare a

fi „terminal”, Teodor Dume ne avertizează că „unele suferințe / au ieșit din matcă / tăcere / curând voi ieși și eu”.

Această „plecare cu reîntoarcere imposibilă” este durerea cea mai teribilă din spatele cărnii. Dar chiar și această durere are un remediu care constă în înveșnicirea clipelor cele mai frumoase prin poezie. Iar cei care vor citi această poezie, vor deveni, la rândul lor, nemuritori.

"Investiție de răbdare și încredere"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 1, 2017)

În ultimele zile ale anului 2016, Gabriel Petru Băețan a publicat la editura Mirador volumul de cugetări și aforisme „Cotloanele ironiei”. Despre acest tânăr autor născut pe 22 octombrie 1986 la Arad, am mai scris cu ocazia debutului său editorial, prefațându-i volumul de poeme „Iluzii în ambalaje de carne” (editura Fides, 2011). Spuneam în acel moment (și intuind cumva parcursul său literar) că „surpriza poate apărea atunci când descoperi un tânăr cu potențial vizibil care nu se sfiște să scrie curat, explorându-și sentimentele cele mai profunde, de dragoste și tristețe. Care pe alocuri are curajul nebun să stilizeze metafore cu valoare de aforisme, un act ce necesită, de cele mai multe ori, o mare experiență de viață și o conștiință puternică.” Totuși, lungimea scurtă a poemelor și tehnica versificației denotau și o anumită nesiguranță în scris, dar nădăjduiam că autorul va evolua cât mai repede înspre definitivarea unui stil propriu care să-l propulseze în arena poezilor autentici. Același lucru l-a subliniat și criticul Gheorghe Mocuța la puțin timp după apariția cărții, în revista Poesis Internațional („o voce distinctă, încă ezitantă, dar rezistentă, gata să intre în competiție”), concluzionând că autorul are „o bună imagine de debutant”. În 2013, Gabriel Petru Băețan a mai făcut un pas pe drumul devenirii sale poetice, publicând la editura Eminescu volumul „Rugăciunea nefericiților”. Cu această ocazie, el a intrat și în vizorul altor critici. De exemplu, Marius Chelaru opina în revista Convorbiri literare că „Gabriel Petru Băețan are mijloacele necesare să înțeleagă calea versului”, iar Marian Odangiu afirma într-o cronică din revista Orizont că tânărul poet scrie „sentențe uneori de o

cuceritoare naivitate, alteori, măcar interesante". Cel mai pesimist părea Alexandru Petria, acesta fiind convins că pentru a deveni un poet care contează, Gabriel Petru Băețan „are un drum lung de străbătut”.

Revenind la volumul „*Cotloanele ironiei*”, acesta poartă pe coperta a patra recomandarea lui Felix Nicolau, un critic literar de întâmpinare care are pricepere, dar și umor: „*neprecupețindu-și tinerețile, Gabriel Petru Băețan comite aforisme și cugetări cu nonșalanța unui nonagenar. Acest Teofrast arădean cujetă despre toate subiectele posibile, de la frumusețe până la politică. Ba chiar și despre bani, unde spre surprinderea mea mai adaugă și o coadă la ochiul dracului. Cred că și tinerii au dreptul la înțelepții lor, mai ales că pe cei bătrâni nu îi prea mai digeră. Poate că sfătoșenia vine mai bine pe la 30, decât la 90. Mai toată lumea comite poezie în ograda românească și numai puțini se încumetă la cugetări. Așadar, mintosul arădean e dintre cei rari și se cuvine prețuit, ocrotit. Aforismele lui au vervă și aplomb.*”

Chiar dacă acest scurt fragment este paradoxal pe alocuri, criticul are dreptate atunci când ne îndeamnă să prețuim și să ocrotim astfel de autori. Pe lângă aceste sfaturi și considerente, cred că s-ar cuveni să remarcăm și faptul că scrisul lui Băețan pare ușor influențat de modele precum Nicolae Iorga și Emil Cioran (căci și tânărului arădean îi plac cugetările despre prostie, chiar dacă uneori nu face decât să reformuleze vorbele marilor scriitori, iar în acest caz ar trebui să ia aminte la cuvintele înțelepte ale lui Ernest Hemingway: „*Pentru un scriitor adevărat, fiecare carte este un nou început, o nouă încercare de a atinge ceva care rămâne mereu de neatins. Misiunea lui este de a merge pe căi ce n-au mai fost umblate sau de a izbuti acolo unde alții au dat greș.*”

Dar să scrii literatură nu înseamnă să spui cu alte cuvinte ceea ce deja s-a spus...”) sau de alți scriitori consacrați ai genului aforistic precum Valeriu Butulescu (acesta a scris numeroase aforisme în care persiflează clasa politică), Vasile Ghica (remarcabil îndeosebi prin limbajul foarte concentrat din care nu lipsește lirismul și ironia bine potențată și atent direcționată) și Octavian Paler (foarte multe cugetări despre moralitate).

Chiar dacă Gabriel Petru Băețan este încă un scriitor inegal care plătește un mic tribut modelelor sale literare, cred că merită să investim în continuare răbdare și încredere în ceea ce privește maturizarea sa deplină, căci matricea e bună (creația sa, pe lângă doza necesară de orgoliu, are și o doză de ingenuitate pe care cu greu o mai găsești la alți scriitori din aceeași generație), inspirația provine și din spațiul său lăuntric, iar perfecționismul, imaginația și disponibilitatea sa ludică sunt niște calități pe care puțini le au. Oricum, rezultatele au început deja să apară, aforismele sale fiind incluse în „Antologia aforismului românesc contemporan” (editura Digital Unicorn, 2016) sau în „Cartea înțelepciunii universale” (editura eLiteratura, 2014). Iată, spre exemplificare, câteva dintre cugetările sale cele mai inspirate:

*La polul opus al succesului nu se află eșecul, ci lipsa de ambiție.

*Copilăria rămâne cel mai frumos anotimp al vieților noastre întomnate de gânduri.

*Moartea este ca o târfă ce violează suflete pe centura dintre cele două lumi.

*Frumusețea fizică deschide uși. Frumusețea interioară deschide tot cerul.

*Iubirea este un cutremur cu epicentrul în inimă.

- *Sufletul - o floare de colț în pustiul cărnii.
- *Viața nu rămâne niciodată restantă la capitolul suferință.
- *Lucrurile cu adevărat importante în viață nu se cumpără și nu se măsoară. Se râd, se plâng, se tremură.
- *Întinde mâna la nevoile altora și ți se vor întinde aripi la nevoile tale.
- *Ceea ce își face omul cu propria sa mână depășește chiar și ingeniozitatea diavolului.
- *Banii reprezintă pentru suflet ceea ce reprezintă o pereche de papuci pentru un invalid.
- *Poziția socială. Pentru unii cravată. Pentru alții ștreang.
- *Oamenii inteligenți glumesc cu rafinament. Proștii glumesc ca și când ar da cu sapa după tine.
- *Devenim ceea ce îndrăznim.
- *Despărțirile sunt cruci înfipte în suflet, să știe moartea unde nu mai are farmec.
- *Iubirea este cimitirul egoismului.
- *Singurul "talent" al unora este să se dezbrace. Când de haine, când de caracter.
- *Femeia – o farmacie de vise.
- *Iubirea este o corespondență wireless între două inimi.
- *Întârziem mereu. Când noi, când fericirea.
- *În orice lacrimă există rădăcini de curcubeu.

"Poezie în urma unui amor devastat"
(Revista Luceafărul de dimineață, nr. 2, 2017)

Irina Lazăr, născută pe 27 ianuarie 1976 în Huși-Vaslui, a debutat în 2016 cu volumul de versuri „Fragment de joc” (editura Grinta din Cluj). Debutul s-a lăsat mult așteptat, ținând cont că autoarea a început să scrie poezii pe portalul Poezie.ro încă din 2004. Dar așteptarea a dat roade bune, o dovadă în acest sens fiind premiile care au încununat volumul la festivalurile „Mircea Ivănescu” și „eCreator”.

„Fragment de joc” nu este un corpus în care toate textele sunt de dată recentă. De fapt, s-a operat o selecție din toate textele publicate pe Poezie.ro, respectându-se (după cum am constatat singur) o ordine cronologică. Se face totuși o compartimentare tematică: “Poezii de dragoste” și “Culori și sunete”.

Putem spune, așadar, că acest volum acoperă mai mult de un deceniu de activitate creatoare, fiind vorba totodată și de transformarea profundă a unei femei care a plecat de la un simplu „fragment de joc” și a ajuns să ne spună „cum să ucizi o dragoste bolnavă // nimic mai frumos decât un început reluat la nesfârșit”.

Transformarea a fost anunțată și în 2007, într-un comentariu de sub poezia „doar umbra mea” (postată tot pe Poezie.ro) în care poeta ne spunea că avem de-a face cu „un joc al aparențelor”. Oricum, după acel joc care disimula realitatea, au urmat și poeziile în care ea s-a devoalat, simțind nevoia să vorbească despre „un amor devastat”: „singură ca un ghem de durere / o lipsă de înțelegere mă macină încet”. Practic, în acest fel, prin această sinceritate debordantă, poezia a trecut la un alt nivel al comprehensibilității și regăsirii identitare.

Poeta a sfidat absențe, incertitudini și amenințări abisale prin strigăte sufletești și carnale, uneori chiar printr-un limbaj foarte dur, presărat cu efecte cinematografice destul de macabre sau cu acorduri de Led Zeppelin. Revolta ei interioară și lipsa de comunicare/armonie dintre „jumătatea mea de nord”, care „s-a acoperit cu brumă” și „jumătatea mea de sud”, care „e angoasată și țipă după lumină”, găsește alinare metafizică în umbră, chiar dacă umbra mefistofelică „e dornică de un alt suflet” și „în fiecare noapte devoră timp, / și-l bagă în gură cu pumnul.” Sunt reușite aceste versuri cu încărcătură emoțională și filozofică...

Monologul interior al poetei continuă până la sfârșitul volumului, și chiar atunci când ne așteptăm la o limpezire totală a conflictului interior, apare iar o pierdere a centrului de echilibru, ca și când asta s-ar dori întru folosul poeziei. Atunci când „mă întorc la poezie / ca la un lucru ce-mi macină existența / punct cu punct”, iar „singurătatea se ascunde funebru lângă entuziasmul / cel mai stupid”, fragmentul de joc devine pur și simplu autoflagelare. Se pare că poeta a descoperit un mic secret al poeziei și este dornică să plătească prețul care se cuvine. Va face incizii și mai adânci în propria ființă și va căuta noi metode de tămăduire pe care le va testa într-un volum viitor. Îi dorim succes, chiar dacă...

"Scrisori care au dus la împlinirea cuvintelor"
(Revista eCreator, martie, 2017)

Prima oară când am intrat în contact cu poezia lui Ioan Romeo Roșiiianu a fost când am primit, direct de la autor, volumul „*Arhitectura poemului*” (ed. Ethnologica, Baia Mare, 2015). Plăcerea lecturii m-a determinat să scriu o cronică despre volumul amintit, impresionându-mă felul în care acest poet aparte reușise să construiască arhitectura unei mari iubiri, folosindu-și fără rezerve sensibilitatea sa de romantic și imaginația debordantă. Și totuși, chiar dacă în poemele sale erau înălțate edificii pentru muză, se simțea un iz de neîmplinire sufletească și resemnare. Probabil și din cauza faptului că muza nu era așa cum și-ar fi dorit poetul să fie, și anume mult mai preocupată de viața spirituală, de eterna iubire, decât de lucruri efemere... Tocmai de aceea îmi doream și eu, ca simplu cititor, dar și ca om de litere, să urmeze o continuare în care să asistăm la înduplecarea muzei sau la înlocuirea ei, nemulțumindu-mă cu acele *tristeți care bântuiau un suflet nins de iubire*.

Iar continuarea nu s-a lăsat mult așteptată. Pesemne, poetul, asemenea unui prestidigitator, își exersase mișcările cu mult timp înainte, în cutia neagră a gândurilor. Iar când a considerat că este pregătit, arderile sale lăuntrice și catharsisul purificator au fost așternute cu dibăcie pe hârtie sub forma unor „Scrisori de dragoste neexpediată” (editura Grinta, 2016) și a unor „Scrisori către demoni și sfinți” (editura Ethnologica, 2016).

Referindu-se la „Scrisori de dragoste neexpediată”, Marian Ilea spunea în prima dintre postfețele volumului că avem de-a face cu o „viață de poet într-un mozaic alcătuit din poeme scrisoare” sau cu „o aventură arar întâlnită în literatura

română”. Sunt mișcătoare, în acest sens, scrisorile despre: „mama mea cea frumoasă”, „poet și cuvintele sale”, „victorii și înfrângeri”, „inima mea și golul din suflet”, „binecuvântare și blestem”, bogăția lumească și sărăcia spirituală”, „daruri și dragoste necondiționată”, pâinea de pe masa bunicii”, „toamna din sânge și trup” etc. Dar Nicolae Scheianu, în ultima postfață, se întreba „cât va putea marșa Ioan R. Roșianu pe această formulă”, presimțind riscul unei saturații. Oricum, până la apariția unui asemenea risc, el vorbea și despre „o țintă spirituală înaltă” a poemelor, una care începea să capete din ce în ce mai multă claritate.

Opozițiile și nemulțumirile („Dumnezeul tăcerii”, „Dumnezeu nu era acasă la el”) din volumul „Scrisori către demoni și sfinți” (în care se repetă unele poeme din volumul precedent amintit, probabil pentru a se întări tematica), au confirmat, de fapt, că toate poemele scrise de până atunci pregăteau terenul pentru „o naștere îndelung așteptată”, adică pentru „Împlinirea cuvintelor”/Adempimento delle parole, un volum bilingv (româno-italian) publicat la editura Grinta la începutul lui 2017. Iată, așadar, care era ținta înaltă a poemelor despre care vorbea Nicolae Scheianu.

Și în acest ultim volum sunt câteva poeme care se regăsesc în volumele anterioare, tot așa, pentru întărirea tematicii sau pentru simplul fapt că poetul dorea ca acestea să fie traduse în italiană. În fond, prin aceste poeme, poetul face recurs la trecutul său deoarece fără trecut nu există prezent și viitor: „pe cearceaful poetului o virgină la suflet și-a lăsat / o amprentă de sânge și lacrimi / urma trupului ei nestrivit de iubire / nu și-a pierdut contururile toate / încă plutește-n odaie strigătul ei de durere / de plăcere mireasma pieptului nedospit / buzele ca însemn de pecete....”. Este adevărat că, de multe ori, amintirile pot fi traumatizante, dar ele sunt declanșatoare

de stări lirice care duc la împlinirea cuvintelor. Iar această împlinire este, de fapt, o regăsire cu sinele, după rătăcirii în căutarea celuiilalt sine.

"Ochiul cu care poți vedea cât cu o mie de ochi"
(Revista Mișcarea literară, nr. 4, 2017)

Editura Cartea Românească ne propune în 2017 un nou volum de poeme semnat de Gellu Dorian, intitulat „Calea de urmat”. Acest volum, chiar dacă are la origini „Disperările”, el ne arată „Perspectivele” și „Calea”, iar titlurile acestor părți din cuprins și „ADDENDA” de la sfârșit („Ce să faci într-o lume ca aceasta”), ne sugerează, de fapt, că avem de-a face cu o călătorie inițiativă, un eveniment important la care pot participa toți cititorii, chiar dacă ei nu sunt invitați în mod special. Se pare că Gellu Dorian renunță un pic la orgoliul și egoismul care erau asociate mai demult, conform spuselor lui Mircea A. Diaconu, cu declinul, criza și tristețea, apelând, de data aceasta, la o fină psihologie inversă, fiindcă prea mulți cititori au tendința de a respinge îndemnurile simple, care le pot face bine, și aleg exact contrariul. Prin urmare, poezia nu mai este „o religie fără speranță” (după cum o caracteriza Jean Cocteau în „Jurnalul unui necunoscut”), lăsând o porțiță deschisă pentru oamenii inteligenți care caută răspunsuri acolo unde numai ei le pot găsi.

Disperările poetului și celelalte teme alese de el sunt bine cunoscute și de unii dintre noi care mai îndrăznesc să scrie poezie în aceste vremuri dificile, deoarece și noi le-am trăit de multe ori și ne-au bulversat profund. În primul rând, poetul ne vorbește despre indiferență, o armă mai rece, mai dureroasă și mai silențioasă decât cea care l-a răpus pe Hristos: „Stai pironit pe crucea din tine, nimeni nu te întreabă de ce sângerezi”. Deci, să nu ne mire că, după o oboseală mai rea decât neurastenia, „Tu părăsești crucea și mori pentru totdeauna / într-o viață imaginară”. Această moarte este mai dureroasă decât ideea morții fizice care ne străfulgeră ființa în

momentele de boală, frică sau deziluzie, pentru că simți că ea durează eoni de singurătate petrecuți în mijlocul semenilor care nu vor să fie iubiți și salvați din punct de vedere spiritual: „Stau treaz și lângă mine nu mai e nimeni, / deși trupul acela îl simt lângă mine”. Iar dacă semenii nu vor să iasă sub nici un chip din acest impas al nepăsării și blazării, va fi în pericol și omul care se caută pe sine, riscând să fie contaminat de alienarea globală: „Și acesta va fi chipul meu / pe care privindu-l din mica mea realitate, / nu mi-l voi recunoaște, convins fiind până la urmă / că eu cel adevărat sunt eu cel fals”.

Mesajul poetului nu este dogmatic, chiar dacă el folosește uneori palimpsestul biblic. Acest procedeu literar este întâlnit și la alți poeți optzeciști (Daniel Corbu, Varujan Vosganian etc.), fiecare venind cu o linie de tuș mai subțire sau mai groasă peste vechile pilde. Dar rețeta poeziei are succes numai dacă divinitatea își are sălaș în templul sufletului, îndemnul poetului fiind fără ocolișuri în această situație: „Dacă nu este în tine, nu-l căuta pe Dumnezeu / în altă parte. Nu-l vei găsi, chiar dacă icoanele / ți-l arată așa cum sunt fotografiile celor dragi”. Pentru a-l găsi pe Dumnezeu în interior (deci nu acel Dumnezeu „care să ne țină departe și uități, / haine topite într-o cenușă purtată de vânt”), fiecare avem nevoie de „ochiul cu care poți vedea cât cu o mie de ochi”, ochiul cu care „cei care vor ști să citească în palimpseste / vor găsi urma primului cuvânt scris / de la care a plecat următoarea urmă”.

Poetul ne mai mărturisește că el este „Omul fericit”, adică omul care „încă nu a cunoscut cu adevărat fericirea”. Practic, ajunge la vorbele lui Dostoievski din „Crimă și pedeapsă”: „Omul nu se naște pentru a fi fericit. Omul își cumpără fericirea și o cumpără numai cu prețul suferinței. Aici nu e

vorba de nicio nedreptate.” Dar pentru a plăti acest preț, poetul ar trebui să fie „Omul fără gânduri”, fiindcă „cel ce nu gândește își face sufletul fericit”. Tocmai de aceea poeții nu pot fi cu adevărat fericiți în această lume și aleg să trăiască, în paralel, într-o lume numai a lor, râvnind, totuși, la trupul femeii, „frumos ca o lumânare care arde într-o biserică părăsită”.

Așadar, ajungem și la întrebarea firească din ADDENDA: „Ce să faci într-o lume ca aceasta?”. „Să îți retragi privirea și să te baricadezi între pereții casei / prin care bate vântul, un aer rece” sau să „ieși și tu din lume / să fii în rând cu lumea care nu mai este?” Poetul ne-a dat un răspuns cu mai multe înțelesuri, scriind această superbă carte de poeme. Depinde de noi ce alegem, depinde cum vede fiecare calea pe care trebuie să meargă pentru a găsi rostul vieții. Căci dacă nu găsești această cale, „rămâi orb ca toți orbii”.

Gellu Dorian este un poet care nu m-a dezamăgit niciodată. El este generos cu cititorul, nefiind preocupat de forma poeziei sau de curentul din care face parte. Și nici nu obligă pe nimeni să facă o alegere care ar putea provoca efecte nedorite. Își asumă propria existență, este sensibil la drama lumii moderne, iar prin ceea ce scrie ne înlătură, parțial, cataracta ochiului lăuntric, lăsându-ne pe noi, prin propria noastră suferință, să descoperim semnificativul. Practic, inițierea la care ne invită poetul ține cât un picnic la marginea drumului, în care el își împarte cu noi singura porție de fericire: poezia.

"Poezie à la Brussolo"
(Revista Tribuna din Cluj, nr. 351, 2017)

În ultima vreme se vorbește tot mai mult despre fenomenul *Qpoem*, un proiect inițiat cu mult optimism de neobositul editor și scriitor Călin Vlasie. Chiar dacă în ultimii 15 ani au existat nenumărate proiecte și site-uri de creație literară care s-au dus pe apa sâmbetei (în special din cauza proastei administrări), acest nou proiect (transformat într-o revistă online aflată sub egida Uniunii Scriitorilor din România) are un avantaj palpabil față de celelalte. Mă refer, în special, la cărțile de hârtie care sunt publicate de editura Paralela 45 în cadrul colecției *Qpoem*. Călin Vlasie oferă o șansă reală debutanților sau poeților care încă nu au reușit să se afirme, iar acest lucru înseamnă enorm pentru cultura noastră. O astfel de șansă primește în 2016 și C. Suditu, autorul volumului „Poeme carnivore” (Ed. Paralela 45) și membru al cenaclului *Qpoem* din 2015.

Despre acest poet nu știm prea multe, dar aflăm de pe coperta a patra că s-a născut pe 12 martie 1970, în satul Băjani, comuna Vadu Pașii, județul Buzău, și a debutat în 2012 cu volumul de poezii „Sub gutui” (Editura Națiunea, București). A mai publicat în 2014 volumul „Terra Nobilis” (Editura Eikon), iar poemele sale au apărut în câteva antologii și publicații („Romeo și Julieta la Mizil”, „Citadela”, „Cartelul Metaforelor”, „Don Quijote”, „Oglinda Literară” etc.)

Tot de pe coperta a patra aflăm de la criticul Felix Nicolau că poetul „...*adună în stradă tot arhondaricul european și tribal în vederea unui bal filosoficesc. La tot pasul, cuplaje imposibile: rațiune și dezvăț, hazard și bariere. Lorelinele și Carmelinele asigură migrația dinspre austeritatea sceptică*”

către fierbințeli acrobatice. Vitalismul cu perspective à la Picasso este ținut în frâu de o luciditate cinică. Rezultă mitologii urbane și comploturi galactice proferate la modul cârcotaș și cu imaginație năucitoare, carnivoră...”

Ce-i drept, descrierea de mai sus mi-a stârnit curiozitatea, ba chiar m-a provocat să aflu care este dimensiunea metaforică și filozofică a acestui volum. Oare chiar atât de năucitoare și carnivoră este imaginația poetului? Un prim răspuns l-am primit după ce am citit poemul „metamorfoză”:
„rătăceam printre ciuperci urbane în care pândeau monștri canceroși / peste carcasa bituminoasă flegmele străluceau translucide / în ochii visătoarei de serviciu / măgarul răgea de zece ori seara / mai blând mai înțelept mai sincer...”

Aceste versuri nu-mi amintesc de vreun poet contemporan cunoscut, ci mă trimit, undeva, prin epoca dansului macabru baudelairian. Sau, mai recent (și cu referire la alt gen literar), îmi amintesc de prozatorul francez Serge Brussolo, cel care a revoluționat science-fiction-ul printr-un stil distinctiv și absolut original. Numai Brussolo a fost capabil să construiască universuri literare atât de halucinante, folosind doze excesive de violență, sexualitate, morbiditate și alte orori culminând cu grotescul. Romanele „Lacâte carnivore” și „Haita” sunt doar două exemple. Iată câteva cadre asemănătoare cu cele brussoliene pe care C. Suditu le folosește în poezia „plictisit și prăfuit”: *„în vintre simțeam cum se rostogolea un bolovan / peste organele și mațele uitate de zile bune / în mașina de spălat creieri // aiurea îmi era o foame de lup trebuia să-mi gădesc o haită / singur nu reușeam...”*. Astfel de descrieri mă fac să mă întreb dacă nu cumva C. Suditu ar fi trebuit să-și dedice energia și talentul pentru scrierea unor romane science-fiction de succes, mergând pe linia lui Brussolo, Koontz sau Lovecraft.

Totuși, există și câteva situații în care poetul încearcă să ne convingă prin sensibilitatea și afectivitatea sa: „*de multe ori mi-am zis că bărbatul / poate fi un cer pentru femeie / pentru mai multe deodată sau pe rând / cum și femeia poate fi altceva decât amantă / mai mult albastru mai mult senin*” („cer pustiu decolorat”). Numai că, din punctul meu de vedere, contrastul izbitor dintre versurile de dragoste și versurile care au suferit ample mutații organoleptice, trădează un autor care e indecis în privința alegerii unui gen literar în care să exceleze. Dar poate că ordinea în literatură și alegerile cele mai bune vor fi dictate de viață.

**"Cu trenul de marfă spre vămile cerului"
(Revista Poezia, nr. 4, 2017)**

Cel mai recent volum de poeme al constănțeanului Mircea Lungu, publicat în 2015 la editura Ex. Ponto, poartă un titlu care stârnește din start curiozitatea: „Trenul de marfă”. Prima copertă elucidează un pic din mister, deoarece autorul, urcat într-un astfel de tren, privește undeva în urmă. Evident, ne întrebăm de ce trenul este de marfă, în loc să fie de călători. Iar răspunsul îl putem intui chiar și fără să deschidem cartea: poetul a lăsat în urmă oameni și locuri, iar „marfa” pe care o ia cu el în acest tren sunt amintirile sale. Această călătorie către vămile cerului de pe coperta a patra presupune și o nevoie firească de intimitate și identificare cu sinele (nu întâmplător, prima parte a volumului se numește „Devino ceea ce ești”), iar prima confirmare în acest sens o obținem în poemul „Și-un copil”, în care poetul ne mărturisește că „acesta nu va fi un poem / de citit în public/ oricât de uman l-aș dori / și de povestit celor știuți de mine”.

Aidoma unui psiholog care folosește regresia hipnotică pentru a rezolva cauzele unei probleme existențiale, Mircea Lungu se întoarce în copilărie „pentru a-și cerne existența prin sita semnificativului” (așa cum spune Gabriel Rusu în prefață). Sunt sugestive poemele „Urma unui creion”, „Avionul de hârtie”, „Aici am copilărit” și „Semn de carte”, în care poetul își lasă sensibilitatea și sufletul său de copil la vedere. După lectura acestor poeme înțelegem, pe deplin, de ce „eu sunt copilăria, / partea prețioasă a vieții tale iar tu, suflete, / chiar dacă n-ai fi dat drumul / greierilor în sala de lectură, / tot vântul / care poartă șoimul prin miezul de aer, rămâi”.

Știm foarte bine că trenul copilăriei accelerează neobosit, fiind flămând de timp și distanțe. Și chiar dacă el ne poartă prin gărilor unor iubiri sau prin „gărilor marilor studiouri / pline de suflecători de mâneci”, lăsându-ne să admirăm peisajul viitoarelor nostalgii, tot către depoul fatalității se îndreaptă: „locomotivele / mai au acea curiozitate devastatoare / până la a fi înghițite, cu tot cu șine, / de iarba linearității / sau experiențelor temporale, / semn că nu întinerim în timp ce călătorim / dar că putem vorbi / despre vârsta călătorului”. Așa că nu putem decât să ne conformăm regulilor și să deschidem uneori ferestrele unei fericiri iluzorii, ca „să respirăm, prieteni, aerul libertății unor comedianți”. Sau să trăim cu impresia că „Era să fie”, dar tot ce am obținut a fost „Nimic prea mult” (acestea fiind și titlurile celei de-a doua și a treia părți ale volumului).

Ajunși la poemul foarte consistent și inspirat ce dă titlul cărții, constatăm că intuiția noastră de la începutul acestei scurte cronici a fost aproape corectă. Poetul ne mai precizează că „- Uite! în spatele tău pare a fi o umbră” sau „un înger”, iar apoi, în stilul vișniecian al personificării poemului din „Înțeleptul de la ora de ceai”, simte că „trebuie să-i fac loc trenului în viața mea” sau că „mă hrăneam cu personalitatea aceluia tren / care transporta încărcătura genetică a lumii”. Cu acest poem s-ar fi putut încheia volumul în forță, în loc să citim „Și alte 8 poeme” din ultima parte, care nu prea se potrivesc din punct de vedere tematic.

Oricum, „Trenul de marfă” este o carte demnă de luat în considerație, scrisă de un autor serios și matur, aflat la vârsta propice a marilor întrebări existențiale, dar și la vârsta călătoriilor care îi poartă sufletul pur și sensibil pe drumul de fier al imaginației. Îi dorim ca șinele trenului să nu fie

ruginite de amare speranțe și să ajungă acolo unde și-a propus.

"Mesager și călăuză"
(Revista Vatra Veche, nr. 6, 2017)

Pe scriitorul Constantin Stancu l-am cunoscut, în primul rând, datorită site-ului său personal, Costyabc-Hatzegworld, folosit atât pentru postarea propriilor creații, cât și pentru promovarea literaturii contemporane (reviste, autori, poeme, știri etc.). Tot acolo am observat că are și un grup de prieteni foarte apropiați cu care rezonează din punct de vedere artistic și spiritual, prieteni care i-au analizat cărțile cu răbdare și minuțiozitate (Eugen Dorcescu, Adrian Botez, Ioan Evu, Dumitru Hurubă etc.). Am fost plăcut impresionat de activitatea acestui om de litere din Hațeg, un om destul de discret, dar foarte generos.

Constantin Stancu a debutat publicistic în 1981, a scris aproape 30 de cărți (incluzând și cărțile pe suport electronic) și este membru al Uniunii Scriitorilor din România (filiala Alba-Hunedoara) din anul 2009. Având o asemenea activitate literară, realizarea unei antologii care să încorporeze cele mai reprezentative dintre poemele sale a fost un lucru firesc și necesar. Prin urmare, în anul 2015, apare la editura Princeps Multimedia antologia „*Fructul din fruct*”, cu subtitlul „*Adio, ne vedem pe străzile de aur*”, cuprinzând poeme din volumele: *Fructul din fruct* (Ed. Facla, 1988), *Păsările plâng cu aripi* (Ed. Helicon, 1988), *Pomul cu scribi* (Ed. Eubeea, 2006), *Greutatea gândului nerostit* (Ed. Realitatea Românească, 2012) și *Eteminanki (Ultima săptămână)* (Ed. CronoLogia, 2014). Pe lângă poemele din aceste volume mai sunt incluse și câteva poeme nepublicate în volum (ciclul „Alte poeme”) precum și poemul de început „*Argumentele antimateriei*”. În total, antologia de 204 pagini conține 93 de

poeme. Trebuie menționat că peste 50 de pagini din antologie sunt dedicate referințelor critice și notelor biobibliografice.

Plecând de la faptul că numele antologiei este același cu numele primului volum din conținut, cititorul poate intui că autorul elaborează prin metafora „*fructul din fruct*” o concepție metafizică ce ține de ciclicitate (cu trimitere la Oswald Spengler). Poetul se hrănește din fructul inspirației, înfloreste prin poezia sa, devenind la rândul lui, prin această metempsihoză, rodul poeziei, sursă de inspirație pentru alți oameni, dar și ofrandă pentru divinitate. Inspirația provine din interior (fără a se oblitera conexiunea cu realitatea exterioară), pe fondul unei atente introspecții, așa cum și „*fructul are ochiul deschis spre sine*”, dar poetul „*nu-și uită carnea*” (v. Cezar Ivănescu), deoarece „*O mână s-a întins dinspre ziduri, / avea degetele umede, picurau silabe din vârful lor, / mi-a desenat inima, / mi-a scris numele pe o bucată de carne..*” (Poemul se scrie singur). Spre deosebire de fructul interzis, acest fruct este la dispoziția tuturor, „*e pretutindenii, / în crăpăturile luminii, carne fecundată de ploaie, / retină în misterul oglinzii în care te privești în / fiecare dimineață*”, numai că cei mai mulți dintre noi, incapabili să-i deslușim forma și esența, „*tăcem închiși sub membrana lui / în care curg semne peste semne și tăceri.*”

Dacă la Matei Vișniec poemul se citește pe sine, autodevorându-se (motivele fiind mai multe, printre care și indiferența sau lipsa de înțelegere a celor din jur), la Constantin Stancu se simte nevoia transcendentală de ocrotire divină, nevoia de a rămâne în atenția creatorului suprem: „*Scrie-mă, Doamne, repede, pe ceva, scrie-mă, / nu refuza poemul care sunt în vârful degetelor Tale...*” (Scriere). Acest lucru ne poate face să credem că teama poetului de a fi privat de poezie este mai mare decât teama de „dincolo”, poetul

voină să-și asume, până la capăt, rolul de „mesager al sufletului” (după cum afirma și Ioan Evu într-o cronică): „mesager fără știre... // O, mesagerul care nu știe ce față a văzut și unde, / învâțând veșnicia, dar limitat de cuvintele sale, / închis în cetatea cuvintelor sale, / pe care le-a primit de la cei dinaintea sa și / ei le-au primit de la Dumnezeu... // El, poetul mesager, păstrându-se curat într-un timp ce alunecă / spre putrezire...” (Schimbarea inimii). Dar, pe lângă rolul de mesager, poetul își asumă și rolul de călăuză, invitându-ne să degustăm metafore pentru hrana sufletului nostru, încât să fim pregătiți pentru momentele în care „trupul va trece dintr-o vreme în alte vremi...” (Călătoria). Și tot el ne avertizează că sunt „capcane peste tot, / în piața publică, pe ape adânci, capcane de fier, / de aur, albastre, de vis, de aer, / capcane invizibile...”. Titlul poemului care conține aceste versuri, „Pete de sânge pe un cuvânt”, are tentă fatalistă și ne aduce aminte de celebrele cuvinte ale lui Nichita Stănescu: „Eu nu sunt altceva decât o pată de sânge care vorbește”.

Dacă poetul va reuși sau nu ceea ce și-a propus, depinde și de noi ceilalți. Într-o lume ultratehnologizată, într-o lume decăzută spiritual, într-o lume în care poezia a devenit o biată cerșetoare care stă cu mâna întinsă în fața bibliotecilor și a librăriilor, poezii ajung, cel mai adesea, la capătul puterilor și al inspirației, fără să găsească un corespondent metafizic. Tocmai din acest motiv, ei ajung să se retragă într-o dimensiune a claustrajiei și a resemnării, din care nu mai pot ieși niciodată. Ce le mai rămâne de făcut în această situație? Constantin Stancu, un fin observator al sufletului uman și un poet veritabil, cu neașteptate resurse extrasenzoriale, are răspuns și la această întrebare: „Mi-a rămas doar atât: / să-mbrac umila cămașă a poemului, / să caut capătul firului din care a fost țesută, / începutul acela alb, luminos, / aflat în

*cealaltă parte a vieții, / acolo unde este o floare de sânge, /
strivită de strigătele călăului, / cu trupul moale de timp în
ruină...” (Cămașa poemului).*

"Luați lumină și nu-i mai împușcați pe poeți!"
(Revista Vatra Veche, nr. 9, 2017)

Trist și îngrijorător este articolul lui Horia Gârbea din nr. 2/2017 al revistei Luceafărul de dimineață, intitulat "Opera – odată cu omul". Mă refer, în special, la un adevăr pe care îl cunoaștem cu toții, și anume că "*autorii români – cei cu har, ca și cei fără – au parte, acum, de o societate cu totul nerecunoscătoare, cinică și indiferentă*", dar și la constatarea că "*provocărilor unor reviste, precum aceasta, lansate către scriitori, de a consacra articole aniversare și comemorative, măcar la datele „rotunde”, cu toate că nu ele trebuie așteptate pentru a comenta o operă, se soldează adesea cu rezultate minime sau inexistente.*"

Imediat după lecturarea articolului lui Horia Gârbea, mi-am adus aminte de scriitorii care mi-au influențat parcursul literar, dar acum sunt în lumea de dincolo. Unii dintre aceștia s-au aplecat asupra cărților mele și și-au folosit timpul și priceperea înspre folosul meu. Oare de ce nu am scris despre ei până acum? Nu știu care este răspunsul la această întrebare. Este ceva care nu se poate explica. Poate că nu trebuia decât să aștept momentul potrivit.

Vă mărturisesc că primul scriitor care mi-a trecut prin minte a fost constănțeanul Valeriu Cușner (n. 22 martie 1937 – d. 21 februarie 2010). Coincidență sau nu, chiar acum, când scriu aceste rânduri, ar fi împlinit 80 de ani. Și încă un lucru ciudat, ultima recenzie pe care el a scris-o cu 5 zile înainte să moară se intitula „*Hermeneutica morții în "Complexul Thanatos" al lui Ionuț Caragea*". A fost înfiorător pentru mine să descopăr felul în care acest om a scris despre moarte, ca și când și-ar fi presimțit propriul sfârșit. Și-a luat adio de la lume și de la subsemnatul ca un adevărat maestru...

În total, acest autor a lăsat posterității trei volume de versuri, un roman și un volum de critică literară. Despre aceste cărți s-au exprimat diverși poeți și critici literari de prestigiu. De exemplu, referindu-se la romanul „Timpul Zero” (ed. Junimea, 2009), Emilian Marcu menționa în revista *Convorbiri Literare* (nr. 6/2009) că „*Valeriu Cușner nu este un nume chiar necunoscut în perimetrul literar românesc. Cărțile de poezie, un volum de cronici și profiluri literare publicat în 2007 și diferitele exegeze apărute în presa literară ne prezintă un scriitor complex și cu o intensă activitate în acest domeniu*”. Și acad. Constantin Bălăceanu Stolnici semnala apariția volumului de poeme „*Joc de nenoroc*” (ed. FIME, 2004), afirmând despre autor că „*din tristeți și suferințe împietrite, din lacrimi și doruri neîmplinite, pune întrebări, leagă răspunsuri, dezleagă semne, ca un adevărat profet-poet de tip Solon*”.

Spre bucuria mea, la prima întâlnire pe care am avut-o cu Valeriu Cușner, am primit de la acesta volumul de poeme „*Împușcați-i pe poeți!*” (ed. Ex Ponto, 2005). Volumul m-a însoțit peste tot pe unde am viețuit și nu l-am luat cu mine doar din motive sentimentale. Pot spune că poemul care dă și titlul cărții mi s-a părut în acea etapă a devenirii mele poetice unul dintre cele mai frumoase proteste în versuri care descriu în mod autoironic condiția tragică și neînțeleasă a poezilor. Voi cita doar o strofă, pentru exemplificare, lăsându-i pe cititori să afle mai multe despre „*acei încurcă-lume ce au croit prin veacuri / o altă hartă-a lumii cu visurile lor, / Don Quijotiști notorii, mari vânzători de fleacuri / scâlâmbăind cuvinte cu multe înțelesuri, / scuipați de nătărăii ce i-au disprețuit, / flămânzi de-nțelepciune, de faimă și iubire / scârpinați de muze, bogați în sărăcie, / huliți de răii lumii, aplaudați de regi, / slăviți prin lupanare, geloși pe nemurire,*

/ trăind după un cod de neînțelese legi, / deștepți nevoie mare, ilustrați nătăfleți, / să-i împușcăm pe rând, să terminăm cu cei / ce s-au crezut, sau nu, că ar fi fost poeți!"

Cu toate acestea, referindu-se la întregul tom, același Constantin Bălăceanu Stolnici afirma că „*poezia domnului Cușner este străbătută de un fior și o înțelegere filosofică ce nu pot fi, în final, catalogate decât ca optimiste deoarece, depășind miturile și iluziile pe care viața i le-a pus în cale (...) și aflându-și refugiul în divinitate, el reușește să găsească un sens, o direcție și o lumină*”. Sugestive, în acest sens, sunt versurile din poemul „*Luați lumină*”, în care poetul ne îndeamnă să luăm lumină și s-o dăruim „*celor ce așteaptă / măcar o rază la care să se-nchine*”: „*Luați lumină / de la rădăcina lucrurilor! / Din zâmbetul pruncului, / din decorațiile de veteran / ale bunicului de sub cais, / de la zumzetul găzelor din prun, / și de la veverițele trezite din vis! // Luați lumină / din florile pământului! / Din culorile curcubeului, / de la răsăritul soarelui și respirația vântului! // Luați lumină / din tot ce este lumină / Luați-o cât în voi pătrunde și-ncape, / ca umplerea să fie mai deplină / cu adevăruri simple și curate!*”

Iată cum Valeriu Cușner trimite un S.O.S. luminos către o lume aflată în decădere spirituală. „*S.O.S*” este, de altfel, și numele primei părți a volumului. A doua parte este una de învățătură, autorul mărturisindu-ne că „*Dragostea este singura durere care vindecă și iartă*”. A treia și ultima parte este un „*Anticar de vise*”, ca un „*Semn de trecere*” pe „*Autostrada vieții*”, înainte de „*Prăbușirea*” care îl trimite pe poet „*Dincolo de sferă*”. Practic, titlurile poemelor evidențiază treptele către veșnicie, către „*misteriosul Olimp*”.

În volumul „*Împușcați-i pe poeți!*”, poetul și-a strâns toate neîmplinirile, speranțele și visurile, pentru a ne arăta nouă,

cititorilor, cât de adânci și cât de grele au fost căutările sale. Și totuși, „cățărutul său printre stele” ne arată și direcția către o dimensiune pe care o putem considera optimistă.

"Vivisecții spre Aleph" **(Revista Vatra Veche, nr. 11, 2017)**

Unii poeți își caută cauza scrisului întorcându-se din curgerea firească a versului până la propriile lui izvoare, înotând, ca niște pești curajoși, „contra curentului”. Aceștia, când ajung la sursa inspirației lor și descoperă o lacrimă care înflorește neconținut, se lasă din nou duși de valurile învârtite către marea vărsare (fiindcă totul este Panta Rhei), visând, ca o ultimă consolare, la o viață mai liniștită în mijlocul albastrei infinități. În mâna altor poeți, cuvântul este ca un bisturiu care face incizii adânci în carnea vie și îndurerată, cu speranța găsirii sufletului ascuns în cotloanele întunecate ale unui labirint populat de himere. Și ce găsesc ei acolo?

Raul Constantinescu, autorul volumului „Vivisecții” (Editura Limes, 2015), recurge la ambele tehnici poetico-imagistice menționate mai sus, încercând să ne ofere un răspuns. El face „libere vivisecții” pe „ritmul izvorului” („zvâcnetul inimii”), folosind „laserul cuvântului”. Și ce descoperă poetul? Că „partea mea nemuritoare / nu-mi aparține nicicând... / de unde vine ce este încotro merge / nu știu nu bănuî”. Dar căutarea dă și alte roade neașteptate, ivindu-se revelația: poetul și „fratele corp”, chiar dacă sunt „anonimi siamezi” („sic tranzit gloria mundi!”), se au unul pe celălalt pentru a se cunoaște mai bine atunci când „zilele vieții mele” sunt „cerneri mute de stele”. În felul acesta pot duce împreună crucea pe drumul Golgotei poetice sau pot arde împreună pe „rugul cuvintelor”, așteptându-l pe Godot.

Volumul „Vivisecții” este, de fapt, o etapă pregătitoare care anunță începutul unei călătorii inițiatice spre desăvârșire, adică „Spre Aleph” (numele volumului apărut la editura

CronoLogia în 2016, volum distins în același an cu premiul revistei Vatra Veche la concursul de poezie religioasă „Credo”). Operația pe cord deschis din „Vivisectii” i-a dat poetului puterea să renască prin cuvânt și să pășească dincolo de valea plângerii („Ecce Homo!”), ajungând într-o nouă dimensiune spirituală în care este însoțit de „Îngerul Absolut”, fiind vorba, evident, de îngerul care se află „în fruntea cetelor cerești”, cel care „purifică lumi prin lumi”.

Poetul este și el un înger, care urcă și iar urcă, apoi cade și iar cade, ajungând „mai crin, mai pelin”, „navigând prin umori” sau odihnindu-se sub cruce precum „eroul necunoscut”. El ne aduce aminte că „viața este un infern la purtător”, că azi poți fi „argonaut în cer”, iar mâine doar „o trecere în umbră”. Nouă, cititorilor, ne rămâne să căutăm propria noastră cale spre Aleph, luând exemplul unui om care, în ciuda însingurării sale fizice, și-a făcut din cuvânt un frate de cruce cu care a călătorit ca un „Lotus înaintând peste zări”, către „Izvorul luminii”.

"Emil Mircea Neșiu și (po)Arta sufletului" (Revista Luceafărul de seară, nr. 6, 2018)

Prin volumul *(po)Arta sufletului* (editura Aureo, Oradea, 2016), Emil Mircea Neșiu ne invită să-i cunoaștem sufletul său de poet, fiecare poem fiind o poartă care poate fi deschisă de cititor numai și numai cu cheia potrivită. Cititorul este martorul unei inimi zburdalnice care desenează cuvinte și portrete în tablouri simboliste și suprarealiste, pe fondul unui ludic temperat (arar sentimentul face tumbe, pag. 69) și al unei iubiri nostalgice cu nuanțe de toamnă. De fapt, poezia autorului este un "Virus melancolic" (acesta fiind și titlul primului capitol din carte) care te contagiază frumos, fără să te chinuiască prea tare. Vindecarea, evident, se face printr-o lectură atentă, cuvintele rețetei fiind ascunse uneori în mesaje ușor criptate.

Poet economicos, atent șlefuitor de cuvinte ambalate în metafore delicate, Emil Mircea Neșiu ne adresează o "scrisoare deschisă" (pag. 23), în care ne mărturisește: "N-am scris, / nimic împreună / Doar cu sufletul / am desenat / păsări nebune / ce-nvățau tremuratul / unei dimineți / prin aburul de cafea / Lacrima obosită, / pe obrazul dăltuit / din suspine".

În multe din poeziile autorului se simte experiența sa de viață, finalul ultimelor strofe fiind conclusiv-constatator, la fel ca în lirica soresciană. Uneori, înțelepciunea și sensibilitatea sufletească se cristalizează în aforisme poetice de mare rafinament: ..."Somnul, mireasmă poticnită la poarta gândului" (Ieri, Somnul, pag. 27).

În cel de-al doilea capitol al volumului intitulat "Desenul literei", avem de-a face cu mult mai multe elemente simboliste (păsări, nuferi, arbori, frunze, ploii, spații, zborul etc.) care întregesc cadrul unei geometrii metafizice și a unor

"Vieți paralele" (pag. 50): "Femeia izolată între mine și scris / Izvor între sete și moarte / Clipe furate din compromis / anotimpul nedescris ne desparte / suntem două cercuri / avem același drum / spre miazănoapte / vieți paralele."

Poate cel mai frumos poem care vine ca o credință în transmigrația sufletului individual este poemul "De culoarea toamnei" (pag. 67). În această metempsihoză poetică are loc reîncarnarea iubirii în trupul și culorile toamnei: "Gura ta, întredeschisă / ușor pudrată a mov / îmi prezintă nervurile toamnei / și ațipesc în aroma / frumoaselor clipe / petrecute-n doi // E o explozie de culori / prin care numai umbletul tău / încearcă să acopere / distanța // Pe fiecare frunză / de vânt purtată, / DORUL din mine / mai depășește o treaptă."

Dar dorul, se mai poticnește uneori și sufletul rămâne împietrit ca o "Mască" (pag. 76): "Sub ochiul stâng / zâmbetul împietrit / lovește cu sete clipa / cum adevărul devine rotund / Iar mirul capătă / arome de taină // Sub ochiul drept / lacrima face piruete / pentru un ultim vals / un fluture a încurcat pașii".

În ultimul capitol al cărții (Chanson D'amour), în același peisaj al iubirii și al metempsihozei, "îmi șoptește chipul tău / colaj pe scoarța inimii". (Colaj, pag. 95). Iubirea este șoptă sau cântec al dimineții, este "același vals / trecut de fiecare dată / între parantezele zilei" (Năluca, pag. 98). Singurul regret al autorului este că "Atingerile tale, / pentru mine se numără / la trecut", cu toate că "Parfumul coloniei tale, / își păstrează încă aroma prin pernă" (Regret, pag. 100). Însă, în tentă optimistă, autorul lasă loc unui "Alt început" (pag. 104), chiar dacă acesta este posibil numai între paginile unei cărți: "Așa descopăr cu mirare / că iubirea poartă fluturi // Sărbătoarea din pieptul tău / ar putea creiona / alt început".

Poezia lui Mircea Emil Neșiu, dincolo de toate reîncarnările succesive care ne transportă într-un cadru autumnal de vis, este un "remember" (pag. 113) nostalgic, o rană mică, dar profundă, a dragostei dintotdeauna pentru ființa cea mai apropiată sufletului. O poartă spre amintire, o poartă spre imposibilul care, prin poezie, devine posibil.

Dat fiind faptul că pe 16 iulie 2018, poetul Mircea Emil Neșiu împlinește frumoasa vârstă de 60 de ani, îi dorim multă sănătate, fericire și neconținută inspirație întru împlinirea celor mai frumoase vise. La mulți ani și bine ați venit în cenaclul literar internațional „Prietenii poeziei”!

"O lacrimă într-o mare de culori" (Revista Feed Back, nr. 7-8, 2018)

Pe Daniel Corbu l-am cunoscut la Iași în urmă cu un deceniu (iată ce repede trec anii!), cu ocazia debutului meu editorial. Atunci am intrat în posesia volumului său de poeme „*Manualul bunului singuratic*”, în care îl vedeam pe poet în ipostaza unui condamnat la poezie pe viață, în spațiul dintre patru pereți, locul claustrării sale sufletești. Luam parte prin acea lectură la apocalipsa fiecărei zile, într-o odisee interioară, lucidă, în care imaginația se împletea cu aspectele crude ale realității înconjurătoare. Moartea, singurătatea și deznădejdea erau temele predilecte, dar cea mai evidentă era singurătatea, ea având, uneori, „*mireasma unui Dumnezeu fericit*”.

Această singurătate este și cheia care învârte mecanismele primului său roman intitulat „Januvia” (Ed. Princeps Multimedia, 2017). Personajul principal, Eduard Bazon, de 63 de ani, născut într-un sat de munte din România, este un pictor reputat care emigrează mai întâi în Franța, apoi în Australia, la Melbourne. El alege o insulă pustie din Pacific, Januvia, care are doar 530 metri lungime și 185 metri lățime, cu scopul de a-și pune „întrebări, într-o singurătate mai pură, lipsită de zgometele din jur și de inerentele platitudini”. Această aventură pare a fi o replică la romanul „Robinson Crusoe” sau la filme precum „Cast away”, „The Lightkeepers” sau serialul „Lost”, dar tabloul insular are o încărcătură filozofică și sentimentală mult mai profundă.

Eduard Bazon alege „Januvia” ca loc al ascezei și pentru faptul că soția sa, Rose Marie, dispare într-un accident stupid de avion, undeva între Thailanda și Noua Guinee. Nepotul său Toby este cel care îl ajută să cumpere această insulă de la

o cântăreață aflată pe moarte și tot el îl ajută, împreună cu câțiva meșteri, să construiască un pavilion pe acel petec de pământ, încât să poată trăi acolo în condiții decente. Pavilionul se află la doar 8 metri deasupra nivelului oceanului, dar valurile nu-l pot distruge fiindcă este protejat de o stâncă. Este dotat cu curent electric, eoliene și cuprinde un salon, o bucătărie, o baie și o magazie; deci se poate spune că pictorul nu este rupt total de civilizație. Mai ales că Toby îl vizitează din când în când cu elicopterul pentru a-l aproviziona cu alimente, cu pânze și acuarele sau cu alte lucruri de trebuință. Eduard Bazon are chiar și o șalupă cu care face croaziere în largul oceanului sau în jurul insulei. Șalupa se numește tot Rose Marie, în amintirea iubirii vieții sale.

Oare câți dintre noi nu și-au dorit să se refugieze, la un moment dat, pe o asemenea insulă, departe de haosul lumii? Fiecare am avea propriile noastre motivații, dar pentru împlinirea acestui vis ne-ar lipsi în primul rând banii (insula Januvia costă 850 000 de dolari). Se pare că Daniel Corbu s-a gândit la o soluție de compromis, imaginându-și o astfel de izolare prin intermediul personajului Eduard Bazon, căruia îi împrumută o vârstă apropiată de a sa și cunoștințe literare avansate. De ce vrea autorul să se deghizeze în acest fel? Deoarece, în opinia mea, el încearcă prin acest roman o nouă strategie de comunicare cu cititorul inteligent și sensibil, provocându-l să caute și să descopere mesajul din spatele cuvintelor dintr-o altă perspectivă. Dedublarea în pictor este o modalitate prin care autorul reușește să dea mai multă culoare cuvintelor, atrăgându-l pe cititor într-un peisaj mult mai cald și mult mai relaxant decât cel întâlnit în unele poezii în care poetul își afișează angoasele și neîmplinirile. Definițiile aforistice implementate în roman au în ochii cititorului un

anumit sens care poate fi asociat cu o anumită culoare. Dar să nu uităm că acea culoare se formează din combinații de culori primare și nonculori. Un pic de sânge, un pic de mare și cer, un pic de soare, un pic de întuneric, un pic de puritate.

Iubirea oamenilor este adeseori o oază de singurătate în vacarmul durerii, iar Daniel Corbu știe acest lucru și caută un remediu prin Januvia (coincidență sau nu, numele insulei este și numele unui medicament). El știe că adevăratul pictor al cuvintelor este acela care își face autoportretul cu ochii închiși pe pânda imaculată a sufletului, iar pictura este ca și poezia: o lacrimă într-o mare de culori. El trebuie, în acest sens, să-și facă un proces al conștiinței și să relaționeze în continuare cu oamenii, chiar dacă aceștia pot fi precum șerpii veninoși. Nu m-ar mira ca relația dintre Eduard Bazon și șerpii care mișună pe insulă să fie chiar relația dintre scriitor și cititorii/semenii lui. Pictorul admiră frumusețea insulei și se ferește de șerpii care vor să-l muște la orice pas, dar nu-i ucide fiindcă ei fac parte din marea lucrare a creatorului, o lucrare în care toate elementele sunt în echilibru. Acești șerpi care se hrănesc la un moment dat cu sute de păsări călătoare care fac popas pe insulă, ne arată că-n viață, de multe ori, foamea cuiva este moartea altcuiva, iar cine este mai puternic supraviețuiește. Totuși, dacă știi să te strecuri printre acești prădători periculoși, folosindu-ți agilitatea și inteligența (pictorul folosește planta Margosa și extractul ei pentru a ține șerpii la distanță), poți ajunge să descoperi adevărate comori ale sufletului, așa cum și Eduard Bazon găsește o comoară în peștera aflată pe insulă, o comoară în preajma căreia se află rămășițele unui naufragiat. Parsifal, șarpele mai mare cu care pictorul are nenumărate întâlniri în zona pavilionului, poate fi asociat cu un alter-ego care îl ajută pe om să se autocunoască. Șarpele este hrănit, este întâmpinat cu muzică și prietenie,

ceea ce denotă că în adevărata cunoaștere și înțelepciune nu este loc pentru viclenie. Aici e învățătura: să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. Dar pentru a ajunge la această iubire, trebuie să lupți cu Răul din tine, cu bestia care-și apără teritoriul. Nu este întâmplătoare secvența în care Parsifal înghite pe de-a-ntregul un șarpe mai mic. O imagine plină de învățăminte. Totodată, putem spune că singurătatea lenevește ca un șarpe la focul inimii, cu burta plină de amintiri...

Retragerea pe Januvia este și un bun prilej pentru incursiuni în trecut. Eduard Bazon își amintește de anii petrecuți la Paris împreună cu François, Olive și ceilalți prieteni din domeniul artei, dar și de prima întâlnire cu Rose Marie de care ajunge să se îndrăgostească. El alege asceza pe Januvia și pentru obținerea mult râvnitei revelații. O revelație care îi face cu ochiul într-o zi, când chipul unui bătrân se ivește dintre nori, dar dispare după numai câteva clipe, adâncind și mai tare misterul. În rest, viața pe insulă are aceleași coordonate. Pictorul reușește să creeze tablouri deosebite pe care Toby le vinde în cadrul unor expoziții internaționale, iar în momentele de respiro își amintește de stagiile de primitivism ale lui Olive din Malaezia și Vanatua, mai exact de contactul pe care prietenul său l-a avut cu membrii tribului Umaia. Experiența lui Olive și călătoria lui Eduard împreună cu fosta sa soție pe una dintre insulele Tonga par a avea un efect puternic supra subconștientului personajului principal care ajunge să trăiască în mai multe lumi deodată...

În viața lui Eduard Bazon apare din nou numele Rose Marie, de data aceasta fiind vorba de venirea pe lume a fetiței lui Toby și a soției lui, Cora. Vestea bună adusă de Toby este însoțită și de o scrisoare pe care pictorul o primește de la bunul său prieten François. Eduard îi răspunde lui François

printr-o altă scrisoare în care îi povestește despre noua sa viață și noile sale picturi, motivându-și totodată decizia de a se izola. Eduard se apucă de grădinărit, combinând activitatea fizică cu lectura, scrisul, pictura, rugăciunile, ascultarea muzicii simfonice și tehnicile de meditație Yoga învățate de la maestrul tibetan Dagupta. Tablourile sale ajung să fie din ce în ce mai căutate, mai ales scenele din Paradis, aducându-i banii necesari pentru acoperirea tuturor cheltuielilor de pe insulă. Visele sale încep din nou să se amestece cu amintirile și cu timpul prezent, iar lumea șamanică a triburilor din Pacific capătă din ce în ce mai multă importanță în odiseea interioară a povestitorului-scriitor. Dintre evenimentele importante pe care le trăiește Eduard Bazon în următorii ani pe Januvia vom aminti: atacul unor petrecăreți de pe yahtul Dracula și intervenția salvatoare a lui Parsifal care-l mușcă pe unul dintre atacatori; viziunea unei siluete asemănătoare cu Einstein care înaintează pe puntea construită în Valea șerpilor; întâlnirea unui cadavru aflat pe o barcă la câteva sute de kilometri de insulă; vizita lui Toby, Cora, Rose-Marie, Olive, François și Wilhelm pe insulă, pentru a celebra aniversarea pictorului. Aceștia din urmă încearcă să-l convingă pe Eduard să se întoarcă la Melbourne sau la Paris, dar fără succes.

După cinci ani de asceză, pictorul își împlinește destinul, dispărând fără urmă din lumea materială. Urmează discursul studentului Einstein care îi demonstrează profesorului său existența lui Dumnezeu, iar în epilog, Toby ne reamintește, pe scurt, viața lui Eduard Bazon, unchiul său care a lăsat în urmă o grămadă de picturi fabuloase, dar și un manuscris în care își descrie ultimii ani petrecuți pe Januvia.

Romanul lui Daniel Corbu este, fără îndoială, o mare reușită. Însă trebuie examinat cu minuțiozitate, pentru a i se

descoperi proprietățile ascunse. Este surprinzător cum a reușit autorul să se integreze perfect într-un cadru atât de străin și atât de departe de Ozana cea frumos curgătoare. Un mare câștig pentru literatura română, să sperăm că traducerea romanului va avea un succes răsunător.

"Templul iubirii imposibile"
(Revista Expres cultural, nr. 10, 2018)

În urmă cu câteva luni, când analizam volumul *(po)Arta sufletului* (editura Aureo, Oradea, 2016) scris de Emil Mircea Neșiu, spuneam despre autor că ne invită să-i cunoaștem sufletul său de poet, fiecare poem fiind o poartă care poate fi deschisă de cititor numai și numai cu cheia potrivită. Cititorul poemelor sale era, din punctul meu de vedere, martorul unei inimi zburdalnice care desenează cuvinte și portrete în tablouri simboliste și suprarealiste, pe fondul unui ludic temperat și al unei iubiri nostalgice cu nuanțe de toamnă. Poezia autorului era ca un virus melancolic care te contagiază frumos, fără să te chinuiască prea tare. Vindecarea, evident, se făcea printr-o lectură atentă, cuvintele rețetei fiind ascunse uneori în mesaje ușor criptate. Mai spuneam despre autor că este un poet economicos, un atent șlefuitor de cuvinte ambalate în metafore delicate, iar în multe din poeziile sale simțeam o bogată experiență de viață, finalul unor poezii fiind conclusiv-constatator, la fel ca în lirica soresciană. În acel volum descopeream nenumărate elemente simboliste (păsări, nuferi, arbori, frunze, ploii, spații, zborul etc.) care întregeau cadrul unei geometrii metafizice și a unor vieți paralele. De asemenea, vorbeam despre credința în transmigrația sufletului individual, despre metempsihiza poetică, mai exact despre reîncarnarea iubirii în trupul și culorile toamnei. Concluzia mea era că poezia lui Mircea Emil Neșiu, dincolo de toate reîncarnările succesive care ne transportau într-un cadru autumnal de vis, era un remember nostalgic, o rană mică, dar profundă, a dragostei dintotdeauna pentru ființa cea mai apropiată sufletului. O poartă spre

amintire, o poartă spre imposibilul care, prin poezie, devine posibil.

În recentul volum, intitulat "Dimineți prea pure", metempsihoza este la alegerea cititorului, fiindcă "Fiecare este până la urmă / ceea ce ar vrea să fie, / o figură, poate o umbră, / un desen pe asfaltul fierbinte, / o rugă, o grafică, ceva, / un poem pe o panoplie." (poemul "Infinit"). Toate aceste transformări apar în urma unei iubiri imposibile, fiindcă poetul a studiat modelul Giocondei cu mare atenție, iar cuvintele sale sunt fragmente din actul de deces al acestei iubiri care spune PAS unei inimi prea obosite ca să mai încerce să strige. Poezia, în această situație, este un țipăt mut, e cel din urmă prieten, iar lumea se reduce la un simplu dans în dimineața ce se chinuie să nască o nouă himeră dintre falduri de brocart. Cu toate acestea, poetul visează mereu la aceeași femeie, fără a-i spune la revedere. Buzele lui șoptesc mereu numele muzei, inima lui dă din coate căutând alternativele unei posibile împăcări. Aceste alternative se cultivă în înalta academie a simțurilor și explorărilor pline de fantezie amoroasă, punând mare preț pe recunoștința arătată ființei iubite, ființă care l-a ajutat pe poet să-și descopere eul superior, transcendental : "Iar eu m-am trezit / cu degetele amorțite / atingându-i bărbia. / Aș fi vrut poate / să-nfăptuiesc crima / de a-i ucide buzele / într-un sărut perpetuu / oricum, de azi înainte, / Academia de plăceri / se-nchide publicului amator / de senzații complicate. / Ai reușit performanța / de a-mi ridica sufletul la pătrat, / dulce brilliant." (poemul "Academie")

Poezia lui Emil Neșiu este ca o obsesie care a pus stăpânire pe zilele sale, o obsesie în care nopțile nu văd altă soluție decât coli albe pe un pat de frunze. El caută ultima șansă, el visează reîntoarcerea, dar apropierea are accesul

interzis. Și totuși continuă să deseneze conturul muzei cu picioare interminabile, picioare pe care le lasă să aleagă destinația prea cunoscută. Singura lui consolare, dincolo de poemele ca niște dimineți prea pure, rămâne îmbrățișarea umbrei.

Emil Neșiu, atât în volumul *(po)Arta sufletului*, cât și în recentul volum "Dimineți prea pure", rămâne poetul nostalgic, poetul care clădește templul iubirii imposibile. Este un izvor nesecat de sentimente, de poezie pură. Este un Icar simțind zborul pe diagonala norilor, fiind fascinat de frumusețea înaltă a iubirii dintotdeauna. Un Icar care cade în propria poezie, murind și renăscând din cenușa cuvintelor și din ceara lumânărilor stinse.

"Un dans perfect"
(în prefața volumului "Retorica ploii",
ed. Aureo, 2018)

Și în volumul "Retorica ploii", Emil Mircea Neșiu recurge la magia metempsihozei poetice, fiindcă "Ploaia e cea mai parșivă femeie/ Se poartă când rece/ când mai caldă/ în funcție de perspectiva/ de abordare a timpului/ propus drept ofertă." Dar ploaia nu este doar un reproș sau o ceartă, ea având și valențe pozitive pe care poetul le deconspiră destul de explicit: "ploaia este un gest divin/ de o semnificație profundă/ o metaforă, un concept", "o sirenă trecută de prima tinerețe", "o spălătoare de vase comunicante" sau "dansul cel mai perfect pentru spălarea păcatelor". Așadar, ploaia are legături cu universul interior și cel exterior, cu imaginația și realitatea, cu amintirile și speranțele, cu iubirea transfigurată și divinitatea. Și, bineînțeles, are rolul de purificare a spiritului, fiindcă poetul își scaldă picioarele în ploaie pentru a umbla desculț prin amintiri, în timp ce scrisul său se transformă într-un scâncet.

Oricum ar fi raportate aceste valențe, ideile poetului sunt juste, ne conving prin argumentația bogată și prin comparațiile de efect. Putem spune că poetul execută acum un dans perfect, în tandem cu mișcările naturale sau transfigurate ale ploii, nerenunțând la muza sa pe care o regăsește, uneori, ca partener pe timpul dansului. Această muză este "al iubirii sale vers", este "femeia care tace/ trece peste închipuirea/ unor posibile fapte,/ simple fracturi / dintr-un timp plăcut", este " o femeie/ care își consuma dragostea/ printre picături de ploaie,/ visând un soare/ care să acopere/ toate punctele cardinale/ expuse

pentru un zâmbet/ *con larghezza*", este "femeia răsărită/ drept punct de sprijin/ sub umărul drept", este "femeia asta, despre care mai scriu/ așteptând doar cuvinte/ încrucișate la mijloc de pădure...". Toate aceste splendide definiții ale femeii ne arată că poetul a rămas, la fel ca în volumele precedente, fascinat de frumusețea înaltă a iubirii dintotdeauna, căreia îi închină poeme, căreia îi construiește temple, căreia îi dedică dansuri printre picăturile de ploaie sau dansuri cu ploaia însăși. Totul petrecându-se în decorul unei veri de neuitat, așa cum este și poezia lui Emil Mircea Neșiu.

Ar mai fi multe de zis despre cele 100 de poeme ale volumului, dar n-aș vrea să-i răpesc cititorului plăcerea de a descoperi metafore și sensuri care să-i răsfețe sufletul. Îi las și lui șansa să fie "un cercetaș de evenimente, paranteze deschise", ascultând și privind cuvântul cum cade din rană, empatizând cu poetul care crede că "poemul este singurul tovarăș cu care-mi petrec cele mai intime momente și-mi rumeg clipele". Oricât de fatalist și negativist ar fi poetul în unele momente, oricât de mult ar suferi din pricina bolilor sau din pricina unei iubiri imposibile, el știe că salvarea vine tot prin poezie, prin această continuitate pe care o simte cum curge în vine, fiindcă, nu-i așa?, "o nebănuită carte stă să se nască". Și iată că s-a născut!

**"O lume între noi, pentru noi și pentru totdeauna"
(în prefața volumului "E o lume între noi",
ed. Fides, 2019)**

În lumea ultratehnologizată în care trăim, descoperirea unor tineri pasionați de poezie reprezintă un adevărat miracol. Este semnul că poezia nu este pe moarte, este semnul că viitorul spiritual al omenirii se află pe mâini bune. Alex Lascu, elev la liceul Onisifor Ghibu din Oradea, a început să caute răspunsul la întrebările cele mai importante ale vieții și nici măcar nu a împlinit 17 ani. Pentru această căutare, el apelează la sentimentele sale cele mai pure, la introspecție și extrospecție, la imaginație și ludic. Nu este excesiv de patetic (chiar dacă el se consideră un arcaș patetic), nu se victimizează, nu condamnă la modul odios nedreptățile din jur (chiar dacă sufletul său arde și cu flăcările sale subțiază fețe de ceară zâmbind machiavelic), ci observă, analizează și construiește o lume mai bună și mai trainică decât cea scrisă cu cerneala timpului, atât pentru el, cât și pentru cei pe care îi iubește. O lume a cuvintelor, o lume a amintirilor care prind viață și îl îmbrățișează cu neîntinată afecțiune, o lume ca o rugăciune pentru toți fiii rățacitori ai Terrei. De fapt, tânărul poet respectă arhetipul divin al creației, fiindcă la început a fost cuvântul de la care a pornit totul, cuvântul pe care unii l-au înțeles, l-au respectat și i s-au dăruit întru totul.

Alex Lascu a participat la majoritatea întâlnirilor din cadrul cenaclului Prietenii Poeziei, venind de fiecare dată cu noi creații pe care subsemnatul și ceilalți participanți le-am analizat cu atenție. Eu unul, mi-am dat

seama de prima dată că am de-a face cu un tânăr extrem de talentat, aflat pe drumul descoperirii poeziei adevărate. L-am încurajat, dar nu am dorit să forțez evoluția sa, lăsându-l pe el să aleagă ritmul propriilor pași. Iar Alex, fără să mai aștepte alte ședințe ale cenaclului, a început să-mi trimită poem după poem pe Facebook, dorind să afle ce opinie am despre ele. Și după ce am citit mai multe dintre poemele sale, i-am propus să treacă la pasul următor, adică publicarea unei cărți. Eram curios dacă Alex va accepta această provocare, eram curios dacă el își poate găsi resursele pentru a scrie 70-80 de poeme de calitate. Și nu a durat mult până le-a scris, iar rodul creativității sale m-a încântat.

Nu au fost păstrate toate poemele pentru această carte, unele fiind diferite tematic, iar altele fiind scrise în tehnica versului clasic, tehnică pe care Alex încă nu o cunoaște la perfecțiune. Însă poemele în vers alb care au fost păstrate alcătuiesc un tot unitar și relevă un stil destul de bine încheiat. Evident, mai există unele versuri care pot fi concentrate sau fluidizate, mai există și câteva procedee stilistice redundante, dar este mai bine ca cititorii să descopere un scris autentic și un limbaj natural, decât să aibă de-a face cu o scriere cosmetizată excesiv. Și va fi bine și pentru autor să aibă un reper sincer, să își compare viitoarele poeme cu cele din volumul de debut și să se autoperfecționeze. Un rol deosebit de important îl va avea și lectura suplimentară, iar aici mă refer la marii scriitori din toate colțurile lumii, scriitori care nu se găsesc în programa școlară.

Energia predominantă care a declanșat actul scrierii și care întreține flacăra creației poetice este dragostea.

Atingerile muzei au sădit mărgăritare pe trupul poetului, iar el le-a răsădit pe hârtie. După ce muza a plecat, poetul i-a regăsit zâmbetul în umbre și liniștea în răcoarea morbidă. Astfel poetul, dintr-un fost vânător de stele, ajunge un cub singur sau o simplă zecimală din întregul iubirii. Martor al acestei însingurări este Luna, un monument funerar al tuturor iubirilor care s-au pierdut, o oglindă în care poetul își scrijelește dorințele cele mai surde. Așadar, lumea pe care poetul o construiește între el și muză este o lume simbolică, scursă din lacrima unui vis neîmplinit. Poetul doarme pe o felie de jilav pământ, iar muza sa doarme în geana lunii, deasupra ploii, fiind de neatins. O imagine și o atitudine care amintesc, evident, de Eminescu. Ceea ce nu-i rău deloc într-o societate în care se dorește ca Eminescu să fie scos din programa școlară și aruncat undeva, într-o debara.

Alex Lascu nu are încă 17 ani, ceea ce ar putea scuza unele neajunsuri ale poeziei sale. Pe de altă parte, el are acele sclipiri care mă fac să cred că va ajunge foarte curând un poet impresionant. Mai trebuie arse câteva etape, mai trebuie macerate câteva sentimente, mai trebuie câteva dialoguri cu suferința și alte iubiri care vor urma. Și, evident, mai trebuie aprofundare poetică prin lectură. Oricum, până atunci, avem de-a face cu un volum de debut foarte bun, capabil să descătușeze minți și suflete. Bine ai venit în lumea poeziei, dragul nostru poet!

"Șarpele singurătății" **(Revista Feed Back, nr. 6, 2019)**

Simbolismul șarpelui este prezent în toate culturile lumii, având semnificații complexe și contradictorii. La egipteni, Uroborus este șarpele care își înghite coada, sugerând ciclicitatea, transformarea, infinitatea. În antichitatea greacă, Zeus s-a transformat într-un șarpe, pentru a-l concepe pe Dionysos, ceea ce evidențiază întoarcerea spiritului la materie. În mitul biblic, șarpele este cel care o influențează pe Eva să muște din fructul oprit, devenind astfel un simbol al păcatului, dar, tot în textele creștine, Dumnezeu i-a poruncit lui Moise să facă un șarpe de aramă pentru a-i salva pe cei din poporul său, care fuseseră mușcați de șerpia veninoși. În mitologia românească, șarpele este frecvent un simbol malefic, ca o consecință a greșelii originare, dar în arhitectura românească acest simbol este pozitiv, apărând frecvent pe porțile de lemn.

În poezie, șarpele are la fel de multe semnificații. La Marin Sorescu, șarpele este păzitorul casei, cel care nu trebuie omorât sub nici un chip. La Coșbuc, șarpele este în inimă, o sintagmă preluată și de Ofelia Prodan, în volumul "Șarpele din inima mea", însemnând "un salt dinspre luciditatea dusă la extrem către reveria fascinantă a sfârșitului". La Voiculescu șarpele este „un vechi voievod al lumii, cu vârsta grea de stâncă...”

La Dumitru Branc, în volumul "Dragul meu, șarpele" (editura Aureo, Oradea, 2019), șarpele înseamnă o altă viață interioară, este sânge și gând, relevând un alter ego, un fel de daimon, dar nu unul care te copleșește și te posedă cu tot spiritul său, ci unul care conviețuiește cu

tine, lăsându-ți o oarecare libertate de mișcare, gândire și, evident, poetizare. Există o similitudine cu simbolul șarpelui din romanul Januvia, al lui Daniel Corbu, roman în care acțiunea se desfășoară pe o insulă plină cu șerpi, iar cel mai mare dintre ei, dragonul Parsifal, se întâlnește frecvent cu personajul principal, Eduard Bazon, ascultând amândoi muzică, mâncând împreună, privindu-se fix în ochi. Diferența este că în cartea lui Corbu are loc o exteriorizare a alter-egoului, o metempsihoză, autorul oferind posibilitatea cititorilor să observe o dublă ipostaziere.

Dumitru Branc mai pomenește și de un șarpe al amintirilor, care se cuibărește în noi, încălzindu-se, cel mai probabil, la focul inimii. Putem presupune că este vorba de un atașament la care autorul nu vrea să renunțe ușor, fiindcă această prezență este singura care îi alină singurătatea. Dar, în alte locuri, șarpele este comparat și cu niște duhuri îndepărtate care așteaptă să ne mistuim și care ne produc teamă.

De asemenea, șarpele mai poate fi asociat imagistic și cu drumul care descrie viața, un drum sinuos care înseamnă triumful unui supliciu asupra condiției umane. Ar fi fost interesant să vedem acea întretăiere de drumuri șerpești, acel infinit rezultat din îmbinarea daimonului cu muza sa, vipera... Oricum, singurătatea nu este pentru orișicine, fiindcă “nu avem destulă tărie să punem pe rug dușmanul singurătății, să trăim în vecie viața de tăciune care nu mai frige degetele...”

Trebuie spus, totodată, ca o observație personală, că nu șarpele, ca simbol și motiv, este cel care marchează întregul volum. Din contră, singurătatea este mult mai prezentă, mult mai apăsătoare. Dar, poate ca tocmai aici

este cheia, singurătatea naște monștri, monștri mai blânzi, mai ucigători sau mai înțelepți, precum șarpele.

Dumitru Branc este un poet generos ca imagistică, metaforele percută, au impact. Mizează pe un scris cursiv când poetizează cu rimă, în rest, în versurile albe, se poate observa că poetul preferă să renunțe la elementele de legătură între versuri, la balast. Numai că, unele versuri par sacadate, fracturate, iar altele par trântite fără mila, conclusiv, la finalul poemelor. Lipsa semnelor de punctuație și a elementelor de legătură între versuri poate crea uneori confuzie, la o citire rapidă, fiindcă nu știi când să te oprești, când să respiri, când să reflectezi pe marginea celor spuse. Poate că, la o lectură mai lentă, acest lucru este posibil.

Concluzia? Dumitru Branc este un poet profund, cu vastă cultură, cu o preocupare atentă pentru simbol și imagistică, un poet care își face autobiografia poetică pentru a ucide “cruzimea uitării”, chiar dacă “viața are un singur sezon, sub solzii odioși ai fericirii”. Este un martor al destinului implacabil, încercând să-și îndulcească propria existență cu metafore suprarrealiste. El se împacă cu ideea singurătății, reabilitând totodată și șarpele, ca simbol, chiar dacă această reabilitare fusese deja făcută: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii” (Matei 10: 16).

"Înțelepciunea ochiului din palmă" (Revista Reșița literară, nr. 3, 2019)

Costel Stancu face parte din acei poeți care te surprind oriunde ai deschide cărțile lor. El este un poet autentic, cum rar mai vezi în zilele de azi. Poezia lui e imagistică, suprarealistă, palimpsestic religioasă (simbolul crucii și cel al icoanei sunt des folosite), transcendentală ("un dans pe gheața subțire dintre realitate și vis"), dar și trăită și depozitată în "groapa memoriei ce se adâncește pe măsură ce vrei să ieși din ea". Nu lipsesc nici definițiile aforistice, ludicul, iubirea pentru femeia misterioasă, tristețea ca o lună care sună a gol, strigătul disperării, dramul de "mică nebunie precum aruncatul cu creionul în zid", moartea și renașterea prin cuvânt ("mor în afara ta moarte / în timp ce înlăuntrul tău mă nasc"), singurătatea ("ești îngropat cu oglinda în mână să vezi cât ești de singur"), trecerea timpului și fatalitatea ("în fiecare dimineață îmi scriu testamentul cu degetul pe un geam aburit"). Antologia "Ochiul din palmă" (Ed. Mirador, 2017) este o comoară pentru cel care o deține, una care îți împrăștează la fiecare lectură mințea și sufletul.

Poemele din carte nu au titluri, dar conțin versuri care ies în evidență și rămân bine întipărite pe retina cititorului. Nu există o preocupare obsesivă pentru formă, pentru așezarea în pagină. Din contră, se simte curgerea naturală a poeziei, se simte tumultul ei sau, când e cazul, respirația ei liniștită, meditația, analiza universului interior sau exterior. Sunt, evident, stări ale poetului, treceri de la un sentiment la altul, de la un peisaj la altul, de la un timp la altul.

Mâna reprezintă apropierea sau atingerea iubitei, ochiul din palmă înseamnă analiza, luciditatea sau plânsul pe hârtie. Titlul cărții este bine ales, fiind plurisemantic. Coperta e simplă, ca un cer gri pe care veghează un glob ocular, așa cum soarele veghează pe cerul albastru, iar luna pe cel înstelat. Sau, după cum spune poetul, globul ocular poate fi "ochiul din cer care privește complice la ochiul de sub pământ".

Revenind la definițiile aforistice, simțim o apropiere de elanul insulei blagiene. Costel Stancu ar putea extrage zeci de aforisme din poezia sa, aforisme care au valoare și în contextul poetic, și în afara lui. Iată câteva exemple: "omul rămîne animalul cu cea mai bună părere despre sine însuși"; "ce-i fericirea dacă nu întâlnirea sinelui cu un greier?"; "să fie viața șirul de păsări pe care îl uiți? chemarea lor tristă spre nicăieri?"; "crucea e forma perfectă a rațiunii"; "tu te apropii femeie - superbă confuzie între a fi și a nu fi"; "cuvîntul are în el înțelepciunea greșelii"; "moartea e exercițiul zilnic al înțelepților"; "arta? o floare în fereastra sinucigașului"; "moartea e singura amintire de familie ce nu poate fi înstrăinată" etc.

Poezia lui Costel Stancu pare să fie și blestem și mântuire în același timp. Și căutare, dar și șansa de a afla, de a găsi dumnezeirea. Spune poetul: "arunc o piatră în cer - / de acolo cad firimituri de pîine / semn că nu m-ai uitat // sunt pedepsit să scriu / cu care cuvînt îmi vei dezlega mîinile, / Doamne?". Deci, putem spune că poetul este privilegiat, că este atins de harul venit de sus. Dincolo de această înzestrare, el se simte singur, pedepsit peste măsură, chiar și pentru greșelile celorlalți. Poate că trebuie să învețe mai mult decât alții, trăind și

greșelile lor? Cine știe? Este un rol pe care și-l asumă, sau mai bine zis o soartă pe care o acceptă, singura sa modalitate de a se revolta, de a se zbate, de a se lupta cumva cu ceea ce i-a fost scris să fie, fiind poezia. Cearta cu Dumnezeu este des întâlnită la marii poeți (Corbu), la marii filozofi (Cioran), fiind un modus vivendi în sine. Dai vina pe divinitate și tot de la divinitate (sau alter-ego) primești răspunsurile. Ca pe un blestem, ca pe o mântuire. Ca pe un zbor cu o singură aripă, unde fluturile e tocmai sufletul. Cealaltă aripă e una de plumb, care scrijelește hârtia și carnea tuturor amintirilor.

Foarte valoroasă această antologie care, după părerea mea, îl situează pe Costel Stancu în prima linie a poezilor de azi. Înregimentarea generaționistă nu contează. Poezia lui e atemporală. Vine din veșnicie pentru a înveșnici clipa.

"Aripi de împrumut"
(Revista eCreator, nr. din 13 sept., 2019)

Trebuie să recunosc că există puține poete care trezesc în mine, prin versurile lor, prin devotamentul și respectul acordat cuvântului, prin ambiția de a se ridica deasupra superficialității și mediocrității generale, un sentiment de admirație și apreciere. Alina Narcisa Cristian face parte din categoria acestor poete speciale. Ea scrie versuri care ating și sufletul, și mintea, un alt avantaj fiind acela că știe să esențializeze, eliminând balastul inutil, acea poetizare redundantă în capcana căreia cad mulți autori, nefiind capabili să spună ce trebuie, când trebuie și cum trebuie. Mai mult de atât, ea folosește cu pricepere frumusețea paradoxului, atât în poezie, cât și în aforismele pe care le șlefuieste cu atenție și delicatețe. Această propensiune paradoxistă pare să deconspire un suflet mult încercat la granițele trăirilor, dar indică și o rezonanță puternică artistică și spirituală cu opera unor scriitori care au explorat abisul ființial, sărind apoi, pe trambulina viselor și/sau a imaginației, până la porțile extazului și ale revelației, fiind adevărați acrobați ai transcendentului.

“Pâlpâit de lacrimă” (Ed. eCreator, Baia Mare, 2019) este titlul paradoxal al unei cărți paradoxale. Un volum de poezii scurte, aforisme și definiții aforistice, în care autoarea se ia în serios, ba încrâncenându-se, ba înseninându-se, încercând să ne ofere ce este mai esențial, mai important, din tumultul trăirilor sale pe care le înțelege sau caută să le înțeleagă pentru a se autodefini. Poate că s-ar fi convenit să aștepte să scrie un volum pentru fiecare gen literar în parte, dar, până la

urmă, alegerea nu e rea nici sub această formă, eliminând monotonia stilistică, eliminând golurile din pagini, picăturile acestea care curg neconținut fiind afluenți ai unui vechi Panta Rei. Da, totul curge, dar titlurile bine alese (scurte și de multe ori paradoxale, precum spuneam mai înainte) ne îndeamnă să ne oprim, să reflectăm asupra lor și a versurilor care urmează: “S-a aprins tăcerea”; “Te-aș îmbrățișa cu timp”; “Gheare de timp”; “Plâng crucile în călcâi de iarbă”; “Aripile tale au orbit”; “Pe umeri de cer”; “Pleoapa pulsului” etc.

Toate aceste poeme și cugetările aforistice au ca sursă de inspirație iubirea sau, mai exact, lipsa unei ființe cu care să împarți cele mai intime trăiri sufletești fiindcă, așa cum spune autoarea, “Ai ales un drum fără mine”, celălalt având “o poftă nebună de singurătate”. Evident, aceasta este rețeta care nu dă greș niciodată în poezie, atâta timp cât poetul nu cade în prăpastia ridicolă a lamentabilului, devenind un clovn de duzină la margine de drum, fără să mai reușească să se ridice deasupra propriei suferințe, fără să reușească să mai facă pe cineva să zâmbească. Alina Narcisa Cristian ne demonstrează că nu și-a pierdut nici zâmbetul și nici capacitatea de a surprinde detaliul, fiind sarcastică atunci când celălalt doar mimează sentimentul: “Dezleagă-ți calul de la gard / când privești în inima mea, / Căci zâmbetul îți pare demprumut / în ochii de cuvânt”. Iată cum autoarea se înalță prin “Durerea cuvintelor nescrise” care devin scrise, prin “Respirația vieții” care devine respirația poeziei, prin “Muzica săruturilor” care devine muzica foșnetului de pagini, prin “pâlpâitul de lacrimă” care mângâie, dar și trezește, care suferă, dar care și

condamnă ironic lașitatea și abandonul celor care au “inima oarbă”.

Lacrima din acest volum este o pasăre de foc care și-a pierdut aripile, iar autoarea, prin talentul și harul său, îi împrumută acestei păsări aripi de cuvinte, oferindu-i șansa de a renaște din cenușa unei iubiri mistuitoare.

CUPRINS

SCURTĂ PREZENTARE A AUTORULUI8

ESENȚE LIRICE - CRONICI LITERARE 2011-2019

Iulia Bostan – Când macii au înflorit	11
Norocul ți-l faci cu mâna ta, poezia cu inima (Lia Ruse) ..	14
Ultima carte despre întuneric, întâia carte despre lumină? (Bianca Dan)	17
Dincolo de daruri sunt oameni care așteaptă să fie citați (Ileana Lucia-Floran)	20
Sorin Cerin, un scriitor agramat, produce pe bandă rulantă cărți ridicole cu citate sataniste	22
O întâlnire fără argumente pentru citirea sufletului (Carmen Doreal)	27
Geo Galetaru – „Întâmplările simple”	29
Romanul Fluturi - vol. I, de Irina Binder	31
Remus Foltoș și caruselul sentimentelor	38
Poemele poemului nescris (Ioan F. Pop)	42
Un subtil joc intertextual și palimpsestic (George Schinteie)	45
Revitalizarea interesului pentru aforismul românesc	48
Manualul bunului singuratic și Evanghelia după Corbu (Daniel Corbu)	54
Șamanul timpului (Adrian Erbiceanu)	58
Exercițiu de sinceritate (Varujan Vosganian)	62
În drum spre Omul Nou (Florin Meșca)	66
Azil într-o cicatrice (Teodor Dume)	73
Nuanțele imperfecte ale perfecțiunii (Francisko Kocsis)	77

Emoția poemelor îndoliate (Dumitru Crudu)	80
Efortul sisific al unui iubitor de literatură (Alex Ștefănescu)	83
Arhitectura unei mari iubiri (Ioan Romeo Roșianu)	87
Îngemănarea dragostei cu suferința (Traian Ștef)	90
Un drum ascendent (Teodor Dume)	94
Drumul către nemurire (Teodor Dume)	99
Investiție de răbdare și încredere (Gabriel Petru Băețan)	102
Poezie în urma unui amor devastat (Irina Lazăr)	106
Scrisori care au dus la împlinirea cuvintelor (Ioan Romeo Roșianu)	108
Ochiul cu care poți vedea cât cu o mie de ochi (Gellu Dorian)	111
Poezie à la Brussolo (C. Suditu)	114
Cu trenul de marfă spre vămile cerului (Mircea Lungu) 117	
Mesager și călăuză (Constantin Stancu)	120
Luați lumină și nu-i mai împușcați pe poeți! (Valeriu Cușner)	124
Vivisecții spre Aleph (Raul Constantinescu)	128
Emil Mircea Neșiu și (po)Arta sufletului	130
O lacrimă într-o mare de culori (Daniel Corbu)	133
Templul iubirii imposibile (Emil Mircea Neșiu)	139
Un dans perfect (Emil Mircea Neșiu)	142
O lume între noi, pentru noi și pentru totdeauna (Alex Lascu)	144
Șarpele singurătății (Dumitru Branc)	147
Înțelepciunea ochiului din palmă (Costel Stancu)	150
Aripi de împrumut (Alina Narcisa Cristian)	153